

Nikoyl İKB ASC

31 dekabr 2017-ci il tarixinə

Maliyyə Hesabatları

Mündəricat

Müstəqil Auditorların Hesabatı.....	3
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	5
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	6
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	7
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	8
Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər	
1 Giriş.....	9
2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları.....	10
3 Əsas uçot siyasətləri.....	12
4 Xalis faiz gəlirləri.....	28
5 Haqq və komissiya gəlirləri.....	28
6 Haqq və komissiya xərcləri.....	29
7 Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər.....	29
8 İşçi heyəti üzrə xərclər.....	29
9 Sair ümumi inzibati xərclər.....	29
10 Mənfəət vergisi xərcləri.....	30
11 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	31
12 Satıla bilən maliyyə aktivləri.....	32
13 Banklardan alınacaq vəsaitlər.....	32
14 Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	33
15 Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər.....	48
16 Satış üçün saxlanılan aktivlər.....	50
17 Sair aktivlər.....	50
18 Bank depozitləri və hesabları.....	51
19 Müştərilərin cari hesabları və depozitləri.....	51
20 Sair borc öhdəlikləri və subordinasiya borc öhdəlikləri.....	52
21 Sair öhdəliklər.....	53
22 Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar.....	54
23 Səhm üzrə zərər.....	54
24 Seqmentlər üzrə təhlil.....	54
25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət.....	54
26 Kapitalın idarə edilməsi.....	67
27 Kreditlə bağlı öhdəliklər.....	69
28 Əməliyyat icarələri.....	69
29 Şərti öhdəliklər.....	69
30 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar.....	70
31 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı.....	72
32 Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr.....	75



KPMG Audit Azərbaycan MMC
Port Baku Cənub Qülləsi,
Neftçilər prospekti 153
Bakı, Azərbaycan, AZ1010
Telefon +994 (12) 404 8910/11
Faks +994 (12) 404 8914
İnternet www.kpmg.az

Müstəqil Auditorların Hesabatı

“Nikoil” İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin Səhmdarlarına və Müşahidə Şurasına:

Rəy

Biz “Nikoil” İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin (“Bank”) 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir, kapitalda dəyişikliklər və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, eləcə də əsas uçot siyasətləri və sair izahedici məlumatları əhatə edən qeydlərdən ibarət olan maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim rəyimizə görə, əlavə edilən maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından, Bankın 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə tamamlanan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəy üçün Əsas

Biz audit yoxlamasını Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Həmin standartlar əsasında bizim məsuliyyətlərimiz hesabatımızın *Maliyyə Hesabatlarının Auditini üzrə Auditorların Məsuliyyəti* hissəsində təqdim edilir. Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etik Standartlar Şurasının *Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə* (IESBA Məcəlləsi) və Azərbaycan Respublikasında maliyyə hesabatlarının auditinə müvafiq olan etik tələblərə əsasən Bankdan müstəqillik və bu tələblər və IESBA Məcəlləsi üzrə digər etika məsuliyyətlərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edir.

Maliyyə Hesabatları üzrə Rəhbərliyin və İqtisadi Subyektin İdarə Edilməsinə Cavabdeh olan Səlahiyyətli Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının BMHS-ə uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdimatına, habelə fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli təhriflərin müşahidə olunmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin qənaətinə əsasən zəruri sayılan daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərliyin Bankı likvidasiya etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyətinin olduğu və ya qeyd edilən tədbirlərdən başqa real alternativinin olmadığı hallar istisna olmaqla, maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məsələlərin açıqlanması və hesabatların fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.



Maliyyə Hesabatlarının Auditi üzrə Auditorların Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz maliyyə hesabatlarında, fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflərin olmaması barədə kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi əhatə edən auditor hesabatını təqdim etməkdən ibarətdir. Kifayət qədər əminlik yüksək əminlik səviyyəsi olsa da, BAS əsasında aparılmış auditin əhəmiyyətli təhrifi hər zaman aşkar edəcəyinə zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və istifadəçilərin bu maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara ayrı-ayrılıqda yaxud ümumilikdə təsir edə bilməsi əsaslı şəkildə ehtimal edildiyi halda əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS əsasında aparılmış audit çərçivəsində biz bütün audit müddətində peşəkar mülahizə tətbiq edirik və peşəkar skeptikliyi qoruyub saxlarıq. Biz həmçinin:

- Fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli təhrifləri riskini aşkar edirik və qiymətləndiririk, həmin risklərə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlayırıq və icra edirik, rəyimizi bildirmək üçün yetərli və müvafiq olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhrifin aşkarlanmaması riski səhv nəticəsində yaranan riskdən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılıq gizli sözləşmə, dələduzluq, bilərəkdən səhv buraxılma, məlumatın təhrifli təqdimatı və ya daxili nəzarətə əməl olunmamasından ibarət ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması üçün daxili nəzarət sistemi barədə anlayış əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən tətbiq edilən uçot siyasətlərinin müvafiqliyini və aparılmış mühasibatlıq hesablamalarının və əlaqəli açıqlamaların əsaslı olmasını qiymətləndiririk.
- Rəhbərliyin fəaliyyətinin fasiləsizliyi prinsipindən istifadə etməsinin müvafiqliyi və əldə etdiyimiz audit sübutuna əsasən, Bankın fasiləsiz fəaliyyətini davam etdirmək qabiliyyətini mühüm şübhə altına sala bilən hadisə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olub-olmaması barədə qənaətə gəlirik. Əgər biz əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin olması qənaətinə gələsək, auditor hesabatımızda diqqəti maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara yönəltməli və ya bu cür açıqlamalar qeyri-adekvat olduqda, rəyimizi modifikasiya etməliyik. Bizim nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinə qədər əldə edilmiş audit sübutuna əsaslanır. Bununla belə, gələcək hadisə və ya şərtlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının, o cümlədən açıqlamaların ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, habelə maliyyə hesabatlarının əsas əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etməməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılan həcmi və müddəti və mühüm audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sisteminə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlarla bağlı iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərlə əlaqə yaradırıq.

Hazırkı müstəqil auditorların hesabatının hazırlanması ilə nəticələnmiş audit layihəsinin rəhbəri



Andrey Kuznetsov
KPMG Audit Azerbaijan MMC
Bakı, Azərbaycan Respublikası
17 aprel 2018-ci il

Nikoil İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Mənfəət və ya Zərər və Sair Məcmu Gəlir haqqında Hesabat

	Qeydlər	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Faiz gəlirləri	4	56,627	67,805
Faiz xərcləri	4	(19,477)	(31,114)
Xalis faiz gəlirləri		37,150	36,691
Haqq və komissiya gəlirləri	5	3,689	4,104
Haqq və komissiya xərcləri	6	(1,346)	(1,510)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri		2,343	2,594
Xarici valyutalarla ticarətdən xalis gəlir		3,285	5,487
Xarici valyuta mübadiləsindən xalis (zərər)/gəlir		(4,211)	10,985
Sair əməliyyat zərərləri		(19)	(1,631)
Əməliyyat gəlirləri		38,548	54,126
Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər	7	(46,936)	(176,422)
İşçi heyəti üzrə xərclər	8	(8,091)	(8,722)
Sair ümumi inzibati xərclər	9	(12,190)	(16,280)
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər		(28,669)	(147,298)
Mənfəət vergisi xərcləri	10	-	(5,493)
İl üzrə zərər və cəmi məcmu zərər		(28,669)	(152,791)
Səhm üzrə zərər			
Əsas və azaldılmış (AZN-lə ifadə olunmuş)	23	(0.31)	(4.21)

Hazırkı hesabatın 5-75-ci səhifələrində təqdim edilən maliyyə hesabatları 17 aprel 2018-ci il tarixində Bankın rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənərək aşağıdakı şəxslər tərəfindən imzalanmışdır:

Cənab Nikoloz Şirgəli
İdarə Heyətinin Sədri



Xanım Samirə Qəhrəmanova
Maliyyə Direktoru

Nikoil İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat

	Qeyd	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	11	75,323	64,473
Satıla bilən maliyyə aktivləri	12	1,239	1,990
Banklardan alınacaq vəsaitlər	13	45,567	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər	14	239,616	271,661
Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyinə ödənilmiş avanslar		171	598
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	15	12,787	14,493
Satış üçün saxlanılan aktivlər	16	8,962	7,211
Sair aktivlər	17	4,226	2,210
Cəmi aktivlər		387,891	417,974
ÖHDƏLİKLƏR			
Bank depozitləri və hesabları	18	7	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	19	237,737	269,758
Sair borc öhdəlikləri	20	97,296	91,828
Sair öhdəliklər	21	1,442	1,621
Subordinasiya borc öhdəlikləri	20	25,961	36,136
Cəmi öhdəliklər		362,443	399,357
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	22	220,000	184,500
Səhm mükafatı	22	401	401
Yığılmış zərərlər		(194,953)	(166,284)
Cəmi kapital		25,448	18,617
Cəmi öhdəliklər və kapital		387,891	417,974

Cənab Nikoloz Shurgaia
 İdarə Heyətinin Sədri



Xanım Samirə Qəhrəmanova
 Maliyyə Direktoru

Nikoil İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat

Qeyd	2017 AZN'000	2016 AZN'000
ƏMƏLİYYAT FƏALİYYƏTLƏRİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Alınmış faizlər	18,083	24,339
Ödənilmiş faizlər	(21,284)	(33,843)
Alınmış haqq və komissiyalar	3,689	4,104
Ödənilmiş haqq və komissiyalar	(1,346)	(1,510)
Xarici valyutalarda ticarətdən xalis gəlirlər	3,285	5,487
Ödənilmiş sair xərclər	(41)	(1,631)
Ümumi inzibati və işçi heyəti xərclərinin ödənişi	(16,999)	(17,047)
Əməliyyat aktivlərində (artım) azalma		
Banklardan alınacaq vəsaitlər	7,923	64,279
Müştərilərə verilmiş kreditlər	11,120	19,852
Satış üçün saxlanılan aktivlər	1,959	-
Sair aktivlər	(1,549)	1,666
Əməliyyat öhdəliklərində artım (azalma)		
Bank depozitləri və hesabları	(7)	(11,179)
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	(23,535)	(146,453)
Sair öhdəliklər	(194)	(565)
Əməliyyatlarda istifadə edilmiş pul vəsaitləri	(18,896)	(92,501)
İNVESTİSIYA FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Satıla bilən maliyyə aktivlərinin alınması	(936)	(815)
Satıla bilən maliyyə aktivlərinin satılması	1,641	-
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin alınması	(1,382)	(2,025)
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satılması	22	-
İnvestisiya fəaliyyətində istifadə edilmiş pul vəsaitləri	(655)	(2,840)
MALİYYƏ FƏALİYYƏTİ ÜZRƏ PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ		
Nizamnamə kapitalının buraxılmasından daxilolmalar	35,500	150,000
Sair bərc öhdəliklərinin cəlb edilməsi	13,135	6,732
Sair bərc öhdəliklərinin ödənişi	(7,706)	(27,681)
Subordinasiya bərc öhdəliklərinin ödənişi	(7,950)	-
Bərc qiymətli kağızlarının ödənişi	-	(3,040)
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitləri	32,979	126,011
Pul vəsaitlərində və onun ekvivalentlərində xalis artım	13,428	30,670
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə təsiri	(2,578)	6,326
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	64,473	27,477
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	75,323	64,473

11

Cənab Nikoloz Şurgala
İdarə Heyətinin Sədri

Xanım Samirə Qəhrəmanova
Maliyyə Direktoru

Nikoyl İnvestisiya Kommersiya Bankı Açıq Səhmdar Cəmiyyəti
31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat

AZN'000	Nizamnamə kapitalı	Səhm mükafatı	Yığılmış zərər	Cəmi kapital
1 yanvar 2016-cı il tarixinə qalıq	34,500	401	(13,493)	21,408
Cəmi məcmu gəlir				
İl üzrə zərər və cəmi məcmu zərər	-	-	(152,791)	(152,791)
İl üzrə zərər və cəmi məcmu zərər	-	-	(152,791)	(152,791)
Birbaşa kapitalda qeydə alınan sahibkarlarla əməliyyatlar				
Buraxılmış səhmlər	150,000	-	-	150,000
Sahibkarlarla cəmi əməliyyatlar	150,000	-	-	150,000
31 dekabr 2016-cı il tarixinə qalıq	184,500	401	(166,284)	18,617
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	184,500	401	(166,284)	18,617
Cəmi məcmu zərər				
İl üzrə zərər və cəmi məcmu zərər	-	-	(28,669)	(28,669)
İl üzrə zərər və cəmi məcmu zərər	-	-	(28,669)	(28,669)
Birbaşa kapitalda qeydə alınan sahibkarlarla əməliyyatlar				
Buraxılmış səhmlər	35,500	-	-	35,500
Sahibkarlarla cəmi əməliyyatlar	35,500	-	-	35,500
31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq	220,000	401	(194,953)	25,448

Cənab Nikoloz Shurgaia
İdarə Heyətinin Sədri



Xanım Samirə Qəhrəmanova
Maliyyə Direktoru

1 Giriş

(a) Təşkilat və əməliyyatlar

Bu maliyyə hesabatları Nikoyl ASC İKB-nın ("Bank") maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

İlk olaraq, "Ülpər" SCB 1994-cü ildə Azərbaycan Respublikasında yaradılmış və 1994-cü ildə verilmiş 203 nömrəli ümumi bank lisenziyasına malik olmuşdur. 2002-ci ildə "Nikoyl" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti və "Lukoil Azərbaycan" Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti Bankda nəzarət payları almış və Bankın adı "Nikoyl" ASC İnvestisiya Kommersiya Bankına dəyişdirilmişdir. Bank 2 may 2002-ci ildən etibarən Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən verilmiş 203 nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyətə başlamışdır. 2008-ci ilin iyul ayında "Topaz Investments" MMC Bankda nəzarət payı almışdır. Onun əsas fəaliyyətinə depozitlərin qəbulu, müştəri hesablarının saxlanması, kredit əməliyyatları, zəmanətlərin verilməsi, kassa və hesablaşma əməliyyatları, qiymətli kağızlar və xarici valyuta mübadiləsi əməliyyatları daxildir. Bankın fəaliyyəti Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası (MBNP) tərəfindən tənzimlənir. Bank ümumi bank lisenziyasına malikdir və Azərbaycan Respublikasında dövlətin əmanətləri sığortalaması sisteminin üzvüdür.

Bankın qeydiyyat ünvanı: Puşkin küçəsi 30, Bakı, AZ 1010, Azərbaycan Respublikası.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın on üç (2016: on beş) filialı mövcuddur. Onun aktiv və öhdəliklərinin əsas hissəsi Azərbaycan Respublikasında yerləşir.

Bankın sahibləri aşağıdakılardır:

	<u>31 dekabr 2017, %</u>	<u>31 dekabr 2016, %</u>
Səhmdar		
"Topaz Investments Limited" LLC	93.16	91.84
Marina Kulişova	6.68	-
"Nikoyl" QSC	-	7.97
"ISR Holding" MMC	0.16	0.19
Cəmi	<u>100.00</u>	<u>100.00</u>

Bankın ana şirkəti "Topaz Investment Limited" MMC-dir ("Ana şirkət"). Banka birbaşa olaraq tək fiziki şəxs cənab V. Ələkbərov nəzarət edir.

(b) Biznes mühiti

Azərbaycanın biznes mühiti

Bankın fəaliyyəti əsasən Azərbaycan Respublikasının ərazisində yerləşir. Beləliklə, Bank inkişafda olan bazar iqtisadiyyatının xüsusiyyətləri ilə səciyyələnən Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarında fəaliyyətlə bağlı risklərə məruz qalır. Hüquqi, vergi və normativ baza və rejimlərin inkişafı davam edir, lakin onların müddəalarının həm fərqli şərh olunması, həm də tez-tez dəyişdirilməsi müşahidə olunur. Bütün bunların və sair hüquqi və vergi maneələri nəticəsində Azərbaycanda fəaliyyət göstərən müəssisələr müxtəlif çətinliklərlə üzləşirlər. Bununla yanaşı, Azərbaycanın son zamanlarda kəskin ucuzlaşması və dünya bazarında neftin qiymətinin düşməsi biznes mühitində qeyri-müəyyənlik səviyyəsini artırmışdır.

Maliyyə hesabatlarında Azərbaycandakı biznes mühitinin Bankın fəaliyyətinə və maliyyə vəziyyətinə təsiri Bank rəhbərliyi tərəfindən qiymətləndirilir. Gələcəkdə biznes mühiti rəhbərliyin cari qiymətləndirməsindən fərqlənə bilər.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları

(a) Uyğunluq haqqında hesabat

Hazırkı maliyyə hesabatları Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına (BMHS) uyğun olaraq hazırlanmışdır.

(b) Qiymətləndirmə əsasları

Maliyyə hesabatları satıla bilən maliyyə aktivlərinin qiyməti ədalətli dəyər əsasında təqdim edilməsi istisna olmaqla, ilkin dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

(c) Əməliyyat və təqdimat valyutası

Bankın əməliyyat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan və baş verən əksər hadisələrin və onlarla bağlı vəziyyətlərin iqtisadi mahiyyətini əks etdirən Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

31 dekabr 2017-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsi üçün əsas mübadilə məzənnəsi aşağıdakı kimi olmuşdur: 1 ABŞ dolları = 1.7001 AZN və 1 Avro = 2.0307 AZN (31 dekabr 2016: 1 ABŞ dolları = 1.7707 AZN və 1 Avro = 1.8644 AZN).

Azərbaycan Manatı (AZN) həmçinin bu maliyyə hesabatlarının məqsədləri üçün təqdimat valyutasıdır. Hər hansı digər müddə qeyd olunmadıqda, AZN-lə ifadə edilən maliyyə məlumatları ən yaxın minliyə kimi yuvarlaqlaşdırılmışdır.

(d) Ehtimalların və mülahizələrin tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının BMHS-na uyğun olaraq hazırlanması rəhbərlikdən mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiq edilməsini və aktiv, öhdəlik, gəlir və xərclərin göstərilən məbləğlərinə təsir göstərən mülahizə, ehtimal və fərziyyələrdən istifadə olunmasını tələb edir. Faktiki nəticələr bu ehtimallardan fərqlənə bilər.

Ehtimallar və fərziyyələr daim nəzərdən keçirilir. Mühasibatlıq ehtimallarında dəyişikliklər həmin dəyişikliklər edildiyi dövrdə və təsir göstərdikləri hər hansı gələcək dövrlərdə əks olunur.

Ehtimallarda ciddi qeyri-müəyyənliklər və mühasibatlıq siyasətlərinin tətbiq edilməsində vacib mühakimələr haqqında məlumat aşağıdakı qeydlərdə əks olunur:

- kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtimallar – Qeyd 14;
- maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri üzrə ehtimallar – Qeyd 31;
- təxirə salınmış vergi aktivlərinin bərpa oluna bilməsi – Qeyd 10;

(e) Fəaliyyətin fasiləsizliyi və likvidlik çatışmazlığı

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi əsasında hazırlamışdır. Bu mülahizənin irəli sürülməsində rəhbərlik mövcud planları, əməliyyatların rentabelliğini və maliyyə resurslarına giriş imkanını nəzərə almışdır.

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank 28,669 min AZN məbləğində xalis zərərlə üzləşmişdir. Mənfi maliyyə nəticələrinə səbəb olan əsas amillər 2015, 2016 və 2017-ci illərdə kredit vermə əməliyyatlarının müvəqqəti azalması nəticəsində kredit portfelinin azalması ilə əlaqədar olaraq, kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatın artması və faiz gəlirlərinin azalması olmuşdur. Kredit vermənin anderraytinq meyarlarının sərtləşdirilməsi və borcalanların kredit qabiliyyətinin azalması kredit portfelinin azalmasına səbəb olmuşdur.

Bu səbəbdən, 2017-ci ildə müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat səviyyəsi 31 dekabr 2016-cı il tarixinə 39%-dən 31 dekabr 2017-ci il tarixinə 44.4%-ə çatmışdır ki, bu da pul baxımından mühüm məbləğdir. Bank rəhbərliyi hesab edir ki, ehtiyat səviyyələrindəki bu artım cari iqtisadi şəraiti nəzərə alaraq Bankın kredit portfelindəki dəyərsizləşmələri adekvat qaydada əks etdirir.

2 Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsasları (davamı)

2015-ci ildə Azərbaycan iqtisadiyyatının əksər sektorlarının tənəzzülü və neftin qiymətlərinin düşməsi Azərbaycanın bank sektoruna ciddi təsir etmişdir. Bankın rəhbərliyi və səhmdarlığı gələcək əməliyyat mənfəətliliyini təmin etmək və maliyyə stabilliyini qoruyub saxlamaq məqsədilə əməliyyat gəlirlərinə xüsusi diqqət ayırmaq, aşağı riskli müştərilərə kreditlər vermək və xərclərin səmərəliliyini daha da artırmaqla, Bankın biznesini inkişaf etdirmək niyyətindədirlər.

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində 17750 adi səhmin buraxılması ilə nizamnamə kapitalı 35,000 min AZN artırılmışdır. Qeyd 32-də açıqlandığı kimi, bu maliyyə hesabatlarının buraxılması tarixində hər birinin nominal dəyəri 2 AZN olan əlavə 12500 adi səhm buraxılmışdır. Rəhbərlik hesab edir ki, nizamnamə kapitalının artırılmasından sonra Bankın cəmi kapitalaşması proqnozlaşdırıla bilən gələcəkdə əməliyyatlarının xarakteri və həcmində müvafiq səviyyədədir.

Qeyd 25-də gözlənilən ödəniş müddəti təhlili cədvəlinə əsasən, 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bank on iki ayadək olan müddətdə 61,913 min AZN məbləğində məcmu likvidlik çatışmazlığına malik olmuşdur (31 dekabr 2016: 72,709 min AZN).

Müştərinin tarixi davranışına əsasən, rəhbərlik hesab edir ki, 50,975 min AZN məbləğində cari hesabların qalığının Qeyd 26-da gözlənilən ödəniş müddəti cədvəlində “tələb olunanadək və bir aydan az” kateqoriyasına daxil edilməsinə baxmayaraq, bu məbləğlərin hamısı bir illik müddətdə geri götürülməyəcək, çünki 1 yanvar 2017-ci il tarixindən 2018-ci ilin mart ayına qədər cari hesabların orta qalığı 42 milyon AZN olmuşdur.

31 dekabr 2017-ci il tarixindən sonra Bank fiziki şəxslərdən və korporativ müştərilərdən ümumilikdə 63 milyon AZN məbləğində, bir il və daha artıq ödəniş müddətinə malik yeni müddətli depozitlər cəlb etmiş, eləcə də ilkin ödəniş tarixi 2018-ci ilin yanvarından martına qədər olan müddətli depozitlərin müddətini uzatmışdır.

Bankın səhmdarları likvidlik problemləri dövründə Banka davamlı dəstək göstərmişlər. Rəhbərlik, Bank likvidlik və kapital adekvatlığı problemləri ilə üzləşdiyi halda, səhmdarların gələcəkdə də Bankı dəstəkləyəcəklərini gözləyir.

Aparılmış təhlil və atılmış addımlar nəticəsində rəhbərlik Bankın növbəti on iki ay ərzində öz likvidlik və kapital ehtiyaclarını ödəyə biləcəyini hesab edir.

(f) Uçot siyasətləri və təqdimatda dəyişikliklər

Bank standartlara aşağıdakı düzəlişləri 1 yanvar 2017-ci il tarixində ilk dəfə tətbiq etməyi qəbul etmişdir:

- *Açıqlama təşəbbüsü (BMUS 7-yə düzəlişlər)*. BMUS 7 Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat maliyyə hesabatlarında təqdimatı və açıqlamanı təkmilləşdirmək məqsədilə BMHŞK-nin daha geniş açıqlama təşəbbüsü çərçivəsində yenilənmişdir. Düzəlişlərə əsasən, maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə maliyyə fəaliyyətlərindən irəli gələn öhdəliklərdəki dəyişiklikləri, o cümlədən həm pul axını ilə bağlı olan, həm də nağdsız dəyişiklikləri qiymətləndirmək imkanı verən açıqlamalar tələb olunur. Bu yeni açıqlama tələbini ödəməyin bir üsulu maliyyə fəaliyyətlərindən yaranan öhdəliklər üzrə açılış və yekun balansların üzləşdirilməsidir. Bununla belə, bu məqsədə digər üsullarla da nail olmaq olar.

3 Əsas uçot siyasətləri

Uçot siyasətlərindəki dəyişiklikləri əhatə edən qeyd 2(f)-də izah olunanlar istisna olmaqla, aşağıdakı uçot siyasətləri hazırkı maliyyə hesabatlarında əks olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq olunur.

(a) Xarici valyuta

Xarici valyutalardakı əməliyyatlar həyata keçirildiyi tarixlərdə olan məzənnələrlə Bankın əməliyyat valyutasına çevrilir.

Hesabat tarixinə xarici valyutalarda əks olunmuş maliyyə aktivləri və öhdəlikləri həmin tarixdə olan məzənnə ilə yenidən əməliyyat valyutasına çevrilir. Maliyyə vəsaitləri üzrə xarici valyuta gəliri və ya itkisi, dövr ərzində effektiv faiz və ödənişlər nəzərə alınmaqla, dövrün əvvəlində əməliyyat valyutasının amortizasiya edilmiş dəyərlə hesabat dövrünün sonunda məzənnə əsasında çevrilmiş xarici valyutada amortizasiya edilmiş dəyər arasında olan fərkdir.

Xarici valyutada ifadə olunan və ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyər müəyyən edildiyi tarixdə olan məzənnə ilə əməliyyat valyutasına çevrilir. Xarici valyutada ilkin dəyər əsasında qiymətləndirilən qeyri-maliyyə aktivlər və öhdəliklər əməliyyat tarixinə olan məzənnə ilə çevrilir.

Satıla bilən kapital alətlərinin konvertasiyası zamanı yaranan fərqlər istisna olmaqla, konvertasiya zamanı yaranan xarici valyuta fərqləri mənfəət və ya zərərə aid edilir. Fərq dəyərsizləşmə səbəbindən baş vermədikdə, bu halda sair məcmu gəlirdə tanınan xarici valyuta fərqləri mənfəət və ya zərərdə yenidən təsnif olunur.

(b) Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitlərinə və onların ekvivalentlərinə ARMB-də və sair banklarda saxlanılan əskinaslar və sikkə pullar, bloklanmış hesab qalıqları (Nostro hesablar) və ədalətli dəyərinin dəyişmə riski çox aşağı olan və Büro tərəfindən qısamüddətli öhdəliklərin idarə olunmasında istifadə edilən, ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan yüksək likvidli maliyyə aktivləri daxildir. ARMB-də saxlanılan məcburi ehtiyatlar onların çıxarılması ilə bağlı məhdudiyyətləri nəzərə alaraq pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir. Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya edilmiş dəyər əsasında əks olunur.

(c) Maliyyə alətləri

(i) Təsnifat

Kreditlər və debitor borcları, aşağıdakılar istisna olmaqla, fəal bazarda qiymətləri göstərilməyən, ödənişləri sabit və ya müəyyənləşdirilə bilən xarakter daşıyan qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir:

- Bank onları dərhal və ya yaxın müddətdə satmaq niyyətindədir;
- Bank onları uçota aldığı zaman ədalətli dəyər əsasında mənfəət və ya zərərə aid edir;
- Bank onları uçota aldığı zaman satıla bilən kateqoriyasına aid edir, və ya;
- Bank ilkin qoyuluşunun böyük bir hissəsini itirə bilər (kreditlərin keyfiyyətinin dəyərsizləşməsi halları istisna olmaqla).

Satıla bilən maliyyə aktivləri satıla bilən kateqoriyasına aid edilmiş yaxud kreditlər və debitor borcları, ödəniş tarixinədək saxlanılan investisiyalar və ədalətli dəyər əsasında mənfəətə və ya zərərə aid edilmiş maliyyə alətləri kimi təsnifləşdirilməyən qeyri-derivativ maliyyə aktivləridir.

(ii) Maliyyə alətlərinin tanınması

Bank hər hansı alət üzrə müqavilə bağladığı zaman maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maliyyə aktivləri və öhdəlikləri uçota alınır. Adi qaydada alınmış bütün maliyyə aktivləri hesablaşma tarixində tanınır.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(iii) *Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi*

Maliyyə aktivləri və ya öhdəliyi ilkin olaraq ədalətli dəyəri üstəgəl, mənfəət və ya zərərə ədalətli dəyər əsasında aid edilməmiş maliyyə aktivləri və ya öhdəliyi olduqda, həmin maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin alınmasına və ya buraxılmasına birbaşa aid edilə bilən əməliyyat xərcləri əsasında tanınır. İlk tanınmadan sonra maliyyə aktivləri satış ilə əlaqədar çəkilə bilən əməliyyat xərcləri çıxılmamaqla ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilir. İstisna halları aşağıdakılar təşkil edir:

- effektiv faiz üsulu ilə amortizasiya edilmiş dəyər əsasında qiymətləndirilən kreditlər və debitor borcları;

- fəal bazarda göstərilən bazar qiyməti olmayan, ədalətli dəyəri etibarlı qaydada dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən və qiymət əsasında əks edilən kapital alətlərinə qoyuluşlar.

Bütün maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyər əsasında qiymətləndirilir.

(iv) *Amortizasiya edilmiş dəyər*

Maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin amortizasiya edilmiş dəyəri maliyyə aktivlərinin və ya öhdəliklərinin ilkin tanınmada uçotu əsas ödənişləri çıxmaqla, tanınmış ilkin məbləğ və ödəniş məbləği arasında hər hansı fərqin effektiv faiz metodundan istifadə etməklə, xalis amortizasiyanı daxil etməklə və ya çıxmaqla, dəyərsizləşmə üzrə hər hansı azalmanı çıxmaqla hesablanan məbləğdir. İlk əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, mükafatlar və diskontlar əlaqədar alətin balans dəyərinə daxil edilir və alətin effektiv faiz dərəcəsinə əsasən amortizasiya edilir.

(v) *Bazar dərəcələrindən fərqli faiz dərəcələrinə malik maliyyə aktivləri və öhdəlikləri*

Bazar dərəcələrindən fərqli faiz dərəcələrinə malik maliyyə aktivləri və öhdəlikləri onların alınma/verilmə tarixində öz ədalətli dəyərlərində təkrar qiymətləndirilir və bu ədalətli dəyər oxşar alətlər üzrə bazardakı faiz dərəcələrində diskontlaşdırılmış gələcək faiz və əsas məbləğ ödənişlərini təqdim edir. Yaranan fərq bazar dərəcələrindən fərqli dərəcələrə malik maliyyə alətlərinin alınması/verilməsi üzrə gəlir və ya zərər kimi mənfəət və ya zərərdə təqdim olunur. Daha sonra, bu cür aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə alınma/verilmə zamanı gəlirlərin/zərərlərin amortizasiyası üzrə düzəliş edilir və əlaqəli gəlir/xərc effektiv faiz metodu vasitəsilə mənfəət və ya zərərdə faiz gəlirləri/xərcləri kimi qeydə alınır.

(vi) *Ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsi prinsipləri*

Ədalətli dəyər əməliyyat tarixində bazar iştirakçıları tərəfindən nizamlı əməliyyat nəticəsində və ya həmin tarixdə Banka ən əlverişli bazarda aktivin satışından və ya öhdəliyin ötürülməsindən yaranan məbləğdir. Öhdəliyin ədalətli dəyəri fəaliyyətsizlik riskini əks etdirir.

Bazar qiyməti mövcud olduqda, Bank maliyyə alətlərini həmin maliyyə alətləri üçün ədalətli dəyəri cari bazar qiyməti ilə müəyyən edir. Aktiv və ya öhdəlik üçün əməliyyatlar kifayət qədər müntəzəm və kifayət həcmdə aparıldıqda bazar fəal hesab edilir.

Maliyyə aləti üçün fəal bazar yoxdursa, Bank ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsulu ilə təyin edir. Seçilmiş qiymətləndirmə üsulu bazar məlumatlarından maksimum istifadə edir, Banka məxsus olan ehtimallara mümkün qədər az əsaslanır, bazar iştirakçılarının qiymət qoyarkən nəzərə aldıkları bütün faktorları özündə birləşdirir.

Maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərinin ən yaxşı sübutu əməliyyat qiyməti, yəni verilən və ya qəbul edilən məbləğin ədalətli dəyəridir.

Əgər Bank ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərin əməliyyat qiymətindən fərqləndiyini müəyyən edərsə və ədalətli dəyər fəal bazarda oxşar aktiv və öhdəlik üçün kotirovka olunan qiymətlə sübut oluna bilmədikdə, eləcə də müşahidə edilə bilən bazarlardan olan məlumatlar vasitəsilə qiymətləndirmə metoduna əsaslanmadıqda, maliyyə aləti ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərlə əməliyyat qiyməti arasında fərqin aradan qaldırılmasına uyğunlaşdırılmış ilkin ədalətli dəyərinə qiymətləndirilir. Nəticədə, fərq, qiymətləndirmənin müşahidə edilə bilən bazar məlumatı ilə əsaslandırılmasından, yaxud əməliyyatın bağlanma tarixindən gec olmayaraq, alətin istifadə müddəti ərzində uyğun əsasla mənfəət və zərərdə tanınır.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

Ədalətli dəyərində ölçülən aktiv və ya öhdəliyin tender qiyməti və təklif qiyməti varsa, Bank aktivləri və uzun pozisiyaları tender qiymətində, öhdəlikləri və qısa pozisiyaları isə təklif qiymətində qiymətləndirir. Bank dəyişikliyin baş verdiyi hesabat müddətinin sonuna ədalətli dəyər iyerarxiyasında səviyyələr arasında transferləri tanıyır.

(vii) *Sonrakı qiymətləndirmə nəticəsində yaranan gəlir və zərərlər*

Maliyyə aktivinin və ya öhdəliyinin ədalətli dəyərində dəyişiklikdən yaranan gəlir və ya zərərlər aşağıdakı qaydada uçota alınır:

- mənfəətə və ya zərəərə ədalətli dəyər əsasında aid edilmiş maliyyə aləti üzrə gəlir və ya zərərlər mənfəətə və ya zərəərə aid edilir;

- satıla bilən maliyyə aktivini üzrə gəlir və ya zərərlər aktivin təsnifatı dəyişdirilənədək kapitalda sair məcmu gəlir kimi əks olunur (satıla bilən maliyyə alətlərinin keyfiyyətinin dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranan itkilər və xarici valyuta gəlirləri və itkiləri istisna olmaqla). Bu zaman əvvəl kapitalda əks edilmiş kumulyativ gəlir və ya itkilər mənfəət və ya zərəərə aid edilir. Satıla bilən maliyyə aktivini üzrə hesablanan faizlər effektiv faiz dərəcəsi ilə mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər əsasında tanınmış maliyyə aktivləri və öhdəlikləri üzrə gəlir və ya itkilər maliyyə aktivini və ya öhdəliyi uçotdan çıxarıldıqda, ya da onun keyfiyyəti pisləşdikdə, habelə amortizasiya prosesi vasitəsilə mənfəətdə və ya zərərdə əks etdirilir.

(viii) *Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması*

Bank maliyyə aktivlərinin tanınmasını o zaman dayandırır ki, aktivlər geri alınır və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatır və ya Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürür və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağlayır və bu zaman həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürür və ya bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmür və ya saxlamır, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamır. Bank tərəfindən yaradılmış və ya saxlanmış tanınmanın dayandırılmasını təsvir edən köçürülmüş maliyyə aktivlərində istənilən faiz maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca aktivlər və ya öhdəliklər kimi tanınır. Bank, müqavilə öhdəlikləri sərbəst buraxıldığı, ləğv edildiyi və ya başa çatdığı zaman maliyyə öhdəliklərinin tanınmasını dayandırır.

Bank, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında əks edilmiş aktivlərin ötürülməsini, lakin, eyni zamanda, ötürülən aktivlərlə bağlı risk və faydaların ya bütövlüklə, ya da qismən Bankda qalmasını nəzərdə tutan əməliyyatları həyata keçirir. Risk və faydaların hamısı yaxud əksəriyyəti Bankda qaldığı təqdirdə, ötürülən aktivlərin tanınması dayandırılır.

Maliyyə aktivini üzrə mülkiyyətlə bağlı bütün və ya əksər risklər və faydalar Bankın nə özündə saxlamadığı, nə də digər bir şəxsə ötürmədiyi əməliyyatlar aparılarkən, Bank həmin aktiv üzrə nəzarət hüququnu itirdiyi təqdirdə həmin aktivin tanınması dayandırılır. Aktiv üzrə nəzarət hüquqlarının Bankda qalmasını nəzərdə tutan ötürmələr aparılarkən, Bank həmin aktivdə iştirak etdiyi müddət ərzində onu uçotda saxlayır. Bankın aktivdə iştirak dərəcəsi ötürülən aktivlərin dəyərində baş verən dəyişikliklərin təsirinə nə dərəcədə məruz qalması ilə müəyyən edilir.

Bank öz borc öhdəliyini geri aldığı zaman, o, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş kompensasiya arasındakı fərq borc öhdəliyinin vaxtından əvvəl ləğv edilməsi ilə əlaqədar yaranan gəlir və ya zərəərə aid edilir. Bank geri qaytarıla bilməyən hesab olunan aktivləri balansdan silir.

(ix) *Repo və əks-repo müqavilələri*

Satış və repo müqavilələri əsasında satılmış qiymətli kağızlar təminatlı maliyyə vəsaitlərinin cəlb edilməsi əməliyyatı kimi tanınır və bu zaman qiymətli kağızlar maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilir, kontragentə olan öhdəliklər isə repo əməliyyatları üzrə kreditor borclarına daxil edilməklə, müvafiq olaraq bank depozitləri və hesablarında və ya müştərilərin cari hesabları və depozitlərində tanınır. Satış qiyməti ilə geri alış qiyməti arasındakı fərq faiz xərci kimi qeydə alınır və effektiv faiz metoduna əsasən repo müqaviləsinin müddəti ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınır.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

Əks repo müqavilələri əsasında alınmış qiymətli kağızlar əks repo müqavilələri üzrə debitor borcları kimi müvafiq olaraq banklara verilmiş kreditlər və ya müştərilərə verilmiş kreditlərdə tanınır. Alış qiyməti ilə təkrar satış qiyməti arasındakı fərq faiz gəliri kimi qeydə alınır və effektiv faiz metoduna əsasən repo müqavilələrinin müddəti ərzində mənfəət və ya zərərdə tanınır. Təkrar satış müqavilələri əsasında alınmış aktivlər üçüncü tərəflərə satıldıqda, qiymətli kağızları qaytarmaq öhdəliyi ticarət öhdəliyi kimi qeydə alınır və ədalətli dəyərində ölçülür.

(x) Əvəzləşdirmə

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, Bankın hazırda qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququnun, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktiv realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyətinin olduğu hallarda həyata keçirilə bilər. Bank gələcək hadisə üzrə şərti olmadıqda və biznesin normal gedişində, Bankın defoltu, müflisləşməsi və ya iflası zamanı tətbiq oluna bildikdə, əvəzləşdirmək hüququna malikdir.

(d) Əmlak və avadanlıqlar

(i) Mülkiyyətdə olan aktivlər

Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla, ilkin dəyərdə uçota alınır. Əmlak və ya avadanlıqlar müxtəlif yararlı xidmət müddətləri olan böyük komponentlərdən ibarət olduğu təqdirdə, onların uçotu ayrı-ayrı əmlak və avadanlıq əşyaları kimi aparılır.

(ii) Amortizasiya

Amortizasiya ayrı-ayrı aktivlərin hesablanmış faydalı istifadə müddətləri üzrə düz xətt prinsipi əsasında mənfəət və ya zərəre aid edilir. Amortizasiya aktiv əldə edildiyi tarixdən yaxud, daxili qaydada inşa edilən aktivlər halında, aktiv tam istifadə üçün hazır olduğu tarixdən etibarən başlanır. Torpaq üzrə amortizasiya hesablanmır. Təxmin edilən faydalı istifadə müddətləri aşağıdakı kimidir:

- binalar	20 il
- mebel və avadanlıqlar	10 il
- kompüterlər və rabitə avadanlıqları	4 il
- nəqliyyat vasitələri	10 il
- digər əsas vəsaitlər	5 il
- icarə obyektinin təkmilləşdirilməsi	Gözlənilən icarə müddəti və 14 il arasında daha aşağı olan

(e) Qeyri-maddi aktivlər

Alınmış qeyri-maddi aktivlər ilkin dəyərdən amortizasiya və dəyərsizləşmə çıxıldıqdan sonra göstərilir.

Alınmış kompüter lisenziyaları və proqram təminatı onların istifadəyə yararlı hala gətirmək üçün çəkilmiş hər bir xərc əsasında kapitallaşdırılır. Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası düz xətt metodu əsasında mənfəət və zərərdə tanınır. Qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən istifadə müddəti 5-10 ildir.

(f) Satış üçün saxlanılan aktivlər

Davamlı istifadə məqsədindən daha çox satış yolu ilə əvəzinin ödənilməsi nəzərdə tutulan uzunmüddətli aktivlər satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Satış üçün saxlanılan aktivləri təsnifləşdirməzdən öncə, bu aktivlərin Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq yenidən qiymətləndirilməsi vacibdir. Ümumiyyətlə, aktivlər onların qalıq dəyəri kimi və ədalətli dəyər çıxılış satış üçün çəkilmiş xərclərin daha aşağı olanı ilə qiymətləndirilir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(g) Dəyərsizləşmə

Bank hər bir hesabat dövrünün sonunda maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsi barədə obyektiv dəlil olub-olmamasını qiymətləndirir. Bu cür dəlil mövcud olduqda, Bank dəyərsizləşmə zərərinin məbləğini müəyyənləşdirir. Yalnız maliyyə aktivinin ilkin tanınmasından sonra baş vermiş bir və ya bir neçə hadisə (zərər hadisəsi) nəticəsində dəyərsizləşmə barədə obyektiv dəlil yarandıqda və həmin hadisə (və ya hadisələr) etibarlı şəkildə ölçülə bilən maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinə təsir etdikdə, maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupu dəyərsizləşir və dəyərsizləşmə zərəri ödənilir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi barədə obyektiv dəlil borcalanın ödənişi yerinə yetirməməsi və ya gecikdirməsi, kredit müqaviləsi və ya şərtlərinin pozulması, Bankın əks halda nəzərə almayacağı maliyyə aktivi və ya maliyyə aktivləri qrupunun restrukturlaşdırılması, borcalanın və ya borc verənin müflis olacağı barədə göstəricilər, qiymətli kağız üzrə fəal bazarın mövcud olmaması, aktivlərlə bağlı girov və ya digər müşahidə oluna bilən məlumatların dəyərinin aşağı düşməsi, məsələn qrupda borcalanların ödəniş statusunda mənfi dəyişikliklər, yaxud qrupda ödənişlərin həyata keçirilməməsi ilə əlaqədar olan iqtisadi şəraitlərdən ibarət ola bilər. Satıla bilən qiymətli kağızlara qoyulan investisiyalar üzrə dəyərsizləşmənin obyektiv sübutu qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin əhəmiyyətli dərəcədə və ya uzun müddət ərzində azalmasıdır.

(i) *Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri*

Amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivlərinə kreditlər və sair debitor borcları daxildir. Dəyərsizləşməni daim qiymətləndirmək üçün Bank kredit və debitor borclarını yoxlayır.

İlk olaraq, Bank ayrılıqda əhəmiyyətli olan kreditlər və debitor borclarının dəyərsizləşdiyinin obyektiv sübutlarının mövcud olmasını ayrı-ayrı, sonra isə ayrılıqda əhəmiyyətli olmayan kredit və debitor borclarının dəyərsizləşdiyinin obyektiv sübutlarının mövcud olmasını ayrıca və ya kollektiv surətdə müəyyən edir. Bank əhəmiyyətli olan və ya olmayan ayrıca qiymətləndirilmiş kreditin dəyərsizləşdiyini təsdiqləyən obyektiv dəlillərin olmadığını müəyyən edərsə, həmin krediti və ya debitor borcunu oxşar risk xüsusiyyətləri ilə kreditlər və debitor borcları qrupuna daxil edib, onların dəyərsizləşməsini birgə müəyyən edir. Dəyərsizləşməsi ayrıca qiymətləndirilmiş və dəyərsizləşmə ilə əlaqədar zərər üzrə tanınan və ya uçotu davam etdirilən kreditlər və debitor borcları dəyərsizləşmənin kollektiv surətdə qiymətləndirilməsinə daxil edilmir.

Verilmiş kredit və ya debitor borcu üzrə dəyərsizləşmə nəticəsində itkilərin yarandığına obyektiv əsaslar mövcuddursa, zərərin məbləği kredit və ya debitor borcunun balans dəyəri ilə kreditin və ya debitor borcunun ilkin effektiv faiz dərəcəsi həcmində diskontlaşdırılmış zamanətlər və girov hesabına qaytarıla bilən məbləğlər də daxil olmaqla, təxmin edilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin cari dəyəri arasındakı fərq kimi əks olunur. Cari maliyyə vəziyyətini əks edən müvafiq müşahidə oluna bilən məlumat əsasında düzəliş edilmiş müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti və tarixi itki göstəriciləri gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin hesablanması əsasında təşkil edir.

Bəzi hallarda kredit və ya debitor borcu üzrə dəyərsizləşmə zərərinin təxmin edilməsi üçün tələb olunan müşahidə edilə bilən məlumatlar məhdud xarakter daşıya, yaxud artıq cari vəziyyətə tam uyğunsuz ola bilər. Məsələn, borcalan ciddi maliyyə çətinlikləri ilə üzləşir və analoji borcalanlar üzrə çox az miqdarda tarixi məlumat vardır. Bu cür hallarda dəyərsizləşmə nəticəsində yaranacaq zərərləri hesablamaq üçün Bank öz təcrübəsindən və mühakiməsindən istifadə edir.

Kreditlərin və debitor borclarının dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranan bütün zərərlər mənfəət və zərərdə əks olunur və yalnız bərpa dəyərinə sonradan baş vermiş artımın dəyərsizləşmə zərəri uçota alındıqdan sonra baş vermiş hadisə ilə bağlılığı obyektiv surətdə təsdiqlənə bildikdə, qeyd olunan zərərlərin təsnifatı geri qaytarılır.

Kredit, qaytarıla bilmədikdə, kreditlər üzrə mümkün itkilərin ödənilməsi üçün yaradılmış müvafiq ehtiyat hesabına balansdan silinə bilər. Bank rəhbərliyi kreditləri ümitsiz borc kimi müəyyənləşdirdikdə və kreditin qaytarılması üçün bütün mümkün tədbirlər görüldükdən sonra, Bank kreditin qalığını (və mümkün kredit itkiləri üzrə müvafiq ehtiyatları) balansdan silir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(ii) İlkın dəyərlə uçota alınan maliyyə aktivləri

İlkin dəyərində uçota alınan maliyyə aktivlərinə satıla bilən maliyyə aktivlərinə aid edilən, kotirovka olunmayan kapital alətləri daxildir. Bu aktivlərin ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilmədiyi üçün, onlar ədalətli dəyərində uçota alınmırlar.

Bu cür investisiyaların dəyərsizləşməsi ilə bağlı obyektiv sübut mövcud olduqda, dəyərsizləşmə zərəri investisiyanın balans dəyəri ilə analoji maliyyə aktivini üzrə cari bazar gəlirlilik dərəcəsi əsasında diskontlaşdırılmış gələcək pul axınlarının balans dəyəri arasında fərq kimi hesablanır.

Həmin investisiyalarla bağlı bütün dəyərsizləşmə zərərləri mənfəət və ya zərəre aid edilir və bu təsnifat dəyişdirilə bilməz.

(iii) Satıla bilən maliyyə aktivləri

Satıla bilən maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranan zərərlər sair məcmu gəlirlərdə əks edilmiş kumulyativ itkilərin yenidən təsnifləşdirmə düzəlişi kimi mənfəətə və ya zərəre köçürülür. Sair məcmu gəlirlər maddəsindən mənfəət və ya zərəre köçürülmüş kumulyativ itkilər əsas məbləğ üzrə ödənişlər və amortizasiya çıxılmaqla alış qiyməti ilə, əvvəl mənfəət və ya zərərdə əks edilmiş dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış hər hansı itkilər çıxılmaqla, cari ədalətli dəyər arasındakı fərqi təşkil edir. Müvafiq zərər ehtiyatlarında vaxt dəyərində aid edilə bilən dəyişikliklər faiz gəlirlərinin komponenti kimi əks olunur.

Sonrakı dövrlərdə dəyərsizləşmiş satıla bilən borc qiymətli kağızının ədalətli dəyəri artarsa və həmin artımın dəyərsizləşməsi nəticəsində yaranmış itkilər mənfəətə və ya zərəre aid edildikdən sonra baş vermiş hər hansı hadisə ilə bağlılığı obyektiv surətdə nümayiş oluna bilərsə, dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış itkilər bərpa olunur və bərpa olunan məbləğ mənfəət və ya zərərdə əks edilir. Lakin, dəyərsizləşmiş satıla bilən qiymətli kağızların ədalətli dəyərində sonradan baş vermiş hər hansı artım sair məcmu gəlirlərdə əks olunur.

(iv) Qeyri-maliyyə aktivləri

Dəyərsizləşmə əlamətlərini aşkarlamaq üçün hər hesabat tarixində, təxirə salınmış vergilərdən başqa sair qeyri-maliyyə aktivləri qiymətləndirilir. Qeyri-maliyyə aktivlərinin bərpa dəyərini aşağıdakı iki göstəricidən daha böyüyü təşkil edir – satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyər və istifadə dəyəri. İstifadə dəyəri qiymətləndirilərkən, təxmin edilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti pul vəsaitlərinin vaxt baxımından dəyərinin və aktivlə bağlı xüsusi risklərin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergiqoymadan əvvəl diskont dərəcəsi əsasında cari dəyərlərinədək azaldılır. Sair aktivlərdən asılı olmadan gəlir gətirməyən aktiv üzrə bərpa dəyəri həmin aktivin aid olduğu gəlir gətirən qrup üzrə müəyyənləşdirilir. Aktivin və ya gəlir gətirən qrupun balans dəyəri bərpa dəyərindən artıq olduğu zaman, aktiv üzrə dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış zərərlər qeydə alınır.

Qeyri-maliyyə aktivləri üzrə dəyərsizləşmə zərəri mənfəət və ya zərərdə əks olunur və yalnız bərpa dəyərinin müəyyənləşdirilməsi zamanı istifadə edilmiş ehtimallarda dəyişiklik baş verdiyi hallarda geri qaytarıla bilər. Dəyərsizləşmə nəticəsində yaranmış itkilərin uçota alınması aktivin balans dəyəri həmin itkilər uçota alınmadığı halda müəyyənləşdiriləcək balans dəyərindən (köhnəlmə və ya amortizasiya çıxılmaqla) artıq olması şərti ilə geri qaytarıla bilər.

(h) Ehtiyatlar

Bankın keçmiş dövrlərdə baş vermiş hadisə nəticəsində müəyyən hüquqi və ya konstruktiv öhdəliyi olduqda və həmin öhdəliyin ödənilməsi üçün iqtisadi faydaların məxaricinin tələb olunacağı ehtimal olunduqda, ehtiyat maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks olunur. Təsiri əhəmiyyətli olduqda, ehtiyatlar pul vəsaitlərinin vaxt baxımından dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən vergiqoymadan əvvəlki dərəcə və müvafiq olarsa, həmin öhdəliyə aid olan xüsusi risklər əsasında gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılması yolu ilə müəyyənləşdirilir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(i) Kreditlə bağlı öhdəliklər

Bank adi kommersiya fəaliyyəti çərçivəsində kredit vermək öhdəlikləri, akkreditivlər və zəmanətlər kimi kreditlərlə bağlı öhdəlikləri üzərinə götürür və sair formalarda kredit sığortasını təmin edir.

Maliyyə zəmanətləri Bankın təyin olunmuş ödənişləri yaranmış itkilərə görə saxlayana kompensasiya verməyi tələb edən müqavilələrdir, çünki təyin olunmuş debitor borc aləti üzrə göstərilən şərtlərə əsasən vaxtı çatanda ödənişi həyata keçirə bilmir.

Maliyyə zəmanəti öhdəliyi ilkin olaraq uyğun əməliyyat xərcləri çıxmaqla xalis ədalətli dəyərdə tanınır və daha sonra yığılmış amortizasiya və ya zəmanət üzrə itkilər üçün ehtiyatın sonrakı ilkin tanınmış ən yüksək məbləğdən çıxılması ilə qiymətləndirilir. Maliyyə zəmanətləri və sair kreditlə bağlı öhdəliklər üzrə itkilər üçün ehtiyatların tanınması itkilər ehtimal oluna və əminliklə qiymətləndirilə bildikdə baş verir.

Maliyyə zəmanəti öhdəlikləri və sair şərti kredit öhdəlikləri üzrə ehtiyatlar sair öhdəliklərə daxildir.

Aşağıdakı hallar istisna olmaqla, kredit vermək öhdəlikləri uçota alınmır:

- Bankın ədalətli dəyər əsasında mənfəətə və ya zərərə aid etdiyi kredit vermək öhdəlikləri
- Bankın, kredit vermək öhdəlikləri ilə əlaqədar yaranan aktivlərin öhdəlikləri verdikdən sonra qısa müddət ərzində satılmasında təcrübəsi varsa, eyni sinfə daxil olan kredit vermək öhdəlikləri derivativ alətlər kimi qəbul edilir
- əvəzi nağd pulla yaxud digər maliyyə alətinin buraxılması ilə ödənilə bilən kredit vermək öhdəlikləri
- krediti bazar faiz dərəcəsindən aşağı faiz dərəcəsi ilə vermək öhdəliyi.

(j) Nizamnamə kapitalı

(i) *Adi səhmlər*

Adi səhmlər kapital kimi təsnifləşdirilir. Adi səhmlərin və səhm opsiyonların buraxılmasına bilavasitə aid edilə bilən xərclər vergiqoyma baxımından heç bir nəticə olmadan kapitaldan tutulma kimi uçota alınır.

(ii) *Dividendlər*

Bankın dividendləri elan edib ödəmək imkanları Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada tənzimlənir.

Adi səhmlərə aid olan dividendlər elan edildiyi müddətdə bölüşdürülməmiş mənfəətdə əks olunur.

(k) Vergiqoyma

Mənfəət vergisi cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir. Mənfəət vergisi mənfəət və zərərdə tanınır, bu vergi sair məcmu gəlirlərlə və ya bilavasitə kapitalda qeydə alınan əməliyyatlarla bağlı olduqda isə, sair məcmu gəlirdə və ya bilavasitə kapitalda tanınır.

(i) *Cari vergi*

Cari vergi xərclərinə il üzrə vergilərə cəlb olunan gəlir üzrə gözlənilən ödənilməli vergilər və əvvəlki illər üçün ödənilməli vergilərdə hər hansı düzəlişlər daxildir. Həmin xərclər hesabat tarixində qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müəyyənləşdirilir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(ii) Təxirə salınmış vergi

Təxirə salınmış vergi maliyyə hesabatlılığı məqsədləri üçün istifadə olunan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri ilə vergi qoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğləri arasında olan müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış vergi nə uçot, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərərə təsir göstərməyən əməliyyatda aktiv və ya öhdəliklərin ilkin tanınmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tanınmır.

Təxirə salınmış vergi aktivini yalnız o zaman uçota alınır ki, istifadə edilməmiş vergi itkilərinin, istifadə edilməmiş vergi güzəştlərinin, müvəqqəti fərqlərin əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun. Gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət müvafiq vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin bərpası əsasında müəyyən edilir. Vergi tutulan müvəqqəti fərqlərin məbləği təxirə salınmış vergi aktivini tam tanımaq üçün kifayət deyilsə, gələcəkdə vergi tutula bilən mənfəət Bankda ayrı-ayrı törəmə müəssisələr üzrə biznes planlar əsasında nəzərə alınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və əlaqəli vergi gəlirləri yaranmadığı təqdirdə müəyyən miqdarda azaldılır; gələcəkdə vergi tutulan mənfəətlər artıqda, bu azaldılmalar geri qaytarılır.

Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində təkrar qiymətləndirilir və o zaman uçota alınır ki, onların əvəzini ödəyə biləcək vergilərə cəlb edilən gələcək gəlirlərin mövcud olacağı ehtimal olunsun.

Təxirə salınmış vergi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş qanunlara uyğun olaraq, müvəqqəti fərqlərə onlar ləğv ediləcəyi zaman tətbiq ediləcək gözlənilən vergi dərəcələri əsasında müəyyən olunur.

Təxirə salınmış verginin ölçülməsi hesabat dövrünün sonunda aktiv və öhdəliklərin balans dəyərini bərpa etmək və ya müəyyənləşdirmək üçün Bankın gözlədiyi qaydada vergi nəticələrini əks etdirir.

Cari və təxirə salınmış vergi öhdəliklərini müəyyən etmək üçün Bank qeyri-müəyyən vergi mövqeyinin təsirini, əlavə vergiləri, penyalari və ödənilməmiş faizləri nəzərə alır. Bank bir sıra amillərin qiymətləndirilməsinə, o cümlədən vergi qanunvericiliyin təfsirinə və əvvəlki təcrübəsinə əsaslanaraq inanır ki, vergi öhdəlikləri üçün hesablaşmalar bütün açıq vergi illərinə görə adekvatdır. Bu qiymətləndirmə ehtimal və fərziyyələrə əsaslanaraq həyata keçirilir və uyğun olaraq gələcək hadisələr haqqında ehtimalları əhatə edə bilər. Bankın mövcud vergi öhdəliklərinin adekvatlığı ilə bağlı öz mülahizəsini dəyişdirməsinə səbəb olan yeni məlumatlar yarana bilər; vergi öhdəliklərinə bu cür dəyişikliklər həmin qərarın verildiyi dövrdə vergi xərci məbləğinə təsir edə bilər.

(i) Gəlir və zərərin uçota alınması

Faiz gəlirlərinin və xərclərinin uçotu mənfəətdə və ya zərərdə effektiv faiz üsulu ilə aparılır.

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi haqları, kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən sair haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz üsulu ilə maliyyə aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur.

Sair haqlar, komissiya haqları və sair gəlir və xərc maddələri mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Dividend gəliri dividendlər elan edildiyi tarixdə mənfəət və ya zərərdə əks olunur.

Əməliyyat lizinqləri çərçivəsində edilmiş ödənişlər lizinq müqaviləsinin müddəti üzrə düz xətt prinsipi əsasında mənfəətdə və ya zərərdə əks olunur. Alınmış lizinq müqafatları lizinq müqaviləsinin müddəti üzrə ümumi lizinq xərclərinin ayrılmaz hissəsi kimi əks olunur.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(m) Qəbul olunmamış yeni standartlar və onlarla bağlı şərhlər

Bir sıra yeni standartlar, onlara düzəlişlər və şərhlər 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qüvvədə deyil və bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq olunmamışdır. Həmin yeniliklərdən aşağıda qeyd olunanlar maliyyə vəziyyəti və ya göstəricilərinə potensial təsirə malik ola bilər. Bank, bu yeniliklər qüvvəyə mindikdə onları qəbul etməyi planlaşdırır.

(a) BMHS 9 Maliyyə Alətləri

2014-cü ilin iyul ayında BMHSS BMHS 9 *Maliyyə Alətləri* standartının yekun versiyasını dərc etdi. BMHS 9 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya həmin tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir və standartın erkən qəbuluna icazə verilir. Bu standart BMUS 39 "*Maliyyə Alətləri: Tanıma və Qiymətləndirmə*"ni əvəz edir.

2017-ci ilin oktyabrında BMHSS *Mənfi Kompensasiya ilə vaxtından əvvəl ödəniş şərtini (BMHS 9-a düzəlişlər)* dərc etdi. Düzəlişlər 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya həmin tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir və onların erkən qəbuluna icazə verilir.

Bank 2014-cü ilin iyul ayında dərc edilmiş BMHS 9 Maliyyə Alətləri standartını ilk olaraq 1 yanvar 2018-ci il tarixində tətbiq edəcək.

i. Təsnifat – Maliyyə aktivləri

BMHS 9 maliyyə aktivləri üçün həmin aktivlərin idarə olunduğu biznes modelini və onların pul axını xüsusiyyətlərini əks etdirən yeni təsnifat və ölçmə yanaşmasından ibarətdir.

BMHS 9 maliyyə aktivləri üçün üç əsas təsnifat kateqoriyasını əhatə edir: amortizasiya olunmuş dəyərində, sair məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərində (FVOCI) və mənfəət və ya zərər vasitəsilə ədalətli dəyərində (FVTPL) ölçülən. Standart BMUS 39-a əsasən ödəniş tarixinədək saxlanılan, kreditlər və debitor borcları və satıla bilən kateqoriyalarını istisna edir.

Maliyyə aktivləri aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və FVTPL kimi müəyyən edilmədikdə, amortizasiya olunmuş dəyərində ölçülür:

- müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq üçün aktivləri saxlamaq məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən (SPPI) ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Maliyyə aktivləri aşağıdakı şərtlərin hər ikisini ödədikdə və FVTPL kimi müəyyən edilmədikdə, FVOCI-də ölçülür:

- müqavilə üzrə pul axınlarının toplanması və maliyyə aktivlərinin satılması məqsədi daşıyan biznes modeli çərçivəsində saxlanılır; və
- müqavilə şərtləri müəyyənləşdirilmiş tarixlərdə ödənilməmiş əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğ və faizin ödənişlərindən ibarət olan pul axınlarına təkan verir.

Ticarət üçün nəzərdə tutulmayan kapital qoyuluşunun ilkin tanınması zamanı Bank ədalətli dəyərdəki sonrakı dəyişiklikləri sair məcmu gəlirdə (OCI) təqdim etməyi seçə bilər. Bu seçim hər bir kapital qoyuluşu üçün ayrıca edilir.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, amortizasiya olunmuş dəyərində və ya FVOCI-də ölçülmüş kimi təsnif edilməyən maliyyə aktivləri FVTPL-də ölçülür. Bununla yanaşı, ilkin tanıma zamanı Bank amortizasiya olunmuş dəyərində və ya FVOCI-də ölçülmə tələblərinə uyğun gələn maliyyə aktivini FVTPL kimi təsnif edə bilər, o halda ki, bu, meydana çıxacaq uçot uyğunsuzluğunu aradan qaldırsın və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaltsın.

Maliyyə aktivləri ilkin tanınma zamanı bu kateqoriyalardan birində təsnif edilir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

Biznes modelinin qiymətləndirilməsi

Bank maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin məqsədini qiymətləndirəcək, çünki bu, biznesin idarə olunması və məlumatların rəhbərliyə təqdim edilməsi üsulunu daha düzgün əks etdirir. Bu zaman aşağıdakı məlumatlar nəzərə alınır:

- portfel üçün müəyyən edilmiş siyasətlər və məqsədlər, həmin siyasətlərin praktikada tətbiqi, o cümlədən rəhbərliyin strategiyasının müqavilə üzrə faiz gəlirlərinin əldə edilməsinə, xüsusi faiz dərəcəsi profilinin saxlanmasına, maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivləri maliyyələşdirən öhdəliklərin müddətinə uyğunlaşdırılmasına və ya aktivlərin satışı vasitəsilə pul axınlarının realizasiyasına fokuslanıb-fokuslanmaması;
- portfelin göstəriciləri necə qiymətləndirilir və Bankın rəhbərliyinə necə çatdırılır;
- biznes modelinin (və həmin biznes modeli çərçivəsində saxlanılan maliyyə aktivlərinin) performansına təsir edən risklər və bu risklərin necə idarə olunması;

Ticarət üçün saxlanılan, ədalətli dəyər əsasında idarə olunan və qiymətləndirilən maliyyə aktivləri FVTPL-də ölçülür, çünki onlar nə müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq, nə də həm müqavilə üzrə pul axınlarını toplamaq, həm də maliyyə aktivlərini satmaq üçün saxlanılır.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsi

Bu qiymətləndirmənin məqsədləri üçün “əsas məbləğ” dedikdə, ilkin tanınma zamanı maliyyə alətinin ədalətli dəyəri nəzərdə tutulur. “Faiz” dedikdə, pulun zaman dəyəri, müəyyən dövr ərzində ödənilməmiş əsas məbləğlə bağlı kredit riski və digər əsas kredit riskləri və xərcləri (məs. likvidlik riski və inzibati xərclər), eləcə də mənfəət marjası üçün ödəniş nəzərdə tutulur.

Müqavilə üzrə pul axınlarının yalnız əsas məbləğ və faiz ödənişləri olub-olmamasının qiymətləndirilməsində Bank alətin müqavilə şərtlərini nəzərə alacaq. Bu qiymətləndirmə maliyyə aktivində həmin aktivin bu şərtə əməl etməməsi ilə nəticələnən, müqavilə üzrə pul axınlarının müddəti və ya məbləğini dəyişə bilən müqavilə şərtinin olub-olmamasını əhatə edəcək. Qiymətləndirmə zamanı Bank aşağıdakıları nəzərə alacaq:

- pul axınlarının məbləği və müddətini dəyişəcək şərti hadisələr;
- vaxtından əvvəl ödəniş və müddətin uzadılma şərtləri;
- Bankın iddiasını müəyyənləşdirilmiş aktivlərdən pul axınlarına məhdudlaşdıran şərtlər – məs. reqressiz aktivlər; və
- pulun zaman dəyəri üzrə ödənişi dəyişən xüsusiyyətlər – məs. faiz dərəcələrinin mütəmadi yenilənməsi.

Bankın bütün pərakəndə kreditləri və müəyyən sabit dərəcəli kreditləri vaxtından əvvəl ödəniş şərtlərinə malikdir.

Bununla yanaşı, maliyyə aktivini müqavilə üzrə öz minimal məbləğinə diskontla əldə olunduqda və ya yaradıldıqda, vaxtından əvvəl ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal məbləği üstəgəl hesablanmış (lakin ödənilməmiş) faizi (həmçinin erkən xitam üzrə əsaslı ödənişi əhatə edə bilən) əhatə etdikdə və vaxtından əvvəl ödəniş şərtinin ədalətli dəyəri ilkin tanınma zamanı əhəmiyyətsiz olduqda, vaxtından əvvəl ödəniş şərti bu meyara uyğun hesab edilir.

Təsirin qiymətləndirilməsi

Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixinə saxlanılan maliyyə aktivlərinin təsnifatı və ölçülməsinə aşağıdakı kimi təsir edəcək.

- BMUS 39-a əsasən kreditlər və debitor borcları kimi təsnif edilən və amortizasiya edilmiş dəyərində ölçülən banklara və müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar BMHS 9-a əsasən də amortizasiya edilmiş dəyərində ölçüləcək.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

- BMUS 39-a əsasən satıla bilən kimi təsnif edilən borc investisiya qiymətli kağızları BMHS 9-a əsasən xüsusi hallardan asılı olaraq amortizasiya edilmiş dəyərində, FVOCI və ya FVTPL-də ölçülə bilər.

- BMUS 39-a əsasən satıla bilən kimi təsnif edilən pay investisiya qiymətli kağızlarının əksəriyyəti BMHS 9-a əsasən FVTPL-də ölçüləcək. Bununla belə, bu qiymətli kağızların bəziləri uzunmüddətli strateji məqsədlər üçün saxlanılır və 1 yanvar 2018-ci ildə FVOCI-də təsnif ediləcək.

Bank BMHS 9-un Bankın kapitalına mümkün təsirini hələ təhlil etməmişdir.

ii. Dəyərsizləşmə – Maliyyə aktivləri, kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri

BMHS 9 BMUS 39-da qeyd edilən “çəkilmə zərəri” modelini perspektivli “gözlənilən kredit zərəri” (ECL) modeli ilə əvəz edir. Bu model iqtisadi amillərdə baş verən dəyişikliklərin ehtimalın ölçülməsi əsası ilə müəyyən ediləcək ECL-ə necə təsir etməsi ilə bağlı mühüm mülahizə tələb edir.

Yeni dəyərsizləşmə modeli FVTPL-də ölçülməyən aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir:

- borc alətləri olan maliyyə aktivləri;

- icarə üzrə debitor borcları; və

- kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələri (daha əvvəl dəyərsizləşmə BMUS 37 *Ehtiyatlar, Şərti Öhdəliklər və Şərti Aktivlər* əsasında ölçülürdü).

BMHS 9-a əsasən, kapital qoyuluşları üzrə dəyərsizləşmə zərəri tanınmır.

BMHS 9 zərəri ehtiyatının ya 12 aylıq ECL-lərə, ya da daimi ECL-lərə bərabər məbləğdə tanınmasını tələb edir. Daimi ECL-lər maliyyə alətinin gözlənilən müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrindən yaranan ECL-lərdir. 12 aylıq ECL-lər isə ECL-lərin hesabat tarixindən sonra 12 ay ərzində mümkün defolt hadisələrindən yaranan hissəsidir.

Bank zərəri ehtiyatını daimi ECL-lərə bərabər məbləğdə tanıyacaq. Aşağıdakı istisna hallarında isə 12 aylıq ECL-lərə bərabər məbləğ tanınır:

- hesabat tarixində aşağı kredit riskinə malik olması müəyyən edilmiş borc investisiya qiymətli kağızları. Borc qiymətli kağızının kredit riski reytingi dünyada qəbul edilmiş “investisiya keyfiyyəti” tərifinə uyğun gəldikdə, Bank həmin qiymətli kağızın aşağı kredit riskinə malik olduğunu hesab edir; və

- ilkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış digər maliyyə alətləri (icarə üzrə debitor borclarından başqa).

İcarə üzrə debitor borcları üçün zərəri ehtiyatları hər zaman daimi ECL-lərə bərabər məbləğdə ölçüləcək.

BMHS 9-un dəyərsizləşmə tələbləri mürəkkəbdir və rəhbərliyin xüsusən aşağıdakı sahələrdə mühakimələrini, mülahizələrini və ehtimallarını tələb edir:

- alətin kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi; və

- proqnoz məlumatlarının ECL-lərin ölçülməsində tətbiqi.

ECL-lərin ölçülməsi

ECL-lər kredit zərərlərinin ehtimal əsasında ölçülmüş qiymətləndirilməsidir və aşağıdakı kimi ölçüləcək:

- *hesabat tarixində kredit-dəyərsizləşməmiş maliyyə aktivləri*: bütün gözlənilən əldə edilməmiş pul vəsaitlərinin cari dəyəri – yəni müqavilə əsasında müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə Bankın əldə etməyi gözlədiyi pul axınları arasındakı fərq;

- *hesabat tarixində kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri*: ümumi balans dəyəri ilə hesablanmış gələcək pul axınları arasındakı fərq;

- *istifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri*: öhdəlik istifadə edildikdə Banka ödənilməli pul axınları ilə Bankın əldə etməyi gözlədiyi pul axınları arasındakı fərqin cari dəyəri; və

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

- *maliyyə zəmanəti müqavilələri*: sahibə dəyən zərərin əvəzi kimi gözlənilən ödənişlər, çıxılsın Bankın bərpa etməyi gözlədiyi məbləğin cari dəyəri.

BMHS 9 əsasında kredit-dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri BMUS 39 əsasında dəyərsizləşmiş maliyyə aktivlərinə oxşar üsulla müəyyən edilir (bax Qeyd 3(g)).

Defoltun izahı

BMHS 9-a əsasən, Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivinin defoltda olmasını hesab edəcək:

- Bankın təminatı (əgər varsa) realizasiya etmək kimi tədbirlər görmədiyi halda, borcalanın Banka olan kredit öhdəliklərini tam ödəməsi ehtimal edilmir; və ya

- borcalan Banka olan hər hansı əhəmiyyətli kredit öhdəliyini 90 gündən artıq gecikdirir. Müştəri tövsiyə olunan limiti pozduqda və ya ona cari ödənilməmiş məbləğdən daha aşağı limit tövsiyə edildikdə, overdraftlar vaxtı keçmiş hesab edilir.

Borcalanın defoltda olmasının qiymətləndirilməsində Bank aşağıdakı göstəriciləri nəzərə alacaq:

- keyfiyyət: məs. kovenantin pozulması;

- kəmiyyət: məs. gecikmə statusu və eyni emitentin Banka olan digər öhdəliyinin ödənilməməsi; və

- Bankda işlənilib hazırlanmış və kənar mənbələrdən əldə edilmiş məlumatlar əsasında.

Maliyyə alətinin defoltda olub-olmamasının qiymətləndirilməsi üçün ilkin məlumatlar və onların əhəmiyyəti vəziyyətdə baş verən dəyişiklikləri əks etdirmək üçün müəyyən vaxt ərzində dəyişə bilər.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığının müəyyən edilməsi

BMHS 9-a əsasən, maliyyə aləti üzrə kredit riskinin (yəni defolt riski) ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını müəyyən edərkən Bank əlavə xərc və ya səy sərf etmədən, müvafiq və mövcud olan əsaslı və dəstəklənən məlumatları, o cümlədən kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını və Bankın tarixi təcrübəsi, kreditin ekspert qiymətləndirməsi və proqnoz məlumatları əsasında aparılmış təhlili nəzərə alacaq.

Bank ilk olaraq aşağıdakıları müqayisə etməklə kredit riskində mühüm artımın baş verib-vermədiyini müəyyən edəcək:

- hesabat tarixində qalan daimi defolt ehtimalı (PD); və

- kredit riskinə məruz qalmanın ilkin tanınması zamanı müəyyən edilmiş və hazırkı vaxt üçün hesablanmış qalan daimi PD.

Maliyyə alətinin ilkin tanınmasından sonra kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmamasının qiymətləndirilməsi alətin ilkin tanınma tarixinin müəyyən edilməsini tələb edir. Müəyyən bərpa olunan kredit mexanizmləri üçün (məs. kredit kartları və overdraftlar) müqavilənin imzalanma tarixi çox keçmiş ola bilər. Aşağıdakı göstəriləndiyi kimi, maliyyə alətinin müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi bu qiymətləndirməyə də təsir edə bilər.

Bank xüsusi maliyyə aləti üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmamasını müəyyən etmək üçün kəmiyyət və keyfiyyət məlumatlarını əhatə edən metodologiya hazırlayacaq. Bu metodologiya Bankın daxili kredit risklərinin idarə edilməsi prosesinə uyğunlaşdırılacaq. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmamasının müəyyən edilməsi üçün meyarlar portfeldən-portfelə dəyişəcək və gecikmə əsasında “məhdudlaşdırıcı”ni əhatə edəcək.

Müəyyən hallarda Bank kredit bərdə öz ekspert mülahizəsindən və mümkün olduqda, müvafiq tarixi təcrübəsindən istifadə etməklə, xüsusi kəmiyyət faktorlarının göstəricilərinə əsaslanmaqla, kredit riskinə məruz qalmada mühüm artımın baş verdiyini müəyyən edə bilər və həmin göstəricilər vaxtlı-vaxtında kəmiyyət təhlili ilə tam nəzərə alınmaya bilər. Məhdudlaşdırıcı qismində və BMHS 9 tələblərinə əsasən, Bank kredit riskində mühüm artımın aktiv üzrə 30 gündən çox gecikmədən gec olmayaraq baş verməsini nəzərə alır. Bank gecikmə günlərini tam ödənişin əldə olunmadığı ilk gündən başlayaraq hesablayacaq.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

ECL-lərin ölçülməsi üzrə ilkin məlumatlar

ECL-in ölçülməsi üzrə əsas ilkin məlumatlar aşağıdakı dəyişənlərin müddət strukturundan ibarətdir:

- PD;
- defolt zamanı zərər (LGD); və
- defolt zamanı riskli məbləğ (EAD).

Bu parametrlər daxildə işlənib hazırlanmış statistik modellərdən və normativ kapitalın hesablanmasında istifadə edilən digər tarixi məlumatlardan əldə olunacaq. Aşağıda göstəriləyi kimi, proqnoz məlumatlarını əks etdirmək üçün bu parametrlərə düzəlişlər ediləcəkdir.

PD hesablamaları müəyyən tarixdə statistik reyting modelləri əsasında hesablanmış və kontragentlərin və risklərin müxtəlif kateqoriyalarına uyğunlaşdırılan reyting alətləri vasitəsilə qiymətləndirilmiş hesablamalardır. Bu statistik modellər kəmiyyət və keyfiyyət faktorlarından ibarət olan daxildən toplanmış məlumatlara əsaslanacaq. Mümkün olduğu hallarda, böyük korporativ kontragentlər üçün PD-ni müəyyən etmək məqsədilə bazar məlumatlarından da istifadə edilə bilər. Kontragent və ya risk reyting sinifləri arasında miqrasiya etdikdə, bu, əlaqəli PD-nin dəyişməsinə səbəb olacaq. PD-lər risklərin müqavilə üzrə ödəniş müddətlərini və vaxtından əvvəl ödəniş dərəcələrini nəzərə almaqla hesablanacaq.

LGD defolt zamanı ehtimal edilən zərərin miqdarıdır. Bank LGD parametrlərini defoltlu kontragentlərə qarşı iddialar üzrə vəsaitlərin qaytarılma əmsalı tarixçəsi əsasında hesablayacaq. LGD modelləri iddianın strukturu, təminatı, üstünlük səviyyəsini, kontragentin sənaye sahəsini və maliyyə aktivinin tərkib hissəsi olan təminatın bərpa xərclərini nəzərə alacaq. Fiziki şəxslərin əmlakı ilə təmin edilmiş kreditlər üçün kreditin girova nisbəti (LTV) LGD-nin müəyyən edilməsində əsas parametrdir. LGD hesablamaları müxtəlif iqtisadi ssenarilər üçün, eləcə də əmlak qiymətlərindəki mümkün dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə daşınmaz əmlakla kredit əməliyyatları üçün kalibrasiya ediləcəkdir. Onlar diskontlaşdırma faktoru kimi effektiv faiz dərəcəsindən istifadə edilməklə, diskontlaşdırılmış pul axını əsası ilə hesablanacaq.

EAD defolt zamanı riskli mövqenin gözlənilən məbləğini təqdim edir. Bank EAD-ni cari risk məbləği, müqavilə əsasında ona mümkün dəyişikliklər, o cümlədən amortizasiya və vaxtından əvvəl ödənişlər əsasında hesablayacaq. Maliyyə aktivinin EAD-si defolt zamanı məcmu balans dəyərində bərabər olacaq. Kredit vermə öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üçün EAD əldə edilmiş məbləği, eləcə də müqavilə əsasında əldə edilə və ya ödənilə bilən potensial gələcək məbləğləri nəzərə alacaq və bu məbləğlər tarixi müşahidələr və proqnozlar əsasında hesablanacaq. Bəzi maliyyə aktivləri üçün Bank ssenari və statistik üsullardan istifadə etməklə müxtəlif zamanlarda mümkün risk nəticələri diapazonunu modelləşdirməklə EAD-ni müəyyən edəcəkdir.

Yuxarıda qeyd ediləyi kimi və kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üçün maksimum 12 aylıq PD-dən istifadə etməklə, Bank kredit riskinə məruz qaldığı maksimal müqavilə müddəti ərzində (o cümlədən borcalanın müddəti uzatmaqla bağlı variantları) defolt riskini nəzərə almaqla ECL-ləri ölçəcəkdir (hətta risklərin idarə edilməsi məqsədləri üçün Bank daha uzun müddəti nəzərdə tutduqda belə). Maksimal müqavilə müddəti Bankın avansın ödənişini tələb etmək və ya kredit öhdəliyinə və ya zəmanətinə xitam vermək hüququnun olduğu tarixədək uzanır.

Fiziki şəxslər üçün overdraftlar və kredit kartları, hüquqi şəxslər üçün isə kredit və öhdəliyin tələb olunmayan komponentini əhatə edən müəyyən bərpa olunan mexanizmlər üçün, Bank ECL-ləri maksimal müqavilə müddətindən daha uzun dövr ərzində ölçəcəkdir, o halda ki, Bankın ödənişi tələb etmək və öhdəliyin tələb olunmayan komponentini ləğv etməklə bağlı müqavilədə nəzərdə tutulan qabiliyyəti Bankın kredit zərərlərinə məruz qalmasını müqavilə üzrə bildirişin təqdim olunması müddəti ilə məhdudlaşdırmır. Bu mexanizmlər sabit müddət və ya ödəniş strukturuna malik deyil və kollektiv əsasla idarə edilir. Bank dərhal onları ləğv edə bilər, lakin bu hüquq gündəlik idarəçilikdə deyil, yalnız Bankın mexanizm səviyyəsində kredit riskinə artımdan xəbərdar olduğu halda tətbiq edilir. Bu daha uzun müddət Bankın kredit riskinin idarə edilməsi üzrə görməyi planlaşdırdığı və ECL-ləri azaltmağa xidmət edəcək tədbirləri nəzərə almaqla hesablanacaq. Bura limitlərin azaldılması və mexanizmin ləğvi daxildir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

Parametrin modelləşdirilməsi kollektiv əsasla aparıldıqda, maliyyə alətləri aşağıdakıları əhatə edən ümumi risk xüsusiyyətləri əsasında qruplaşdırılacaq:

- alətin növü;
- kredit riski səviyyələri;
- təminatın növü;
- fiziki şəxslərin ipotekaları üzrə LTV nisbəti;
- ilkin tanınma tarixi;
- ödəniş tarixinədək qalan müddət; və
- sənaye.

Xüsusi qrup daxilində riskli mövqelərin eynicinsli qalmasını təmin etmək üçün qruplaşdırmalar müntəzəm olaraq nəzərdən keçiriləcək.

Bankın məhdud tarixi məlumatlara malik olduğu portfeller üçün, daxili mövcud məlumatlara əlavə olaraq kənar müqayisəli məlumatlardan istifadə ediləcək.

Proqnoz məlumatları

BMHS 9-a əsasən, Bank proqnoz məlumatlarını həm ilkin tanınmadan sonra alətin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmamasının qiymətləndirilməsinə, həm də ECL-lərin ölçülməsinə tətbiq edəcək. Bu qiymətləndirmə həmçinin kənar məlumatlara əsaslanır. Kənar məlumatlar Bankın fəaliyyət göstərdiyi ölkələrin dövlət orqanları və valyuta tənzimləmə orqanları, məsələn Azərbaycan Respublikasının Dövlət Statistika Komitəsi tərəfindən dərc edilmiş iqtisadi məlumatları və proqnozları, eləcə də seçilmiş ayrı-ayrı və elmi proqnozları əhatə edə bilər.

Bank həmçinin bu reprezentativ ssenarilərin müəyyənəndirilməsinə öz yanaşmasını yeniləmək məqsədilə daha kəskin “şokların” stress-testinqini müntəzəm olaraq icra edəcək.

Təsirin qiymətləndirilməsi

BMHS 9-un tətbiqi nəticəsində Bankın maliyyə hesabatlarına ən mühüm təsirin yeni dəyərsizləşmə tələblərindən irəli gələcəyi gözlənilir. BMHS 9 dəyərsizləşmə modeli çərçivəsində maliyyə alətləri üçün dəyərsizləşmə zərərləri artacaq və daha dəyişkən olacaq.

iii. Təsnifat – Maliyyə öhdəlikləri

BMHS 9 maliyyə öhdəliklərinin təsnifatı üçün BMUS 39-da qeyd edilən tələbləri ümumən saxlayır.

Buna baxmayaraq, BMUS 39-a əsasən FVTPL-də müəyyən edilən maliyyə öhdəliklərinin bütün ədalətli dəyər dəyişmələri mənfəət və ya zərərdə tanınır, BMHS 9-a əsasən isə bu dəyişmələr aşağıdakı kimi təqdim olunacaq:

- öhdəliyin kredit riskindəki dəyişikliklərə aid olan ədalətli dəyər dəyişməsinin məbləği OCI-də təqdim ediləcək; və
- ədalətli dəyərdə qalan dəyişiklik məbləği mənfəət və ya zərərdə təqdim ediləcək.

iv. Tanınmanın dayandırılması və müqavilənin dəyişdirilməsi

BMHS 9 maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması ilə bağlı BMUS 39 tələblərini, onlara əhəmiyyətli düzəlişlər etmədən, tətbiq edir.

Bununla belə, FVTPL-də ölçülməyən maliyyə alətinin dəyişdirilməsi tanınmanın dayandırılması ilə nəticələnmədikdə, bu standart uçotla bağlı xüsusi təlimatı əhatə edir. BMUS 39-a əsasən, Bank müqavilə üzrə dəyişdirilmiş pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsində diskontlaşdırmaqla maliyyə aktivinin məcmu balans dəyərini (və ya maliyyə öhdəliyinin amortizasiya edilmiş dəyərini) təkrar hesablayacaq və yaranan hər hansı düzəlişi mənfəət və ya zərərdə dəyişdirmə gəliri və ya zərəri kimi tanıyacaq. BMUS 39-a əsasən, Bank maliyyə öhdəliklərinin və problemsiz maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılmasına səbəb olmayan dəyişmələri ilə bağlı olaraq, mənfəət və ya zərərdə hər hansı gəlir və ya zərəri tanıyır.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

v. Açıqlamalar

BMHS 9 geniş yeni açıqlamalar, xüsusən hedc uçotu, kredit riski və gözlənilən kredit zərəri üzrə açıqlamalar tələb edir.

vi. Kapitalın planlaşdırılmasına təsir

Hazırda Bank BMHS 9-un qəbulunun Bankın normativ kapitalına təsir etməyəcəyini qiymətləndirir (Qeyd 28); lakin bu aspektin tənzimlənməsi ilə bağlı yaxın gələcəkdə müəyyən dəyişikliklər baş verə bilər.

vii. Keçid

BMHS-nin qəbulu nəticəsində uçot siyasətlərində baş verən dəyişikliklər, aşağıdakılar istisna olmaqla, retrospektiv qaydada tətbiq ediləcəkdir.

- Bank təsnifat və ölçmə (o cümlədən dəyərsizləşmə) dəyişiklikləri ilə bağlı əvvəlki dövrlərin müqayisəli məlumatını təkrar təqdim etməməyə imkan verən icazədən yararlanacaq. BMHS 9-un qəbulu nəticəsində maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin balans dəyərlərindəki fərqlər 1 yanvar 2018-ci il tarixinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə və ehtiyatlarda tanınacaq.
- İlk tətbiq tarixində mövcud olan fakt və şəraitlər əsasında aşağıdakı qiymətləndirmələr aparılmalıdır.
 - Maliyyə aktivinin saxlandığı biznes modelinin müəyyən edilməsi.
 - FVTPL-də ölçülən müəyyən maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin təsnifatı və əvvəlki təsnifatlarının ləğv edilməsi.
 - FVOCI-də treyding üçün saxlanılmayan kapital alətlərinə investisiyaların təsnifatı.
 - FVTPL-də təsnif edilmiş maliyyə öhdəliyi üçün, maliyyə öhdəliyinin kredit riskindəki dəyişikliklərin təsirinin OCI-də təqdim edilməsinin mənfəət və ya zərərdə uçot uyğunsuzluğu yaradacağına və ya onu genişləndirəcəyinin müəyyən edilməsi.
- 1 yanvar 2018-ci il tarixində borc investisiya qiymətli kağızı aşağı kredit riskinə malik olarsa, Bank həmin aktiv üzrə kredit riskinin ilkin tanınmadan sonra əhəmiyyətli dərəcədə artmadığını müəyyən edəcək.

Bank yeni Standartın öz maliyyə vəziyyətinə və ya göstəricilərinə mümkün təsirini hələ təhlil etməmişdir.

(b) BMHS 16 İcarələr

BMHS 16 icarələrlə bağlı mövcud təlimatı, o cümlədən BMUS 17 *İcarələr*, BMHŞK 4 *Müqaviləyə icarənin daxil olub-olmadığının müəyyən edilməsi*, ŞDK-15 *Əməliyyat icarələri-Stimullar* və ŞDK-27 *İcarənin Hüquqi Forması ilə olan Əməliyyatların Mahiyyətinin Qiymətləndirilməsi*-ni əvəz edir.

Standart 1 yanvar 2019-cu il tarixində və ya həmin tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minəcək. BMHS 16-nın ilkin tətbiqi tarixində və ya həmin tarixdən əvvəl BMHS 15 standartını qəbul etmiş müəssisələrin bu standartı erkən qəbul etmələrinə icazə verilir.

BMHS 16 icarəçilər üçün vahid, balans üzrə icarə uçotu modelini təqdim edir. İcarəçi aktivdən istifadə hüququnu təqdim edən aktiv və icarə ödənişləri etmək öhdəliyini təqdim edən icarə öhdəliyini tanıyır. Qısamüddətli icarələr və aşağı dəyərli maddələrin icarələri üçün əlavə istisnalar mövcuddur. İcarədarın uçotu cari standartda oxşar olaraq qalır – yəni icarədarlar icarələri maliyyə və ya əməliyyat icarələri kimi təsnif etməyə davam edirlər.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

İlkin tətbiq dövründə BMHS 16-nın maliyyə hesabatlarına faktiki təsiri gələcək iqtisadi şəraitlərdən, o cümlədən 1 yanvar 2019-cu il tarixinə Bankın kredit faizindən, Bankın icarə şərtlərini yeniləyib-yeniləməyəcəyi barədə son qiymətləndirməsindən və Bankın praktik sadələşmələrdən və tanınmadan azadolmalardan istifadə etməsindən asılı olacaq.

Bununla yanaşı, BMHS 16 düz xətt əsasında tanınan əməliyyat icarəsi xərcini aktivlərdən istifadə hüququ üçün amortizasiya haqqı və icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci ilə əvəz etdiyi üçün, həmin icarələrlə bağlı xərclərin xarakteri dəyişəcək.

i. *Müqaviləyə icarənin daxil olub-olmadığının müəyyən edilməsi*

BMHS 16-ya keçid zamanı Bank aşağıdakıları seçə bilər:

- icarənin BMHS 16 əsasında müəyyən edilmiş izahını bütün müqavilələrə tətbiq etmək; və ya
- praktik sadələşmə tətbiq etmək və müqavilənin icarə olduğunu və ya icarədən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirməmək.

Bank praktik sadələşməni tətbiq etməyi planlaşdırır. Bu o deməkdir ki, Bank BMHS 16 standartını 1 yanvar 2019-cu il tarixindən əvvəl imzalanmış və BMUS 17 və BMHŞK 4 əsasında icarələr kimi müəyyən edilmiş bütün müqavilələrə tətbiq edəcək.

ii. *Keçid*

Bank icarəçi kimi aşağıdakı yanaşmalardan istifadə etməklə standartı tətbiq edə bilər:

- retrospektiv yanaşma; və ya
- optimal praktik metodlarla düzəliş edilmiş retrospektiv yanaşma.

İcarəçi bütün icarələrinə seçimi ardıcıl qaydada tətbiq edir.

Bank BMHS 16 standartını ilk olaraq 1 yanvar 2019-cu il tarixində retrospektiv yanaşma vasitəsilə tətbiq etməyi planlaşdırır. Bu səbəbdən, BMHS 16 standartının qəbulunun məcmu təsiri 1 yanvar 2019-cu il tarixində bölüşdürülməmiş mənfəətin açılış balansına düzəliş kimi tanınacaq və müqayisəli məlumatlar təkrar təqdim edilməyəcək.

Əvvəllər BMUS 17 əsasında əməliyyat icarələri kimi təsnif edilmiş icarələrə dəyişdirilmiş retrospektiv yanaşmanın tətbiqi zamanı, icarəçi hər bir icarə üçün keçid üzrə praktik sadələşməni tətbiq edib-etməməyi seçə bilər. Bank bu praktik sadələşmələrin mümkün təsirini qiymətləndirir.

Yeni standartın mənfəəti azaldacağı ehtimal edilir, lakin təsirin miqdarı hələ müəyyən edilməmişdir.

(c) **BMHS 15 Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər**

BMHS 15 *Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər* gəlirlərin tanınıb tanınmaması, nə qədər və nə vaxt tanınmasının müəyyənləşdirilməsi üçün kompleks əsas təqdim edir. Bu standart gəlirlərin tanınması üzrə mövcud təlimatı, o cümlədən BMUS 18 *Gəlirlər*, BMUS 11 *Tikinti müqavilələri* və BMHŞK 13 *Müştərinin loyallığı proqramları*-nı əvəz edir. Yeni standartın əsas prinsipi ondan ibarətdir ki, hüquqi şəxs vəd edilmiş malların və ya xidmətlərin müştərilərə çatdırılmasının əks etdirmək üçün gəlirləri o məbləğdə tanıyır ki, hüquqi şəxs sözügedən malların və ya xidmətlərin əvəzində həmin məbləği əldə edəcəyini gözləyir. Yeni standart gəlirlərlə bağlı genişləndirilmiş açıqlamalarla nəticələnir, əvvəllər hərtərəfli şəkildə nəzərdən keçirilməyən əməliyyatlar üzrə təlimat təqdim edir və çoxelementli razılaşmalar üçün təlimatı təkmilləşdirir. BMHS 15 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya həmin tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minəcək və standartın erkən qəbuluna icazə verilir. Bank yeni Standartın öz maliyyə vəziyyətinə və ya göstəricilərinə mümkün təsirini hələ təhlil etməmişdir.

3 Əsas uçot siyasətləri (davamı)

(d) Digər standartlar

Aşağıdakı düzəliş edilmiş standartların və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

- *BMHS-ların illik təkmilləşmələri 2014-2016-cı illər dövrü – BMHS 1 və BMUS 28-ə düzəlişlər.*
- *BMHŞK 22 Xarici valyuta əməliyyatları və avans ödənişləri.*
- *BMHŞK 23 Gəlir vergisinin hesablanması ilə bağlı qeyri-müəyyənlik.*

4 Xalis faiz gəlirləri

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	54,880	65,749
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	1,281	0
Satıla bilən investisiyalar	383	594
Banklardan alınacaq vəsaitlər	83	1,462
	56,627	67,805
Faiz xərcləri		
Müştərilərin cari hesabları və aktivləri	14,568	23,642
Sair borc öhdəlikləri	3,137	3,533
Subordinasiya borc öhdəlikləri	1,772	3,024
Bank depozitləri və hesabları	-	798
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	117
	19,477	31,114
	37,150	36,691

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il üzrə müxtəlif maddələr üzrə göstərilən faiz gəlirlərinə 36,542 min AZN (2016: 22,348 min AZN) məbləğində dəyərsizləşmiş maliyyə aktivlərindən hesablanmış faiz daxildir.

5 Haqq və komissiya gəlirləri

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Hesablaşmalar	1,655	1,150
Pul vəsaitlərinin çıxarılması	876	1,708
Plastik kartlarla əməliyyatlar	537	138
Qarantiyaların və akkreditivlərin verilməsi	167	941
Sair	454	167
	3,689	4,104

6 Haqq və komissiya xərcləri

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Plastik kartlarla əməliyyatlar	664	320
Pul vəsaitlərinin çıxarılması	267	191
Hesablaşmalar	251	208
Agentlik haqları	122	736
Sair	42	55
	1,346	1,510

7 Dəyərsizləşmə üzrə zərərlər

	Qeydlər	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Müştərilərə verilmiş kreditlər	14	48,354	173,863
Satış üçün saxlanılan aktivlər	16	(1,417)	2,353
Sair aktivlər	17	(1)	206
		46,936	176,422

8 İşçi heyəti üzrə xərclər

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Əməkdaşların məvacibi	6,647	7,168
Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər	1,444	1,554
	8,091	8,722

9 Sair ümumi inzibati xərclər

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Peşəkar xidmətlər	3,368	2,059
Köhnəlmə və amortizasiya	2,284	2,960
İcarə haqqı	1,612	2,460
Müştəri depozitlərinin sığortası	757	1,026
Təhlükəsizlik xərcləri	608	586
Əsas vəsaitlərin satışından zərər	599	3,247
Rabitə xərcləri	493	505
Reklam və marketing xərcləri	427	472
Ofisin kommunal xidmət və təmizlənmə xərcləri	377	1,044
Kompüter proqram təminatı xərcləri	264	256
Ofis ləvazimatları və çap xərcləri	255	257
Təmir və texniki xidmət xərcləri	229	293
Hüquqi və məhkəmə xərcləri	221	307
Mənfəət vergisindən başqa vergilər	152	263
Sair xərclər	544	545
	12,190	16,280

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində müvəqqəti xidmət müqavilələri əsasında çalışan fiziki şəxslərə çəkilən 689 min AZN (2017: 1,171 min AZN) məbləğində xərclər peşəkar xidmətlərə daxil edilmişdir.

10 Mənfəət vergisi xərcləri

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Cari il üzrə vergi xərcləri	-	-
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və bərpası səbəbindən təxirə salınmış vergi aktivlərinin hərəkəti	-	5,493
Cəmi mənfəət vergisi xərcləri	-	5,493

2017-ci ildə cari və təxirə salınmış vergi üçün müvafiq vergi dərəcəsi 20% (2016: 20%) təşkil edir.

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə effektiv vergi dərəcəsinin uzlaşdırılması:

	2017 AZN'000	%	2016 AZN'000	%
Mənfəət vergisindən əvvəlki zərər	(28,669)		(147,298)	
Cari vergi dərəcəsi ilə mənfəət vergisi	(5,734)	(20.00)	(29,460)	(20.00)
Gəlirdən çıxılmayan xərclər	182	0.63	2,308	1.57
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərində dəyişiklik	5,552	19.37	32,645	22.16
	-	0.00	5,493	3.73

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri

Maliyyə hesabatlığı məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans məbləğləri ilə vergi qoyma məqsədləri üçün istifadə olunan məbləğlər arasındakı müvəqqəti fərqlər nəticəsində 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə xalis təxirə salınmış vergi aktivləri yaranmışdır. Bu xalis təxirə salınmış vergi aktivləri hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınır. Gələcək vergi güzəştləri yalnız o zaman realizasiya olunacaq ki, istifadə olunmayan vergi zərərlərinin istifadə oluna biləcəyi mənfəət mövcud olsun və qanun və qaydalarda Bankın gələcək dövrlərdə tutulmalar iddia etmək qabiliyyətinə mənfi təsir edən dəyişiklik baş verməsin. Bu gələcək vergi güzəştləri onların realizasiyası ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərlə əlaqədar olaraq tanınmır. Tutulan müvəqqəti fərqlər cari vergi qanunvericiliyinə əsasən qüvvədən düşür. 2015-ci il üzrə vergi zərərlərindən 1,810 min AZN, 2016-cı il üzrə vergi zərərlərindən 28,336 min AZN, 2017-ci il üzrə isə vergi zərərlərindən 70 min AZN məbləğində növbəti dövrə keçirilən vergi zərəri müvafiq olaraq 2020, 2021 və 2020-ci illərdə qüvvədən düşür.

31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərində tamamlanan illərdə müvəqqəti fərqlərdə dəyişikliklər aşağıdakı kimi təqdim olunur.

2017 AZN'000	1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə əks olunmuş	31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalıq
Müştərilərə verilmiş kreditlər	2,267	5,422	7,689
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	93	171	264
Banklardan alınacaq vəsaitlər	6	17	23
Satıla bilən investisiyalar	(13)	13	-
Satış üçün saxlanılan aktivlər	63	(63)	-
Subordinasiya borc öhdəlikləri	42	(42)	-
Sair aktivlər	41	(36)	5
Növbəti dövrə keçirilmiş vergi zərəri	30,146	70	30,216
Xalis təxirə salınmış vergi aktivi	32,645	5,552	38,197
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivi	(32,645)	(5,552)	(38,197)
	-	-	-

10 Mənfəət vergisi xərcləri (davamı)

2016 AZN'000	1 yanvar 2016-cı il tarixinə qalıq	Mənfəət və ya zərərdə əks olunmuş	31 dekabr 2016-cı il tarixinə qalıq
Müştərilərə verilmiş kreditlər	3,845	(1,578)	2,267
Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	(154)	247	93
Banklardan alınacaq vəsaitlər	(58)	64	6
Satıla bilən investisiyalar	(13)	-	(13)
Satış üçün saxlanılan aktivlər	63	-	63
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	42	42
Sair aktivlər	-	41	41
Növbəti dövrə keçirilmiş vergi zərəri	1,810	28,336	30,146
Xalis təxirə salınmış vergi aktivləri	5,493	27,152	32,645
Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	-	(32,645)	(32,645)
	5,493	(5,493)	-

11 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Pul vəsaitləri	7,082	8,718
ARMB-də müxbir hesablar	13,526	44,269
Digər banklarda müxbir hesablar və overnəyət depozitləri		
- reytingi BBB- dən BBB+dək	9,038	10,079
- reytingi BB- dən BB+ dək	721	728
- reytingi B- dən B+ dək	316	277
- reytingsiz	22	402
Digər banklarda cəmi müxbir hesablar və overnəyət depozitləri	10,097	11,486
Pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		
ARMB istiqrazları	7,011	-
ARMB-də müddətli depozitlər	18,905	-
Qeyri-rezident banklarda müddətli depozitlər	18,702	-
- reytingi BBB- dən BBB+dək	18,702	-
	75,323	64,473

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin heç biri dəyərsizləşməmiş və vaxtı keçməmişdir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bank, iki bankla (31 dekabr 2016: iki) cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin 10%-dən çox qalıqlara malik olmuşdur. Bu qalıqların 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ümumi məbləği 67,182 min AZN (31 dekabr 2016: 54,348 min AZN) təşkil etmişdir.

12 Satıla bilən maliyyə aktivləri

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Borc və sair sabit gəlir alətləri		
- Korporativ səhmlər		
- Sumqayıt Aşqarlar ASC	304	304
- AzərKabel ASC	-	761
Cəmi korporativ səhmlər	304	1,065
- Korporativ istiqrazlar		
- reytingsiz	935	925
Cəmi korporativ istiqrazlar	935	925
Cəmi borc qiymətli kağızları	1,239	1,990

Müəyyən edilə bilən ədalətli dəyəri olmayan investisiyalar

İlkin dəyər əsasında əks edilmiş satıla bilən investisiyalar Sumqayıt Aşqarlar ASC-də bazar qiymətləri olmayan səhmlərdən ibarətdir. Bu investisiya üzrə bazar yoxdur və onların cari ədalətli dəyərini təsdiqləmək üçün son dövrlərdə heç bir əməliyyat aparılmayıb. Bununla yanaşı, şirkətin müvafiq sənayesində gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı qeyri-müəyyənlik səbəbindən, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkəti üsulları bir sıra ədalətli dəyərləri müəyyən edir. Lakin rəhbərlik ilin sonuna ədalətli dəyərin balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənməyəcəyini hesab edir.

31 dekabr 2017-ci il tarixində borc qiymətli kağızları Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin illik 5% faiz dərəcəsinə malik və ödəniş tarixi 2021-ci ilin sentyabr ayında olan və Nikora SC-nin illik 9% faiz dərəcəsinə malik və ödəniş tarixi 2019-cu ilin iyun ayında olan korporativ istiqrazını əks etdirir. Bu korporativ istiqrazlar 31 dekabr 2017-ci il tarixində fəal bazarda dövriyyədə olmuş və onların ədalətli dəyəri balans dəyərinə təqribi bərabər olmuşdur. Korporativ istiqrazlar Qeyd 32-də açıqlanmış ədalətli dəyər iyerarxiyasının 1-ci Səviyyəsində kateqoriyalaşdırılır.

13 Banklardan alınacaq vəsaitlər

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar	2,007	2,389
ARMB-də məhdudlaşdırılmış hesab	43,387	45,189
Kreditlər və depozitlər		
- reytingi BB- dən BB+ dək	-	2,888
- reytingi B+-dən aşağı	170	-
- reytingsiz	3	4,872
Cəmi kreditlər və depozitlər	173	7,760
Cəmi banklardan alınacaq vəsaitlər	45,567	55,338

31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərində banklardan alınacaq vəsaitlərə vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş qalıqlar daxil olmamışdır.

(a) Banklardan alınacaq vəsaitlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bank bir bankla (31 dekabr 2016: bir), cəmi kapitalının 10%-dən çox qalıqlara malik olmuşdur. Bu qalıqların 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ümumi məbləği 45,394 min AZN (31 dekabr 2016: 47,578 min AZN) təşkil etmişdir.

13 Banklardan alınacaq vəsaitlər (davamı)

(b) ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar

ARMB-də yerləşdirilmiş məcburi ehtiyatlar faizsiz depozitlərdir ki, onlar ARMB tərəfindən verilmiş qaydalara əsasən hesablanır və çıxarılması qadağandır. Ehtiyatlar ARMB tərəfindən dərc olunmuş qaydalar əsasında qiymətləndirilir və AZN və xarici valyuta ilə ifadə olunmuş orta şərti müştəri hesabları balanslarının müvafiq olaraq 0.5% və 1%-nə (2016: 0.5% və 1%) bərabərdir.

(c) ARMB-də məhdudlaşdırılmış hesab

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın verdiyi kreditlər üzrə girov kimi ARMB tərəfindən məhdudlaşdırılmış 43,387 min AZN (31 dekabr 2016: 45,189 min AZN) kreditlər və depozitlərə daxil edilmişdir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər		
İri korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	189,157	172,301
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	189,157	172,301
Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər		
Sahibkarlara verilmiş kreditlər	61,071	83,704
İstehlak kreditləri	92,196	108,425
İpoteka kreditləri	57,255	49,725
Avtomobil kreditləri	31,265	33,184
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	241,787	275,038
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	430,944	447,339
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(191,328)	(175,678)
Müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	239,616	271,661

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində müştərilərə verilmiş kreditlərin sinifləri əsasında kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatdakı dəyişikliklər təqdim olunur:

	Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər AZN'000	Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər AZN'000	Cəmi AZN'000
İlin əvvəlinə qalıq	68,189	107,489	175,678
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın yaradılması	34,842	13,512	48,354
Silinmələr	(558)	(32,146)	(32,704)
İlin sonuna qalıq	102,473	88,855	191,328

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan il ərzində müştərilərə verilmiş kreditlərin sinifləri əsasında kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatdakı dəyişikliklər təqdim olunur:

	Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər AZN'000	Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər AZN'000	Cəmi AZN'000
İlin əvvəlinə qalıq	17,351	47,866	65,217
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın yaradılması	56,783	117,080	173,863
Silinmələr	(5,945)	(57,457)	(63,402)
İlin sonuna qalıq	68,189	107,489	175,678

(a) Müştərilərə verilmiş kreditlərin keyfiyyəti

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan kredit keyfiyyəti təqdim olunur:

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər				
İri korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	20,293	816	19,477	4.0
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	1,509	74	1,435	4.9
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	6,048	64	5,984	1.1
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	7,557	138	7,419	1.8
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	5,904	2,301	3,603	39.0
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	263	153	110	58.2
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	-	-	-	-
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	1,408	-	1,408	-
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	11,742	7,423	4,319	63.2
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	141,990	91,642	50,348	64.5
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	161,307	101,519	59,788	62.9
Cəmi iri korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	189,157	102,473	86,684	54.2
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	189,157	102,473	86,684	54.2
Sahibkarlara verilmiş kreditlər				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	9,252	1,790	7,462	19.3
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	920	36	884	3.9
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	832	44	788	5.3
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	1,752	80	1,672	4.6
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	980	153	827	15.6
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	2,126	1,231	895	57.9
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	46,961	29,559	17,402	62.9
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	50,067	30,943	19,124	61.8
Cəmi sahibkarlara verilmiş kreditlər	61,071	32,813	28,258	53.7

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
İstehlak kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	12,174	780	11,394	6.4
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	1,664	147	1,517	8.8
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	1,539	254	1,285	16.5
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	3,203	401	2,802	12.5
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	10	3	7	30.0
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	1,189	255	934	21.4
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	4,461	2,102	2,359	47.1
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	71,159	36,024	35,135	50.6
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	76,819	38,384	38,435	50.0
Cəmi istehlak kreditləri	92,196	39,565	52,631	42.9
İpoteka kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	49,447	37	49,410	0.1
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	723	3	720	0.4
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	404	-	404	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	1,127	3	1,124	0.3
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	43	37	6	86.0
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	170	2	168	1.2
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	1,010	170	840	16.8
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	5,458	1,985	3,473	36.4
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	6,681	2,194	4,487	32.8
Cəmi ipoteka kreditləri	57,255	2,234	55,021	3.9
Avtomobil kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	519	4	515	0.8
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	122	3	119	2.5
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	224	41	183	18.3
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	346	44	302	12.7
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	349	96	253	27.5
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	979	431	548	44.0
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	29,072	13,668	15,404	47.0
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	30,400	14,195	16,205	46.7
Cəmi avtomobil kreditləri	31,265	14,243	17,022	45.6
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	241,787	88,855	152,932	36.7
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	430,944	191,328	239,616	44.4

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan kredit keyfiyyəti haqqında məlumatların xülasəsi təqdim olunur:

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	91,685	3,427	88,258	3.7
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	4,938	263	4,675	5.3
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	9,047	403	8,644	4.5
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	13,985	666	13,319	4.8
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	5,957	2,341	3,616	39.3
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	263	153	110	58.2
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	4,096	506	3,590	12.4
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	20,318	11,357	8,961	55.9
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	294,640	172,878	121,762	58.7
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	325,274	187,235	138,039	57.6
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	430,944	191,328	239,616	44.4

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2016-cı il tarixinə olan kredit keyfiyyəti təqdim olunur:

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər				
İri korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	22,554	1,324	21,230	5.9
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	19	-	19	-
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	629	75	554	11.9
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	648	75	573	11.6
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	109,531	44,536	64,995	40.7
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	1,986	732	1,254	36.9
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	8,664	1,844	6,820	21.3
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	458	196	262	42.8
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	28,460	19,482	8,978	68.5
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	149,099	66,790	82,309	44.8
Cəmi iri korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	172,301	68,189	104,112	39.6
Cəmi korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər	172,301	68,189	104,112	39.6
Sahibkarlara verilmiş kreditlər				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	22,159	3,084	19,075	13.9
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	1,881	1,178	703	62.6
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	3,304	2,070	1,234	62.7
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	5,185	3,248	1,937	62.6
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	6,781	2,479	4,302	36.6
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	6,965	5,073	1,892	72.8
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	19,665	13,844	5,821	70.4
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	22,949	16,540	6,409	72.1
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	56,360	37,936	18,424	67.3
Cəmi sahibkarlara verilmiş kreditlər	83,704	44,268	39,436	52.9

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
İstehlak kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	32,134	7,417	24,717	23.1
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	2,316	687	1,629	29.7
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	3,705	1,367	2,338	36.9
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	6,021	2,054	3,967	34.1
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	10,009	2,702	7,307	27.0
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	10,352	5,943	4,409	57.4
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	9,988	4,669	5,319	46.7
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	39,921	23,919	16,002	59.9
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	70,270	37,233	33,037	53.0
Cəmi istehlak kreditləri	108,425	46,704	61,721	43.1
İpoteka kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	44,650	2,156	42,494	4.8
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	131	4	127	3.1
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	1,023	157	866	15.3
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	1,154	161	993	14.0
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	1,532	1,173	359	76.6
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	823	223	600	27.1
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	403	203	200	50.4
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	1,163	634	529	54.5
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	3,921	2,233	1,688	56.9
Cəmi ipoteka kreditləri	49,725	4,550	45,175	9.2
Avtomobil kreditləri				
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	5,027	1,259	3,768	25.0
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	755	165	590	21.9
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	1,471	545	926	37.0
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	2,226	710	1,516	31.9
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	1,900	682	1,218	35.9
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	8,073	3,263	4,810	40.4
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	15,958	6,053	9,905	37.9
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	25,931	9,998	15,933	38.6
Cəmi avtomobil kreditləri	33,184	11,967	21,217	36.1
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	275,038	107,489	167,549	39.1
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	447,339	175,678	271,661	39.3

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş kreditlərin 31 dekabr 2016-cı il tarixinə olan kredit keyfiyyəti haqqında məlumatların xülasəsi təqdim olunur:

	Ümumi kreditlər AZN'000	Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat AZN'000	Xalis kreditlər AZN'000	Ümumi kreditlər üçün dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat,%
Dəyərsizləşmə əlaməti olmayan cari kreditlər	126,524	15,240	111,284	12.0
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər				
- vaxtı 30 gündən az keçmiş	5,102	2,034	3,068	39.9
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	10,133	4,214	5,919	41.6
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş kreditlər	15,235	6,248	8,987	41.0
Dəyərsizləşmiş kreditlər				
- vaxtı keçməmiş	127,852	50,889	76,963	39.8
- vaxtı 30-89 gün keçmiş	1,986	732	1,254	36.9
- vaxtı 90-179 gün keçmiş	28,704	13,764	14,940	48.0
- vaxtı 180-360 gün keçmiş	38,586	22,176	16,410	57.5
- vaxtı 360 gündən çox keçmiş	108,452	66,629	41,823	61.4
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər	305,580	154,190	151,390	50.5
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	447,339	175,678	271,661	39.3

31 dekabr 2017-ci il tarixinə kredit portfelində vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş, müvafiq olaraq 983 min AZN və 1,603 min AZN məbləğində (31 dekabr 2016: müvafiq olaraq 4,862 min AZN və 14,533 min AZN) korporativ və fərdi müştərilərə verilmiş kreditlərə yenidən baxılmışdır. Belə restrukturizasiya fəaliyyətində məqsəd müştəri əlaqələrini idarə etmək və kreditlərin geri qaytarılma imkanlarını maksimallaşdırmaqdan ibarətdir. Borcalan yenidən baxılmış şərtlərə riayət edə bilmədikdə, yuxarıda göstərilən cədvəldə fərdi dəyərsizləşmə əlamətləri olmayan aktivlər sinfinə yenidən baxılmış kreditlər daxil edilir.

(b) Kredit dəyərsizləşməsinin qiymətləndirilməsi üzrə başlıca ehtimallar və mülahizələr

Kreditlər, ilk dəfə uçota alındıqdan sonra baş vermiş və kreditlə bağlı təxmin edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə etibarlı qaydada ölçülə bilən təsir göstərən bir və ya bir neçə hadisə nəticəsində dəyərsizləşir. Fərdi dəyərsizləşmə əlamətləri olmayan kreditlər üzrə onlara birbaşa aid edilə bilən dəyərsizləşmənin obyektiv sübutları yoxdur.

Dəyərsizləşmə əlamətləri olan iri kreditlər üzrə dəyərsizləşməni Bank hər bir krediti yoxlayaraq və onunla bağlı gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edərək müəyyən edir. Gələcək pul vəsaitlərinin hesablanması bir neçə amillə şərtlənir, məsələn, təqdim edilmiş girovun təxmini dəyəri və girovun satılmasından vəsaitlərin 12 aydan 36 ayadək olan müddətə gecikdirilməsi. Bundan sonra, kredit üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsinə bərabər olan güzəşt dərəcəsindən istifadə edərək Bank həmin pul vəsaitlərinin hərəkətinin xalis cari dəyərini hesablayaraq kreditin dəyərsizləşməsi üzrə lazımı məbləği müəyyən edir.

Ayrılıqda böyük əhəmiyyət kəsb etməyən, dəyərsizləşmə əlamətləri olan kredit portfelinin qalan hissəsi və dəyərsizləşmə əlamətləri olmayan kreditlər üzrə Bank, hər bir kredit portfelini üzrə son 12 ay ərzində üzləşdiyi itkilərə əsaslanaraq kollektiv dəyərsizləşməni hesablayır. Bu kollektiv dəyərsizləşmə Bankın portfeldəki hesabat tarixinə mövcud olan, lakin konkret olaraq müəyyən edilməmiş itkilərin ehtimalını əks edir. Kollektiv dəyərsizləşmənin hesablanmasında istifadə olunan əsas ehtimallar və fərziyyələrə daxildir:

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

- zərər dərəcələri sabitdir və son 36 ay üzrə tarixi zərər miqراسiyası nümunəsi əsasında hesablanıla bilər.
- Girov qoyulmuş əmlak məhkəmə prosedurları vasitəsilə satıldıqda, girovun müsadirəsindən gəlirlərin əldə olunmasında 12 ay gecikmə və daşınmaz əmlak və digər girov növləri üçün ilkin qiymətləndirilmiş dəyərə 30% və 70% diskont.

Sözgedən ehtimallarda dəyişikliklərin baş verməsi kreditlər üzrə yaradılmış ehtiyata təsir göstərə bilər. Məsələn, təxmin edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinin xalis cari dəyəri bir faiz həcmində fərqli olsa, 31 dekabr 2017-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə ehtiyat 2,497 min AZN az/çox (31 dekabr 2016: 2,717 min AZN az/çox) təşkil edərdi.

(c) Girovun və sair kredit təminatlarının təhlili

(i) Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlər

Korporativ müştərilərə verilmiş kreditlərə fərdi kredit qiymətləndirilməsi və dəyərsizləşmə testi tətbiq olunur. Korporativ müştərinin ümumi kredit qabiliyyəti ona verilmiş kreditin keyfiyyətinin ən münasib göstəricisidir. Bununla belə, girov əlavə təhlükəsizliyi təmin edir və Bank korporativ borcalanlardan girovu təmin etməyi xahiş edir. Aşağıdakı cədvəllər dəyərsizləşmə çıxmaqla, girovun növləri ilə korporativ müştərilərə verilmiş kreditləri təmin edən girov və sair kredit təminatları haqqında məlumatı əks etdirir:

31 dekabr 2017 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	28	28
Daşınmaz əmlak	9,943	9,943
Avtonəqliyyat vasitələri	255	255
Avadanlıqlar	2,654	2,654
Mal və materiallar	1,113	1,113
Zəmanət məktubları	12,554	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	349	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	26,896	13,993
Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	4,683	4,647
Daşınmaz əmlak	10,580	10,580
Avtonəqliyyat vasitələri	1,274	1,274
Avadanlıqlar	9,216	9,216
Mal və materiallar	6,599	6,599
Qiymətli kağızlar	1,245	1,245
Zəmanət məktubları	24,507	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	1,684	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	59,788	33,561
Korporativ müştərilərə verilmiş cəmi kreditlər	86,684	47,554

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2016 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	362	362
Daşınmaz əmlak	10,029	5,802
Avtonəqliyyat vasitələri	14	14
Avadanlıqlar	3,111	3,111
Mal və materiallar	323	323
Qiymətli kağızlar	686	686
Zəmanət məktubları	4,645	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatısız	2,634	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	21,804	10,298
Vaxtı keçmiş və ya dəyərsizləşmiş kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	6,042	4,519
Daşınmaz əmlak	10,280	10,092
Avtonəqliyyat vasitələri	1,489	1,489
Avadanlıqlar	12,967	12,967
Mal və materiallar	14,608	14,569
Qiymətli kağızlar	2,387	2,387
Zəmanət məktubları	29,386	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatısız	5,149	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	82,308	46,023
Korporativ müştərilərə verilmiş cəmi kreditlər	104,112	56,321

Yuxarıdakı cədvəllər həddindən artıq girovlanma effekti istisna olmaqla təqdim olunur.

Bank, girovunun ədalətli dəyəri kreditin başlandıği tarixdə qiymətləndirilmiş kreditlərə malikdir və bu dəyər sonrakı dəyişikliklər üçün və girovunun ədalətli dəyəri müəyyənləşdirilməmiş kreditlər üçün yenilənməmişdir. Girovun qiymətləndirilməsi haqqında məlumat, əgər varsa, bu qiymətin nə zaman qoyulmasından asılıdır.

(ii) Fərdi şəxslərə verilmiş kreditlər

Girovun çoxsaylı növləri ilə təmin olunan kreditlər üçün, dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilməyə uyğun olan girov açıqlanmışdır. Kiçik və orta müəssisə borcalanlarının səhmdarları kimi fiziki şəxslərdən alınmış qarantiyalar və qiymətli kağızlar dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmə məqsədləri üçün nəzərdə tutulmamışdır. Müvafiq olaraq, bu cür kreditlər və qismən təmin olunmuş kredit risklərinin təmin olunmamış hissələri girovsuz və ya sair kredit təminatısız kreditlər olaraq təqdim edilir.

Vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşməmiş kreditlərin bərpa oluna bilmə xüsusiyyəti, əsasən, girovun dəyərindən daha çox borcalanın krediti ödəmə qabiliyyətindən asılıdır və Bank hər hesabat tarixində girovun qiymətləndirilməsini mütləq şəkildə yeniləmir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəl, dəyərsizləşmə çıxmaqla, sahibkarlara verilmiş kreditləri təmin edən girov və sair kredit təminatları haqqında məlumatı girov növləri üzrə əks etdirir:

31 dekabr 2017 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	13	13
Qiymətli metallar	3	3
Daşınmaz əmlak	7,089	7,071
Avtonəqliyyat vasitələri	13	13
Avadanlıqlar	185	185
Mal və materiallar	444	444
Zəmanət məktubları	1,313	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	74	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	9,134	7,729
Dəyərsizləşmiş kreditlər		
Qiymətli metallar	25	25
Daşınmaz əmlak	8,193	8,190
Avtonəqliyyat vasitələri	64	64
Avadanlıqlar	1,600	1,592
Mal və materiallar	2,749	2,746
Zəmanət məktubları	4,442	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	2,051	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	19,124	12,617
Sahibkarlara verilmiş cəmi kreditlər	28,258	20,346

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2016 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	81	81
Qiymətli metallar	10	10
Daşınmaz əmlak	11,005	10,976
Avtonəqliyyat vasitələri	100	100
Avadanlıqlar	645	645
Mal və materiallar	1,642	1,642
Zəmanət məktubları	2,340	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	5,190	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	21,013	13,454
Dəyərsizləşmiş kreditlər		
Qiymətli metallar	29	29
Daşınmaz əmlak	5,597	5,065
Avtonəqliyyat vasitələri	58	58
Avadanlıqlar	2,237	2,232
Mal və materiallar	3,791	3,789
Zəmanət məktubları	4,125	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	2,586	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	18,423	11,173
Sahibkarlara verilmiş cəmi kreditlər	39,436	24,627

Yuxarıdakı cədvəllər həddindən artıq girovlanma effekti istisna olmaqla təqdim olunur.

Girovun ədalətli dəyəri kreditin başlanğıc tarixdə qiymətləndirilmişdir və Bankın bütün kreditləri üzrə sonrakı dəyişikliklər üçün yenilənməmişdir. Girovun qiymətləndirilməsi haqqında məlumat, əgər varsa, bu qiymətin nə zaman qoyulmasından asılıdır.

Girovun çoxsaylı növləri tərəfindən təmin olunan kreditlər üçün, dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirilməyə uyğun olan girov açıqlanmışdır. Kiçik və orta müəssisə borcalanlarının səhmdarları kimi fiziki şəxslərdən alınmış qarantiyalar və qiymətli kağızlar dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmə məqsədləri üçün nəzərdə tutulmamışdır. Müvafiq olaraq, bu cür kreditlər və qismən təmin olunmuş kredit risklərinin təmin olunmamış hissələri girovsuz və ya sair kredit təminatı kreditlər olaraq təqdim edilir.

Vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşməmiş kreditlərin bərpa oluna bilmə xüsusiyyəti, əsasən, girovun dəyərindən daha çox borcalanın krediti ödəmə qabiliyyətindən asılıdır və Bank hər hesabat tarixində girovun qiymətləndirilməsini mütləq şəkildə yeniləmir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəl, dəyərsizləşmə çıxmaqla, istehlak kreditlərini təmin edən girov və sair kredit təminatları haqqında məlumatı girov növləri üzrə əks etdirir:

31 dekabr 2017 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	3,659	3,659
Qiymətli metallar	49	49
Daşınmaz əmlak	4,788	4,788
Avtonəqliyyat vasitələri	58	58
Avadanlıqlar	85	84
Mal və materiallar	10	10
Zəmanət məktubları	1,535	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	4,012	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	14,196	8,648
Dəyərsizləşmiş kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	311	311
Qiymətli metallar	30	26
Daşınmaz əmlak	28,205	28,131
Avtonəqliyyat vasitələri	255	210
Avadanlıqlar	627	608
Mal və materiallar	131	131
Qiymətli kağızlar	48	48
Zəmanət məktubları	4,727	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	4,101	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	38,435	29,465
Cəmi istehlak kreditləri	52,631	38,113

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2016 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	6,574	6,363
Qiymətli metallar	275	271
Daşınmaz əmlak	11,731	11,724
Avtonəqliyyat vasitələri	91	91
Avadanlıqlar	28	25
Mal və materiallar	23	23
Zəmanət məktubları	3,846	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	6,115	-
Cəmi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər:	28,683	18,497
Dəyərsizləşmiş kreditlər		
Pul vəsaitləri və depozitlər	7,561	6,933
Qiymətli metallar	20	19
Daşınmaz əmlak	19,145	19,139
Avtonəqliyyat vasitələri	193	158
Avadanlıqlar	789	767
Mal və materiallar	132	132
Qiymətli kağızlar	38	38
Zəmanət məktubları	3,499	-
Girovsuz və ya sair kredit təminatı	1,661	-
Cəmi dəyərsizləşmiş kreditlər:	33,038	27,186
Cəmi istehlak kreditləri	61,721	45,683

İpoteka kreditləri əsasən yaşayış tipli daşınmaz əmlakla təmin edilir. Bankın siyasəti maksimum 85% dəyərində girovun dəyərə olan nisbəti ilə ipoteka kreditləri verməkdən ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəl, dəyərsizləşmə çıxmaqla, ipoteka kreditlərini təmin edən girov və sair kredit təminatları haqqında məlumatı girov növləri üzrə əks etdirir:

31 dekabr 2017 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər	50,534	50,025
Dəyərsizləşmiş kreditlər	4,487	4,334
Cəmi ipoteka kreditləri	55,021	54,359

31 dekabr 2016 AZN'000	Müştərilərə verilmiş kreditlər, balans dəyəri	Girovun ədalətli dəyəri - kreditin başlanğıc tarixinə dəyərləndirilmiş girov
Fərdi dəyərsizləşmə əlaməti olmayan kreditlər	43,487	42,724
Dəyərsizləşmiş kreditlər	1,688	1,688
Cəmi ipoteka kreditləri	45,175	44,412

Yuxarıdakı cədvəllər həddindən artıq girovlanma effektini istisna edir.

İpoteka kreditlərin üçün girovun ədalətli dəyəri kreditin başlandıqı tarixdə qiymətləndirilmişdir və hesabat tarixindən sonrakı dəyişikliklər üçün yenilənməmişdir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Avtomobil kreditləri əsasən maşınlarla təmin edilir. Bankın siyasəti maksimum 50% dəyərində girovun dəyərə olan nisbəti ilə avtomobil kreditləri verməkdən ibarətdir.

(iii) *Balansa alınmış girovlar*

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Bank müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girovları əldə etməklə 1,916 min AZN (2016: 750 min AZN) xalis balans dəyərinə malik müəyyən aktivləri balans almış və onları satış üçün saxlanılan aktivlər kimi tanımışdır. Bankın siyasəti bu aktivləri mümkün qədər tez satmaqdan ibarətdir. Satış üçün saxlanılan aktivlər daşınmaz əmlak və sair aktivlərdən ibarətdir. Qeyd 16-ya baxın.

(d) **Kredit portfelinin sənaye və coğrafi təhlili**

Müştərilərə verilmiş kreditlər əsasən istehlak məqsədləri üçün təqdim olunmuşdur. Korporativ və fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər əsasən Azərbaycan Respublikasında yerləşən və iqtisadiyyatın aşağıdakı sahələrində fəaliyyət göstərən müştərilərə verilmişdir:

	31 dekabr 2017	%	31 dekabr 2016	%
	AZN'000		AZN'000	
AZN'000				
Korporativ kreditlər				
-ticarət və xidmətlər	75,762	17.6	74,237	16.6
-tikinti	35,073	8.1	31,825	7.1
-istehsal	34,442	8.0	21,546	4.8
-kənd təsərrüfatı	17,885	4.2	18,305	4.1
-maliyyə xidmətləri	25,659	6.0	26,231	5.9
-sair	336	0.1	157	0.0
Cəmi korporativ kreditlər	189,157	43.9	172,301	38.5
Sahibkarlar	61,071	14.1	83,704	18.7
Cəmi sahibkarlara verilmiş kreditlər	61,071	14.1	83,704	18.7
Fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər				
-istehlak kreditləri	88,895	20.6	104,182	23.3
-ipoteka kreditləri	57,255	13.3	49,725	11.1
-avtomobil kreditləri	31,265	7.2	33,184	7.4
-kredit kartları	3,301	1.0	4,243	1.0
Cəmi fərdi müştərilərə verilmiş kreditlər	180,716	41.9	191,334	42.8
Müştərilərə verilmiş cəmi kreditlər	430,944	100.0	447,339	100.0
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(191,328)		(175,678)	
Müştərilərə verilmiş xalis kreditlər	239,616		271,661	

(e) **Əhəmiyyətli kreditlər**

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın ümumi kredit qalığı 1,000 min AZN-dən artıq olan otuz altı borcalanı və ya əlaqəli borcalanları qrupu (31 dekabr 2016: otuz bir borcalan) olmuşdur. Bu qalıqların 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ümumi dəyəri 215,399 min AZN və ya müştərilərə verilmiş cəmi kreditlərin 50%-ni (31 dekabr 2016: 174,055 min AZN və ya 38.9%) təşkil etmişdir.

14 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

(f) Kreditin ödəniş müddəti

Kredit portfelinin ödəniş müddəti haqqında məlumat Qeyd 25-də təqdim olunur. Həmin məlumatda hesabat tarixindən kreditlərin müqavilə üzrə ödəniş tarixinədək qalmış müddətlər əks olunur. Bankın verdiyi kreditlərin qısamüddətli xarakterini nəzərə alaraq, ödəniş müddətləri başa çatdıqda əksər kreditlərin müddətinin uzadılacağı ehtimal olunur. Müvafiq olaraq, kredit portfelinin real ödəniş müddəti müqavilələrdə əks etdirilən müddətlərdən əhəmiyyətli dərəcədə uzun ola bilər.

15 Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər

AZN'000	Binalar	Mebel və avadanlıqlar	Kompüterlər və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Sair əsas vəsaitlər	İcarə obyektinin yaxşılaşdırılması	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
Xərc məbləği								
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	3,145	3,937	4,323	1,155	470	6,594	4,888	24,512
Əlavələr	24	104	420	82	20	24	503	1,177
Silinmələr	-	(77)	(343)	(108)	(206)	(839)	(70)	(1,643)
31 dekabr 2017-ci tarixinə qalıq	3,169	3,964	4,400	1,129	284	5,779	5,321	24,046
Köhnəlmə və amortizasiya								
1 yanvar 2017-ci il tarixinə qalıq	(698)	(2,060)	(2,990)	(755)	(234)	(1,758)	(1,524)	(10,019)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	(157)	(305)	(724)	(69)	(90)	(446)	(493)	(2,284)
Silinmələr	-	46	293	108	138	398	61	1,044
31 dekabr 2017-ci tarixinə qalıq	(855)	(2,319)	(3,421)	(716)	(186)	(1,806)	(1,956)	(11,259)
Balans dəyəri								
31 dekabr 2017-ci tarixinə	2,314	1,645	979	413	98	3,973	3,365	12,787

15 Bina, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər (davamı)

AZN'000	Binalar	Mebel və avadanlıqlar	Kompüterlər və rabitə avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri	Sair əsas vəsaitlər	İcarə obyektinin yaxşılaşdırılması	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
Xərc məbləği								
1 yanvar 2016-cı il tarixinə qalıq	3,145	3,790	3,918	1,222	440	9,034	4,133	25,682
Əlavələr	-	191	444	74	36	1,418	755	2,918
Silinmələr	-	(44)	(39)	(141)	(6)	(3,858)	-	(4,088)
31 dekabr 2016-cı tarixinə qalıq	3,145	3,937	4,323	1,155	470	6,594	4,888	24,512
Köhnəlmə və amortizasiya								
1 yanvar 2016-cı il tarixinə qalıq	(540)	(1,799)	(2,230)	(782)	(147)	(1,326)	(1,070)	(7,894)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	(158)	(298)	(793)	(77)	(92)	(1,088)	(454)	(2,960)
Silinmələr	-	37	33	104	5	656	-	835
31 dekabr 2016-cı tarixinə qalıq	(698)	(2,060)	(2,990)	(755)	(234)	(1,758)	(1,524)	(10,019)
Balans dəyəri								
31 dekabr 2016-cı tarixinə	2,447	1,877	1,333	400	236	4,836	3,364	14,493

16 Satış üçün saxlanılan aktivlər

31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərində tamamlanan illər ərzində Bank müştərilərə verilmiş kreditlərə qarşı təminat kimi saxlanılan girovu balansla almaqla, satış üçün saxlanılan qeyri-maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərində əldə etmişdir. 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə bu cür aktivlərin məbləği dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, müvafiq olaraq 8,962 min AZN və 7,211 min AZN təşkil etmişdir. İlk olaraq, bu aktivlərin ədalətli dəyərinin təsnifat tarixindən sonra bir il ərzində əsasən satış əməliyyatı vasitəsilə bərpa ediləcəyi planlaşdırılırdı. Buna baxmayaraq, 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində aktivlərin ilk olaraq satış üçün saxlanılan kimi təsnif edildiyi tarixdə mövcud olan bazar şəraitləri pisləşmiş və nəticədə, aktivlər bir il ərzində satıla bilməmişdir. Bank satış üçün saxlanılan aktivləri bazar şəraitlərindəki dəyişikliyi nəzərə alaraq, müvafiq olan qiymətdə satmağa fəal şəkildə davam edir. Satış üçün saxlanılan aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Daşınmaz əmlak	9,485	8,194
Sair aktivlər	-	1,812
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(523)	(2,795)
İlin sonuna qalıq	8,962	7,211

Dəyərsizləşmənin hərəkətinin təhlili

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
İlin əvvəlinə qalıq	2,795	469
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın (bərpaı)/yaradılması	(1,417)	2,353
Silinmələr	(855)	(27)
İlin sonuna qalıq	523	2,795

17 Sair aktivlər

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	2,948	1,709
Hesablaşma zamanı məbləğlər	749	297
Sair debitor borcları	73	97
Çıxılsın: sair maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(179)	(284)
Cəmi sair maliyyə aktivləri	3,591	1,819
Qeyri-maddi aktivlər və avadanlıqların alışı üzrə avanslar	266	63
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	243	215
Sair	126	113
Cəmi sair qeyri-maliyyə aktivləri	635	391
Cəmi sair aktivlər	4,226	2,210

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın bir ildən artıq vaxtı keçmiş debitor borcu olmamışdır (31 dekabr 2016: debitor borcu olmamışdır).

17 Sair aktivlər (davamı)

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın hərəkətinin təhlili

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
İlin əvvəlinə qalıq	284	1,237
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatın (bərpaı)/yaradılması	(1)	206
Silinmələr	(104)	(1,159)
İlin sonuna qalıq	179	284

18 Bank depozitləri və hesabları

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Digər bankların müxbir hesabları və overnayt depozitləri	7	14
	7	14

Bankın 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalığı Bankın cəmi depozitlərinin və bank qalıqlarının 10%-dən çox olan bankı olmamışdır (31 dekabr 2016: bankı olmamışdır).

19 Müştərilərin cari hesabları və depozitləri

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Cari hesablar və tələb depozitləri		
- Fərdi müştərilər	13,556	13,419
- Korporativ müştərilər	37,359	22,933
Müddətli depozitlər		
- Fərdi müştərilər	185,353	229,817
- Korporativ müştərilər	1,469	3,589
	237,737	269,758

Bankın 31 dekabr 2017-ci il tarixinə qalığı 1,000 min AZN-dən çox olan 28 müştərisi (31 dekabr 2016: 39) vardır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə bu qalıqların ümumi dəyəri 104,559 min AZN (31 dekabr 2016: 125,469 min AZN) təşkil edir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bank tərəfindən verilmiş kreditlər və uçota alınmamış kredit alətləri üzrə təminat kimi xidmət edən müştəri depozitləri 17,259 min AZN (31 dekabr 2016: 50,467 min AZN) təşkil edir.

20 Sair borc öhdəlikləri və subordinasiya borc öhdəlikləri

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Subordinasiya borc öhdəlikləri	25,961	36,136
Sair borc öhdəlikləri		
Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı	40,320	40,523
Azərbaycan İpoteka Fondu	47,078	39,008
Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu	5,669	7,967
Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi	4,229	4,330
Cəmi sair borc öhdəlikləri	97,296	91,828
	123,257	127,964

Azərbaycan İpoteka Fondu

Fərdi müştərilərə uzunmüddətli ipoteka kreditlərinin verilməsi məqsədi ilə Bank, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının təşəbbüsü ilə həyata keçirilən proqram çərçivəsində 17 fevral 2006-cı il tarixində Azərbaycan Respublikası İpoteka Fondu ilə borc müqaviləsi bağlamışdır. Həmin proqram çərçivəsində vəsaitlər Banka illik 1%-4% faiz dərəcəsi ilə verilir, Bank isə həmin vəsaitləri müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən borcalanlara illik 4-8 faizdən yüksək olmayan faiz dərəcəsi ilə verir. Azərbaycan İpoteka Fondundan olan borclarla bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu

Kiçik və orta ölçülü müəssisələrin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə Bank, Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən proqram çərçivəsində 26 noyabr 2009-cu il tarixində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ilə kredit müqaviləsi bağlamışdır. Həmin proqram çərçivəsində vəsaitlər Banka illik 1%-2% faiz dərəcəsi ilə verilir, Bank isə həmin vəsaitləri müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən borcalanlara illik 7-8 faizdən yüksək olmayan faiz dərəcəsi ilə verir. Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan olan borclarla bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Azərbaycan Respublikasının Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi

Kiçik və orta ölçülü müəssisələrin maliyyələşdirilməsi məqsədi ilə Bank, Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin təşəbbüsü ilə həyata keçirilən proqram çərçivəsində 30 sentyabr 2015-ci il tarixində Sahibkarlığa Kömək Milli Fondu ilə kredit müqaviləsi bağlamışdır. Həmin proqram çərçivəsində vəsaitlər Banka illik 2.0% faiz dərəcəsi ilə verilir, Bank isə həmin vəsaitləri müəyyən edilmiş tələblərə cavab verən borcalanlara illik 6.0-7.0 faizdən yüksək olmayan faiz dərəcəsi ilə verir. Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Kənd Təsərrüfatı Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyindən olan borclarla bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

ARMB

Bank 2014-cü ilin dekabrı və 2015-ci ilin oktyabrı arasında ARMB ilə müqavilələr imzalayaraq, illik 3.2%-3.5% faiz dərəcəsi ilə, iyun 2018 – sentyabr 2018-ci ildə ödənilməli olan vəsaitlər götürmüşdür. Verilmiş kreditlərin əsas məbləği ödəniş tarixində, faiz isə kreditin verilmə tarixindən etibarən rüblük əsaslarla ödənilməlidir. ARMB-dən olan borclarla bağlı Bankın yerinə yetirməli olduğu xüsusi maliyyə şərtləri yoxdur.

Subordinasiya borc öhdəlikləri

31 dekabr 2017-ci il tarixinə subordinasiya borcları 2023-cü ildə (31 dekabr 2016: 2020-2023) ödənilməli olan, əlaqəli tərəfin yerləşdirdiyi 25,961 min AZN (31 dekabr 2016: 36,136 min AZN) məbləğində, 30 may 2017-ci il tarixinədək illik 8%-12% faiz dərəcəli (31 dekabr 2016: 8%-12%) depozitlərdən ibarət olmuşdur. Bank müflisləşdiyi təqdirdə, subordinasiya borcları Bankın bütün digər öhdəlikləri tam həcmdə ödənildikdən sonra ödəniləcəkdir.

20 Sair borc öhdəlikləri və subordinasiya borc öhdəlikləri (davamı)

Maliyyələşdirmə fəaliyyətlərindən yaranan öhdəliklərin və pul vəsaitlərinin dəyişməsinin üzəldirilməsi:

'000 AZN	Sair borc öhdəlikləri	Subordinasiya borc öhdəlikləri	Cəmi
1 yanvar 2016-cı il tarixində qalıq	112,796	31,483	144,279
Maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı dəyişikliklər			
Sair borc öhdəliklərinin əldə edilməsi	6,732	-	6,732
Sair borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(27,681)	-	(27,681)
Maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı cəmi dəyişikliklər	(20,949)	-	(20,949)
Valyuta mübadiləsi məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsiri	-	4,047	4,047
Digər dəyişikliklər			
Faiz xərcləri	3,533	3,024	6,557
Ödənilmiş faiz	(3,552)	(2,418)	(5,970)
1 yanvar 2017-ci il tarixində qalıq	91,828	36,136	127,964
Maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı dəyişikliklər			
Sair borc öhdəliklərinin əldə edilməsi	13,135	-	13,135
Sair borc öhdəliklərinin ödənilməsi	(7,706)	-	(7,706)
Subordinasiya borc öhdəliklərinin ödənilməsi	-	(7,950)	(7,950)
Maliyyələşdirmə üzrə pul axınları ilə bağlı cəmi dəyişikliklər	5,429	(7,950)	(2,521)
Valyuta mübadiləsi məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsiri	-	(1,380)	(1,380)
Digər dəyişikliklər			
Faiz xərcləri	3,137	1,772	4,909
Ödənilmiş faiz	(3,098)	(2,617)	(5,715)
31 dekabr 2017-ci il tarixində qalıq	97,296	25,961	123,257

21 Sair öhdəliklər

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Sair əməliyyatlar üzrə hesablaşma	1,337	853
Hesablanmış xərclər	52	59
Cəmi sair maliyyə öhdəlikləri	1,389	912
Sair ödəniləcək vergilər	3	675
Sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	50	34
Cəmi sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	53	709
Cəmi sair öhdəliklər	1,442	1,621

22 Nizamnamə kapitalı və ehtiyatlar

(a) Buraxılmış kapital

Buraxılmış və dövriyyədə olan nizamnamə kapitalı 110,000,000 (2016: 92,250,000) adi səhmdən ibarətdir. Hər bir səhmin nominal dəyəri 2 AZN təşkil edir. 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində ildə 17,750,000 (2016: 75,000,000) adi səhm nağd ödənişə buraxılmışdır.

Adi səhmdarların elan edilən dividendləri almaq və Bankın illik və ümumi yığıncaqlarında hər bir səhmə görə bir səs vermək hüququ vardır.

(b) Dividendlər

Ödəniləcək dividendlər Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinə əsasən müəyyənləşdirilən maksimum bölüşdürülməmiş mənfəətə qədər məhdudlaşdırılır. Xalis aktivlər Nizamnamə kapitalından az olduqda, bankların dividend ödəməsinə icazə verilmir. 2017-ci ildə Bank tərəfindən heç bir dividend (2016: sıfır) elan edilməmişdir.

23 Səhm üzrə zərər

Səhm üzrə əsas və azaldılmış zərər

31 dekabr 2017-ci il tarixinə adi səhm üzrə əsas zərər adi səhmdarlara aid olunan 28,669 min AZN (2016: 152,791 min AZN) zərər və 93,729,000 (2016: 36,250,000) adi səhmin dövriyyədə olan orta çəkili sayına əsasən aşağıdakı qaydada hesablanır.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Adi səhmdarlara bölüşdürülə bilən xalis zərər (AZN'000)	(28,669)	(152,791)
31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə adi səhmlərin hesablanmış orta çəkili sayı (səhm minlərlə)	93,729	36,250
Səhm üzrə əsas və azaldılmış zərər (AZN)	<u>(0.31)</u>	<u>(4.21)</u>

24 Seqmentlər üzrə təhlil

Bankın təqdim olunmalı bir seqmenti və kreditlər, depozitlər və müştərilərlə olan sair əməliyyatları təşkil edən bir strateji biznes vahidi var.

Xarici müştərilərdən əldə olunan gəlirin əsas hissəsi Azərbaycan Respublikasının rezidentlərinə aiddir.

Uzunmüddətli aktivlərin əksəriyyəti Azərbaycan Respublikasında yerləşir.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət

Risqlərin idarə edilməsi bank işinin əsasını təşkil edir və Bank əməliyyatlarının əsas elementidir. Bankın üzləşdiyi əsas risklər bazar riski, kredit riski və likvidlik riski ilə bağlıdır.

(a) Korporativ idarəçilik sistemi

Bank Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında açıq səhmdar cəmiyyəti kimi təsis olunmuşdur. Bankın ali idarəedici orqanı illik və ya fəvqəladə iclasları çağırılan Səhmdarların ümumi yığıncağıdır. Səhmdarların ümumi yığıncağı Bankın əməliyyatları barədə strateji qərarlar verir.

Səhmdarların ümumi yığıncağı Müşahidə Şurasını seçir. Müşahidə Şurası Bankın əməliyyatlarına ümumi rəhbərlik səlahiyyətlərinə malikdir.

Korporativ idarəçilik sistemi

Azərbaycan qanunvericiliyi və Bankın nizamnaməsi müstəsna olaraq, Səhmdarların ümumi yığıncağı və Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq olunan qərarlar siyahısını müəyyən edir.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Müşahidə Şurasına aşağıdakı şəxslər daxil olmuşdur:

Marina Kulişova – Müşahidə Şurasının Sədri
İvan Romanovski – Müşahidə Şurasının üzvü
Nikoloz Enukidze – Müşahidə Şurasının üzvü

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində Müşahidə Şurasının tərkibində aşağıdakı dəyişikliklər baş vermişdir:

Pavel Suxoruçinin Müşahidə Şurasının üzvlüyündən istefası	21 aprel 2017
Aleksey Sazonovun Müşahidə Şurasının üzvlüyündən istefası	21 aprel 2017
Roman Novicovun Müşahidə Şurasının üzvlüyündən istefası	21 aprel 2017
Nikoloz Enukidzenin Müşahidə Şurasının üzvü təyin edilməsi	21 aprel 2017

Bankın ümumi fəaliyyətləri Bankın kollektiv icraedici orqanı tərəfindən idarə olunur. Səhmdarların ümumi yığıncağı İdarə Heyətini seçir. Bankın icraedici orqanı Səhmdarların ümumi yığıncağının və Bankın Müşahidə Şurasının verdiyi qərarların icrasına görə məsuliyyət daşıyır. Bankın icraedici orqanı Bankın Müşahidə Şurasına və Səhmdarların ümumi yığıncağına hesabat verir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə İdarə Heyətinə aşağıdakı şəxslər daxil olmuşdur:

Nikoloz Shurgaia – İdarə Heyətinin Sədri
Hacınski Fərhad – İdarə Heyəti Sədrinin Birinci Müavini
Tağıyev Fuad – İdarə Heyətinin Sədrinin Müavini

31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan il ərzində İdarə Heyətinin tərkibində heç bir dəyişiklik baş verməmişdir.

(b) Daxili nəzarət siyasətləri və prosedurları

Müşahidə Şurası və İdarə Heyəti Bankda əməliyyatların həcminə və xarakterinə uyğun olan daxili nəzarət sistemlərinin işlənilib hazırlanması, icrası və saxlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Daxili nəzarət sistemlərinin məqsədi aşağıdakıları təmin etməkdir:

- Risklərin düzgün və hərtərəfli qiymətləndirilməsi və idarə olunması
- Düzgün biznes, mühasibatlıq və maliyyə hesabatı funksiyaları, o cümlədən əməliyyatların düzgün təsdiqi, emalı və qeydə alınması
- Mühasibatlıq qeydlərinin, rəhbərlik məlumatının, normativ hesabatların tamlığı, dəqiqliyi və vaxtında hazırlanması
- İT sistemlərinin etibarlılığı, məlumatlar və sistemlərin bütövlüyü və mühafizəsi
- Saxtakar və ya qeyri-qanuni hərəkətlərin, o cümlədən aktivlərin mənimsənilməsinin aradan qaldırılması
- Qanun və qaydaların tələblərinə uyğunluq

Rəhbərlik risklərin aşkarlanması və qiymətləndirilməsi, nəzarət sistemlərinin yaradılması və onların səmərəliliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət daşıyır. Rəhbərlik Bankın daxili nəzarət sistemlərinin səmərəliliyinə nəzarət edir və mütəmadi olaraq əlavə nəzarət sistemləri tətbiq edir, yaxud zəruri hesab olunduqda, mövcud nəzarət sistemlərinə düzəlişlər edir.

Bank, səmərəli əməliyyatları və müvafiq hüquqi və normativ tələblərlə uyğunluğu, o cümlədən aşağıdakıları təmin etmək məqsədilə standartlar, siyasətlər və prosedurlar sistemi işləyib hazırlanmışdır:

- vəzifələrin düzgün bölünməsi, o cümlədən əməliyyatların müstəqil təsdiqi tələbləri
- əməliyyatların qeydə alınması, üzləşdirilməsi və onlara nəzarət tələbləri

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

- normativ və digər hüquqi tələblərə uyğunluq
- nəzarət sistemləri və prosedurların sənədləşdirilməsi
- qarşıya çıxan əməliyyat risklərinin mütəmadi qiymətləndirilməsi, müəyyən edilmiş riskləri aradan qaldırmaq üçün nəzarət sistemləri və prosedurlarının adekvatlıq tələbləri
- əməliyyat zərərləri üzrə hesabat tələbləri və təklif olunan bərpa planı
- şərtlik planlarının işlənilib hazırlanması
- təlim və peşəkar inkişaf
- etika və biznes standartları və
- risklərin azaldılması, o cümlədən səmərəli olduqda, sığorta.

Ölçüsü və mürəkkəbliyindən asılı olaraq, əməliyyatların təsdiqi üçün tələblər iyerarxiyası vardır. Əməliyyatların çoxu avtomatizdir və Bank avtomatlaşdırılmış nəzarət sistemindən istifadə edir.

Daxili audit xidmətinin əsas funksiyalarına daxildir:

- bütövlükdə daxili nəzarət sisteminin auditü və səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi, əsas rəhbərlik strukturlarının qərarlarının icrası
- Bank risklərinin və kredit təşkilatında daxili sənədlərlə tənzimlənən risklərin idarə edilməsi prosedurlarının qiymətləndirilmə metodologiyasının səmərəliliyinin auditü (bank əməliyyatları və transaksiyaları və bank risklərinin iradə olunması üçün metodlar, proqramlar, qaydalar və prosedurlar)
- Avtomatlaşdırılmış informasiya sistemləri üzərindən daxili nəzarət sisteminin etibarlılığının auditü
- Mühasibatlıq və hesabat funksiyasının ədalətliliyi, tamlığı və vaxtında icrasının, maliyyə məlumatının toplanması və təqdim olunmasının etibarlılığının (o cümlədən, etibarlılığı, tamlığı və obyektivliyi) auditü və sınaqdan keçirilməsi
- Kredit təşkilatının əmlakının təhlükəsiz saxlanması tətbiq oluna bilən üsulların auditü
- İqtisadi əsaslılığın, əməliyyatların və digər sövdələşmələrin səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi
- Daxili nəzarət prosesləri və prosedurlarının auditü
- Daxili nəzarət xidməti və risklərin idarə olunması xidmətinin auditü.

Bankın standartlarına uyğunluq Daxili Audit tərəfindən həyata keçirilən mütəmadi yoxlamalar proqramı ilə dəstəklənir. Daxili Audit funksiyası rəhbərlikdən ayrılır və birbaşa Audit Komitəsinə və Müşahidə Şurasına hesabat verir. Daxili Audit yoxlamalarının nəticələri müvafiq biznes prosesi menecerləri ilə müzakirə olunur, yekunlar isə Audit Komitəsinə və Müşahidə Şurasına və Bankın yuxarı səviyyəli rəhbərliyinə təqdim olunur.

Bankın daxili nəzarət sistemi aşağıdakı şəxslərdən ibarətdir:

- Müşahidə Şurası və onun komitələri,
- İdarə Heyəti
- Maliyyə Direktoru
- Risklərin idarə edilməsi funksiyası
- Təhlükəsizlik funksiyası, o cümlədən İT-təhlükəsizlik
- İnsan resursları funksiyası
- Daxili audit xidməti
- Daxili nəzarət (uyğunluq) xidməti
- Müəyyən edilmiş standartlar, siyasətlər və prosedurlara uyğunluq üzrə məsul olan digər əməkdaşlar, bölmə və funksiyalar, o cümlədən:

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

- Filialların və biznes bölmələrinin rəhbərləri
- Biznes proseslərinin menecerləri
- Çirkli pulların yuyulması tələblərinə uyğunluq üzrə məsul bölmə
- Qiymətli kağızlar bazarının peşəkar iştirakçısına nəzarətçi – qiymətli kağızlar bazarı iştirakçılarına qoyulan tələblərə uyğunluq üzrə məsul olan icraedici orqan
- Hüquqşünas – hüquqi və normativ tələblərə uyğunluq üzrə məsul olan əməkdaş
- Nəzarət öhdəliklərinə malik digər əməkdaşlar

Bank risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri, o cümlədən daxili audit funksiyası ilə bağlı MBNP-nin tələblərinə uyğundur və risklərin idarə edilməsi və daxili nəzarət sistemləri əməliyyatların həcmi, xarakteri və mürəkkəbliyinə müvafiqdir.

(c) Risklərin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları

Risklərin idarə edilməsi bank işinin əsasını təşkil edir və Bank əməliyyatlarının əsas elementidir. Bankın üzləşdiyi əsas risklər bazar riski, kredit riski, likvidlik riski və əməliyyat riski ilə bağlıdır. Risklərin idarə edilməsi siyasətləri Bankın qarşılaşdığı riskləri müəyyən, təhlil və idarə etmək, müvafiq risk məhdudiyətləri və nəzarətini təşkil etmək, davamlı olaraq riskin səviyyəsinə nəzarət etmək və məhdudiyətlərə əməl etmək məqsədi daşıyır. Risklərin idarə edilməsi siyasətləri və prosedurları bazar şərtlərində, təklif edilən məhsul və xidmətlərdə, inkişaf etməkdə olan ən yaxşı təcrübədə baş verən dəyişiklikləri əks etdirmək üçün mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir.

Müşahidə Şurası risklərin idarə edilməsi çərçivəsində nəzarətə, əsas risklərin idarə edilməsinə nəzarətə, risklərin idarə edilməsi siyasətlərinə, o cümlədən, böyük xərclərin əhəmiyyətli dərəcədə təsdiqinə görə məsuliyyət daşıyır. İdarə Heyəti risklərin azaldılması üzrə tədbirlərin monitorinqi və həyata keçirilməsinə, Bankın yaradılmış risk parametrləri daxilində əməliyyatların keçirilməsində əminliyin təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Risklərin İdarə Edilməsi Departamentinin Sədri bütövlükdə risklərin idarə edilməsi və funksiyalara əməl olunması, maliyyə və qeyri-maliyyə risklərinin müəyyənləşdirilməsi, ölçülməsi, idarə edilməsi və hesabatın verilməsi üçün ümumi prinsip və metodların həyata keçirilməsinə əmin olmağa görə məsuliyyət daşıyır. O, birbaşa Baş İcraedici Direktora (CEO), dolayısı ilə Müşahidə Şurasına hesabat verir.

Həm portfel, həm əməliyyat səviyyəsindəki kredit, bazar və likvidlik risklərinin idarə edilməsi və nəzarəti Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti, Kredit Komitələri və Aktivlərin və öhdəliklərin İdarə Olunması Komitəsi (APİK) vasitəsilə təmin olunur. Qərarların qəbul edilməsi prosesinin səmərəliliyini və operativliyini təmin etmək məqsədi ilə Bank riskin növü və həcmindən asılı olaraq bir sıra kredit komitələri təşkil etmişdir. Bazar riskləri üzrə ümumi səlahiyyət İdarə Heyətinin Birinci Vitse Sədrinin sədrlik etdiyi APİK-ə aiddir.

Həm xarici, həm daxili risk amilləri təşkilatın bütün səviyyələrində və sahələrində müəyyən edilib idarə olunur və tənzimlənir. Risk amillərinin tam spektrinin və cari risklərin tənzimlənməsi prosedurlarının təminat səviyyəsinin müəyyən edilməsinə xüsusi diqqət yetirilir. Kredit və bazar risklərinin standart təhlili ilə yanaşı, Risklərin İdarə Olunması Departamenti əməliyyat şöbələri ilə dövrü görüşləri keçirməklə və onların ixtisas sahələri üzrə ekspert rəylərini əldə etməklə maliyyə və qeyri-maliyyə risklərin monitorinqini aparır.

(d) Bazar riski

Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bazar qiymətlərində baş verən dəyişikliklər səbəbindən tərəddüd edəcəyi riskidir. Bazar riski valyuta riskindən, faiz dərəcəsi riskindən və sair qiymət risklərindən ibarətdir. Bazar riski bazar qiymətlərində və xarici valyuta məzənnələrində ümumi və spesifik xarakterli dəyişikliklərin və bazar qiymətlərinin dəyişkənlik səviyyəsində dəyişikliklərin təsirinə məruz qalan faiz dərəcələrində və səhm maliyyə alətlərində açıq mövqelərlə əlaqədar yaranır.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Bazar risklərinin idarə edilməsi müəyyən parametrlər çərçivəsində bazar risklərinin idarə edilməsi və tənzimlənməsi və eyni zamanda, gəlirliliyin risklərə nisbətinin optimallaşdırılması məqsədinə xidmət edir.

Bazar riski üzrə limitlər APİK tərəfindən Risklərin İdarə Olunması Departamentinin tövsiyələrinə əsasən təsdiq olunur.

Bank bazar riskini maliyyə alətləri ilə, faiz dərəcələrin ödəniş müddətləri ilə, valyuta mövqeləri ilə və itkilər üzrə limitlərlə münasibətdə açıq mövqe limitlərini təyin etməklə tənzimləyir. Müşahidə Şurası qeyd edilən göstəricilərin mütəmadi monitorinqini və yoxlamalarını aparır.

(i) *Faiz dərəcəsi riski*

Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərində və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə bazar faiz dərəcələrində dəyişikliklər nəticəsində dəyişəcəyi riskidir. Bank, bazar faiz dərəcələrinin səviyyələrində dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin axını təsirinə məruz qalır. Faiz marjaları bu cür dəyişikliklərin nəticəsində yüksələ bilər, lakin, eyni zamanda, gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdikdə azala yaxud itkilərə gətirib çıxara bilər.

Faiz dərəcələri arasında fərqlərin təhlili

Faiz dərəcəsi riski, əsasən, faiz dərəcələri arasında fərqlərə nəzarət etməklə tənzimlənir. Aşağıdakı cədvəldə əsas maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələri arasında fərqlər təqdim olunur:

AZN '000	1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2017							
AKTİVLƏR							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	44,618	-	-	-	-	30,705	75,323
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	-	-	935	-	304	1,239
Banklardan alınacaq vəsaitlər	173	-	-	-	-	45,394	45,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər	45,062	6,010	31,445	85,567	71,532	-	239,616
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	3,591	3,591
	89,853	6,010	31,445	86,502	71,532	79,994	365,336
ÖHDƏLİKLƏR							
Bank depozitləri və hesabları	-	-	-	-	-	7	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	14,795	24,376	104,822	43,545	15	50,184	237,737
Sair borc öhdəlikləri	470	670	43,113	10,775	42,268	-	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	1,389	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	459	-	25,502	-	25,961
	15,265	25,046	148,394	54,320	67,785	51,580	362,390
	74,588	(19,036)	(116,949)	32,182	3,747	28,414	2,946

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

AZN '000	1 aydan az	1-3 ay	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Faizsiz	Balans dəyəri
31 dekabr 2016							
AKTİVLƏR							
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	-	-	-	-	-	64,473	64,473
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	-	-	925	-	1,065	1,990
Banklardan alınacaq vəsaitlər	3,735	1,610	2,416	45,188	-	2,389	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər	15,915	20,347	37,520	122,725	75,154	-	271,661
Sair maliyyə aktivləri	-	-	-	-	-	1,819	1,819
	19,650	21,957	39,936	168,838	75,154	69,746	395,281
ÖHDƏLİKLƏR							
Bank depozitləri və hesabları	-	-	-	-	-	14	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	17,836	37,790	112,965	64,796	19	36,352	269,758
Sair borc öhdəlikləri	598	997	12,281	44,691	33,261	-	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	-	-	-	912	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	1,378	8,197	26,561	-	36,136
	18,434	38,787	126,624	117,684	59,841	37,278	398,648
	1,216	(16,830)	(86,688)	51,154	15,313	32,468	(3,367)

Orta effektiv faiz dərəcələri

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə faiz qazanan aktivlər və öhdəliklər üzrə orta effektiv faiz dərəcələri təqdim olunur. Bu faiz dərəcələri gəlirlilik səviyyələrinin həmin aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətinə nisbətən təxminidir.

	2017			2016		
	Orta effektiv faiz dərəcəsi, %			Orta effektiv faiz dərəcəsi, %		
	AZN	USD	EUR	AZN	USD	EUR
Faiz qazanan aktivlər						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	8.50%	0.30%	-	-	-	-
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	8.64%	-	-	5.00%	-
Banklardan alınacaq vəsaitlər	-	-	-	-	2.00%	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	12.96%	14.79%	9.87%	13.77%	16.16%	22.11%
Faiz qazanan öhdəliklər						
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	14.24%	4.43%	7.47%	13.61%	6.77%	6.21%
Sair borc öhdəlikləri	3.22%	-	-	2.95%	-	-
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	3.00%	-	8.00%	9.38%	-

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Faiz dərəcəsi həssaslığının təhlili

Faiz dərəcələri dəyişməsi təhlilinə əsaslanan faiz riskinin idarə edilməsi maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin həssaslığının monitorinqi ilə həyata keçirilir. Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə mövcud olan faiz qazanan aktivlərin və öhdəliklərin bütün gəlirlilik səviyyələrində və mövqelərində 100 baza nöqtəsi (bn) həcmində paralel azalma və ya artıma əsasən sadələşdirilmiş ssenariyə əsaslanan mənfəətin və ya zərərin və kapitalın (vergilər çıxılmaqla) faiz dərəcələrində dəyişikliklərə (qiymətlərin dəyişməsi riski) həssaslığının təhlili təqdim ol:

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
100 bn həcmində paralel azalma	15	438
100 bn həcmində paralel artım	(15)	(438)

(ii) *Valyuta riski*

Bankın bir neçə xarici valyutada ifadə edilmiş aktivləri və öhdəlikləri vardır.

Valyuta riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarici valyutaların məzənnələrindəki dəyişikliklərin nəticəsində təəddüd etməsi riskidir. Baxmayaraq ki, Bank öz valyuta riskinin hedcləşdirməsi tədbirlərini görür, BMHS-lərə əsasən belə tədbirlər hedcinq əməliyyatları kimi qəbul edilmir.

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta risklərinin strukturu təqdim olunur:

	AZN AZN'000	USD AZN'000	EUR AZN'000	Sair valyutalar AZN'000	Cəmi AZN'000
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	43,011	31,220	433	659	75,323
Satıla bilən maliyyə aktivləri	304	935	-	-	1,239
Banklardan alınacaq vəsaitlər	358	45,209	-	-	45,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər	143,501	94,762	1,353	-	239,616
Sair maliyyə aktivləri	1,748	1,017	513	313	3,591
Cəmi maliyyə aktivləri	188,922	173,143	2,299	972	365,336
ÖHDƏLİKLƏR					
Bank depozitləri və hesabları	7	-	-	-	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	80,790	154,427	2,327	193	237,737
Sair borc öhdəlikləri	97,296	-	-	-	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	833	401	34	121	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	25,961	-	-	25,961
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	178,926	180,789	2,361	314	362,390
Xalis vəziyyət	9,996	(7,646)	(62)	658	

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin xarici valyuta risklərinin strukturu təqdim olunur:

	AZN	USD	EUR	Sair valyutalar	Cəmi
	AZN'000	AZN'000	AZN'000	AZN'000	AZN'000
AKTİVLƏR					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	16,266	42,086	5,196	925	64,473
Satıla bilən maliyyə aktivləri	1,065	925	-	-	1,990
Banklardan alınacaq vəsaitlər	235	55,103	-	-	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər	155,113	116,094	454	-	271,661
Sair maliyyə aktivləri	1,009	618	10	182	1,819
Cəmi maliyyə aktivləri	173,688	214,826	5,660	1,107	395,281
ÖHDƏLİKLƏR					
Bank depozitləri və hesabları	14	-	-	-	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	55,455	208,242	6,024	37	269,758
Sair borc öhdəlikləri	91,828	-	-	-	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	437	390	80	5	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	2,008	34,128	-	-	36,136
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	149,742	242,760	6,104	42	398,648
Xalis vəziyyət	23,946	(27,934)	(444)	1,065	

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

AZN-in, qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə zəifləməsi nəticəsində kapital və mənfəət və ya zərər aşağıda göstərilən məbləğlər qədər arta (azala) bilərdi. Təhlil vergilər çıxılmaqla təqdim olunur və Bank hesabat dövrünün sonunda mümkün olduqlarını ehtimal etdiyi xarici valyuta məzənnələrinin dəyişikliklərinə əsaslanır. Təhlildə bütün sair parametrlərin, xüsusilə də, faiz dərəcələrinin, dəyişməz qalması fərz olunur.

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
ABŞ dollarının AZN-ə nisbətə 50% qalxması	(3,823)	(13,967)
Avronun AZN-ə nisbətə 50% qalxması	(31)	(222)

AZN-in qeyd edilən valyutalara qarşı 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə möhkəmlənməsi, bütün digər parametrlərin eyni saxlanılması şərti ilə, həmin valyutalara eyni həcmli, lakin əks istiqamətli təsiri edəcəkdir.

(e) Kredit riski

Kredit riski müştəri və ya maliyyə aləti üzrə tərəf müqabili müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi təqdirdə Bankın maliyyə zərərinə uğrayacağı riskidir. Bankın kredit risklərinin tənzimlənməsi üçün siyasət və prosedurları vardır (həm uçota alınmış maliyyə aktivləri, həm də uçota alınmamış müqavilə öhdəlikləri üçün); o cümlədən, portfel cəmləşmələrinin məhdudlaşdırılması üzrə qaydalar və kredit riskinə fəal surətdə nəzarət edən Kredit Komitəsinin yaradılması barədə qaydalar daxildir. Kredit siyasəti İdarə Heyəti tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir.

Kredit siyasətində aşağıdakılar əks olunur:

- kredit ərizələrinin baxılması və təsdiqlənməsi prosedurları;
- borcalanların (korporativ və fərdi) kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası;
- tərəf müqabillərinin, emitentlərin və sığorta şirkətlərinin kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi metodikası;
- girovun qiymətləndirilməsi metodikası;
- kreditlərin sənədləşməsinə (rəsmiləşdirilməsinə) dair tələblər;
- kreditlərin və sair kredit risklərinin mütəmadi monitorinqi üzrə prosedurlar.

Korporativ kredit ərizələri müvafiq müştəri rəhbərliyi tərəfindən yazılır və sonra korporativ kredit portfelinə məsuliyyət daşıyan Kredit Departamentinə ötürülür. Hesabatların təhlili müştərinin biznes və maliyyə fəaliyyətini nəzərə alan strukturlaşmış təhlilə əsaslanır. Kredit müqaviləsi və hesabat müstəqil olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən baxılır və kredit siyasətinin tələblərinə uyğun olması təsdiqi üzrə ikinci rəy verilir. Kredit Komitəsi, Kredit Departamenti və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən təqdim edilmiş kredit ərizələrinə baxır. Fərdi əməliyyatlar, gözlənilən Kredit Komitəsinin yekun təsdiqindən və xüsusi risklərdən asılı olaraq həmçinin Hüquq, Mühasibatlıq və Vergi Departamentləri tərəfindən də baxılır.

Bank davamlı olaraq fərdi kredit risklərinin fəaliyyətinə nəzarət edir və müntəzəm olaraq müştərilərin ödəmə qabiliyyətini yenidən müəyyənləşdirir. Yenidən baxış borcalan tərəfindən təqdim edilmiş və ya Bank tərəfindən əldə edilmiş müştərinin ən son maliyyə hesabatları və sair məlumatlara əsaslanır. Fərdi Kredit Departamenti hər kredit məhsulu meyarının qiymətləndirilməsindən və Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən işlənilən hazırlanmış ərizə məlumatlarının təsdiqi prosedurlarından istifadə etməklə fərdi kredit ərizələrinə baxır.

Fiziki şəxs olan müştəri təhlilindən başqa kredit portfeli kredit konsentrasiyası və bazar riskləri ilə bağlı olaraq Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən qiymətləndirilir.

Kredit riskinin maksimal dərəcəsi, bir qayda olaraq, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində və uçota alınmamış müqavilə öhdəliklərinin məbləğlərində əks olunur. Potensial kredit riskinin azaldılması məqsədi ilə aktivlərin və öhdəliklərin mümkün qarşılıqlı əvəzləndirilməsi effekti əhəmiyyətli xarakter daşımır.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə hesabat tarixinə maliyyə aktivləri ilə bağlı maksimal kredit riski təqdim olunur:

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
AKTİVLƏR		
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (nağd pul istisna olmaqla)	68,241	55,755
Satıla bilən maliyyə aktivləri (səhm qiymətli kağızları istisna olmaqla)	935	925
Banklardan alınacaq vəsaitlər	45,567	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər	239,616	271,661
Sair maliyyə aktivləri	3,591	1,819
Cəmi maksimal risk	357,950	385,498

Girov adətən derivativ maliyyə alətlərinə, qiymətli kağızlara investisiyalara və banklara verilmiş kreditlərə dair tələblər üzrə götürülmür, qiymətli kağızların əks repo və qiymətli kağızlar vasitəsilə borcların götürülməsi çərçivəsində saxlanıldığı hallar isə istisna təşkil edir. Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə girovların təhlili və müştərilərə verilmiş kreditlərlə əlaqədar kredit riskinin konsentrasiyasının təhlili Qeyd 14-də təqdim olunmuşdur.

Hesabat tarixinə tanınmamış müqavilə öhdəliklərindən maksimum kredit riski Qeyd 27-də təqdim olunur.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın ümumi məcmu kredit riski 69,147 min AZN, müvafiq xalis kredit riski 38,993 min AZN (31 dekabr 2016: müvafiq olaraq 67,453 min AZN və 51,658 min AZN) olan və maksimum kredit riskinin 10%-dən çoxunu təşkil edən bir əlaqəli borcalanlar qrupu (31 dekabr 2016: bir qrup) vardır.

(f) Likvidlik riski

Likvidlik riski Bankın hesablaşması nağd pul və ya digər maliyyə aktivləri ilə aparılan maliyyə öhdəlikləri ilə bağlı öhdəliklərinin yerinə yetirilməsində çətinliklərlə üzləşməsi riskidir. Likvidlik riski aktivlərlə öhdəliklərin ödəniş müddətləri arasında uyğunsuzluq olduqda yaranır. Aktivlərin və öhdəliklərin ödəniş müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunlaşdırılması yaxud tənzimlənən uyğunsuzluğu likvidliyin idarə edilməsində əsas rol oynayır. Tam uyğunluğun təmin edilməsi maliyyə təşkilatları üçün qeyri-adidir, çünki məşğul olduqları əməliyyatlar, adətən, qeyri-müəyyən müddətlərlə və növlərin müxtəlifliyi ilə səciyyələnir. Ödəniş müddətləri arasında fərq (uyğunsuzluq) olduqda, mənfəətlilik səviyyəsi arta bilər, lakin eyni zamanda, itkilərin yaranması riski də artır.

Bank, pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə bağlı bütün öhdəliklərin vaxtı-vaxtında yerinə yetirilməsi üçün zəruri həcmdə vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etmək məqsədi ilə likvidliyini idarə edir və tənzimləyir. Likvidlik siyasəti Müşahidə Şurası tərəfindən nəzərdən keçirilir və təsdiqlənir. Bank buraxılmış borc qiymətli kağızlarından, banklardan alınmış uzun və qısa müddətli kreditlərdən, əsas korporativ və fərdi müştərilərindən qəbul edilmiş depozitlərdən ibarət olan və yüksək likvidli aktivlərin diversifikasiya olunmuş portfeli ilə müşayiət olunan diversifikasiyalı və sabit maliyyələşdirmə bazasını fəal surətdə dəstəkləməyə çalışır ki, gözlənilməyən likvidlik tələbatına operativ və səmərəli qaydada cavab verə bilsin. Likvidliyin idarə edilməsi siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- əsas valyutalar üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin proqnozlaşdırılması və onlarla əlaqədar tələb olunacaq likvid aktivlərin səviyyəsinin nəzərə alınması;
- maliyyələşdirmə mənbələrinin müxtəlifliyinin təmin edilməsi;
- borcların cəmləşməsinin və profillərinin tənzimlənməsi;
- borcların maliyyələşdirilməsi planlarının tərtib edilməsi;
- pul vəsaitlərinin hərəkətinin kəsilməsinə qarşı bir tədbir kimi yüksək likvidli, asanlıqla satıla bilən aktivlər portfelinin təmin edilməsi;
- fəvqəladə hallarda likvidliyin və maliyyələşdirmənin təmin edilməsi üçün planların hazırlanması;
- likvidlik əmsallarının normativ tələblərə uyğun olub-olmadığının izlənməsi.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Xəzinədarlıq Departamenti Bankın müxtəlif qurumlarından onların maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin likvidlik göstəriciləri haqqında və proqnozlaşdırılan gələcək əməliyyatlarla və fəaliyyət növləri ilə bağlı digər proqnozlaşdırılan pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında təfərrüatlı məlumatlar alır. Daha sonra, Xəzinədarlıq Departamenti tələb olunan qısamüddətli likvid aktivlərin adekvat portfelini təmin edir. Həmin portfel, əsasən, qısamüddətli likvid ticari qiymətli kağızlardan, banklara verilmiş kreditlərdən və sair banklararası alətlərdən ibarət olmaqla, bütövlüklə Bank üçün yetərli likvidliyi təmin etmək məqsədinə xidmət edir.

Xəzinədarlıq Departamenti gündəlik likvidlik mövqeyinin monitorinqini və həm normal, həm ən çətin bazar şəraitlərini əks edən müxtəlif ssenarilərlə mütəmadi likvidlik stress-testlərini aparır. Normal bazar şəraitində likvidlik mövqeyini əks edən likvidlik haqqında hesabatlar rəhbərliyə hər həftə təqdim olunur. Likvidliyin tənzimlənməsi ilə bağlı qərarlar APİK tərəfindən qəbul edilir və Xəzinədarlıq Departamenti tərəfindən icra olunur.

Aşağıdakı cədvəllərdə maksimal dərəcədə mümkün olan erkən ödəniş müddətinə əsasən maliyyə öhdəlikləri və kreditlərlə bağlı öhdəliklər üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkəti təqdim olunur. Cədvəllərdə təqdim edilən cəmi məxaric müqavilələrdə nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri və ya öhdəliklər üzrə diskontlaşdırılmamış pul vəsaitlərinin hərəkətidir. Buraxılmış maliyyə zamanətləri müqavilələrinə gəldikdə isə, zamanətin maksimal məbləği həmin zamanətin yerinə yetirilməsinə dair tələb irəli sürə bilən ən erkən dövrə aid edilir.

31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili:

AZN'000	Tələb					Cəmi məxaric	Balans dəyəri
	olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox		
Qeyri-derivativ öhdəliklər							
Bank depozitləri və hesabları	7	-	-	-	-	7	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	63,565	26,868	110,394	46,204	32	247,063	237,737
Sair borc öhdəlikləri	595	976	44,364	16,067	52,979	114,981	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,389	-	-	-	-	1,389	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	1,224	3,761	26,203	31,188	25,961
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	65,556	27,844	155,982	66,032	79,214	394,628	362,390
Kreditlə bağlı öhdəliklər	1,663	925	24,801	2,624	-	30,013	30,013

31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə öhdəliklərinin ödəniş müddətlərinin təhlili:

AZN'000	Tələb					Cəmi məxaric	Balans dəyəri
	olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox		
Qeyri-derivativ öhdəliklər							
Bank depozitləri və hesabları	14	-	-	-	-	14	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	53,296	40,917	121,369	69,191	39	284,812	269,758
Sair borc öhdəlikləri	691	1,315	13,489	49,100	40,843	105,438	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	912	-	-	-	-	912	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	4,159	18,296	30,633	53,088	36,136
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	54,913	42,232	139,017	136,587	71,515	444,264	398,648
Kreditlə bağlı öhdəliklər	2,199	17,089	42,517	26,368	446	88,619	88,619

Azərbaycan qanunvericiliyinə əsasən, fiziki və hüquqi şəxslər istənilən vaxt, əksər hallarda yığılmış faizlərin itirilməsi şərtilə, yerləşdirilmiş müddətli depozitlərini geri götürə bilər. Bu depozitlər onların ödəniş tarixlərinə əsasən, yuxarıdakı diskontlaşdırılmamış ödəniş müddəti cədvəllərində təsnif olunur. Bankın rəhbərliyi fiziki və hüquqi şəxslərin öz müddətli depozitlərini qeyd olunan ödəniş müddətlərindən əvvəl geri götürəcəklərini hesab etmir. Bank həmçinin öz likvidliyini idarə etmək üçün likvidlik modeli hazırlamışdır.

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks edilmiş məbləğlərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili təqdim olunur:

AZN'000	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ilədək	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	75,323	-	-	-	-	-	-	75,323
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	-	-	935	-	304	-	1,239
Banklardan alınacaq vəsaitlər	2,177	-	43,387	-	-	-	3	45,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər	16,340	6,010	31,445	60,384	71,532	-	53,905	239,616
Sair maliyyə aktivləri	3,591	-	-	-	-	-	-	3,591
Cəmi maliyyə aktivləri	97,431	6,010	74,832	61,319	71,532	304	53,908	365,336
Bank depozitləri və hesabları	7	-	-	-	-	-	-	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	63,429	25,011	105,638	43,635	24	-	-	237,737
Sair borc öhdəlikləri	470	670	43,113	10,775	42,268	-	-	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,389	-	-	-	-	-	-	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	459	-	25,502	-	-	25,961
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	65,295	25,681	149,210	54,410	67,794	-	-	362,390
Xalis vəziyyət	32,136	(19,671)	(74,378)	6,909	3,738	304	53,908	2,946
Məcmu likvidlik çatışmazlığı	32,136	12,465	(61,913)	(55,004)	(51,266)			

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2016-cı il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks edilmiş məbləğlərin ödəniş müddətləri üzrə təhlili təqdim olunur:

AZN'000	Tələb olunanadək və 1 aydan az	1 aydan 3 ayadək	3 aydan 12 ayadək	1 ildən 5 ildək	5 ildən çox	Ödəniş müddəti olmayan	Vaxtı keçmiş	Cəmi
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	64,473	-	-	-	-	-	-	64,473
Satıla bilən maliyyə aktivləri	10	-	-	915	-	1,065	-	1,990
Banklardan alınacaq vəsaitlər	3,734	1,610	2,416	45,189	-	2,389	-	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər	15,915	20,347	37,520	77,346	75,154	-	45,379	271,661
Sair maliyyə aktivləri	1,819	-	-	-	-	-	-	1,819
Cəmi maliyyə aktivləri	85,951	21,957	39,936	123,450	75,154	3,454	45,379	395,281
Bank depozitləri və hesabları	14	-	-	-	-	-	-	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	52,043	38,405	113,925	65,355	30	-	-	269,758
Sair borc öhdəlikləri	598	997	12,281	44,691	33,261	-	-	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	912	-	-	-	-	-	-	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	1,378	8,197	26,561	-	-	36,136
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	53,567	39,402	127,584	118,243	59,852	-	-	398,648
Xalis vəziyyət	32,384	(17,445)	(87,648)	5,207	15,302	3,454	45,379	(3,367)
Məcmu likvidlik çatışmazlığı	32,384	14,939	(72,709)	(67,502)	(52,200)			

25 Risklərin idarə edilməsi, korporativ idarəçilik və daxili nəzarət (davamı)

Likvidlik riskini idarə etmək üçün Bankın istifadə etdiyi əsas göstərici MBNP-nin müəyyən etdiyi likvidlik əmsəlidir.

Bank MBNP-nin tələbinə uyğun olaraq, gündəlik əsaslarla bu icbari likvidlik əmsalını hesablayır. Bu əmsal yüksək likvidli aktivlərin tələb əsasında ödənilən öhdəliklərə nisbəti kimi hesablanan ani likvidlik əmsəlidir.

Bank 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərində bu nisbətə uyğun gəlmişdir. 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə icbari likvidlik nisbəti aşağıdakı kimidir.

	Tələb olunan	2017, %	2016, %
Ani likvidlik əmsali	30%-dən az olmayan	104.60%	165.45%

(g) Əməliyyat riski

Əməliyyat riski Bankın prosesləri, işçi heyəti, texnologiya və infrastrukturunu ilə bağlı bir çox səbəblərdən, habelə kredit, bazar və likvidlik risklərindən başqa kənar faktorlardan, məsələn hüquqi və normativ tələblərdən və ümumi qəbul edilmiş korporativ davranış standartlarından irəli gələn birbaşa və dolaylı zərər riskidir. Əməliyyat riskləri Bankın bütün əməliyyatlarından irəli gəlir.

Bankın məqsədi əməliyyat riskini idarə etməklə, iqtisadi səmərəlilik və innovasiya vasitəsilə Bankın nüfuzuna qarşı hər hansı maliyyə zərərləri və ziyanın qarşısını almaqdır. Bütün hallarda Bankın siyasəti tətbiq olunan hüquqi və normativ tələblərə əməl etməyi tələb edir.

Bank rəhbərliyin öz əməliyyatlarının hər sahəsində zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemlərini qurmaqla əməliyyat riskini idarə edir.

26 Kapitalın idarə edilməsi

MBNP Bankın kapitalının normativ tələblərini müəyyən edir və onların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Bank, kapital kimi hüquqi normativlər ilə kredit təşkilatları üçün kapital kimi müəyyən edilmiş vəsaitləri qəbul edir. MBNP-nin qüvvədə olan kapital normativlərinə uyğun olaraq, banklar kapitalın risk çəkili aktivlərə (kapitalın adekvatlığı əmsali) nisbətini təyin edilmiş minimal səviyyədə saxlamalıdır. 31 dekabr 2017-ci il tarixinə bu minimal səviyyə 10% təşkil etmişdir (31 dekabr 2016: 10%). Bank 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə kapitalın adekvatlığı əmsali tələbinə uyğun olmuşdur.

Bank kapital adekvatlığını öz əməliyyatlarının xarakteri və həcminə uyğun səviyyədə saxlayır.

Bank müəyyən edilmiş formaya uyğun olaraq icbari əmsallar barədə MBNP-yə məlumat verir. Risk departamenti gündəlik olaraq kapital adekvatlığı əmsallarına uyğunluğa nəzarət edir.

Kapital adekvatlığı əmsalları MBNP-nin və Bankın daxili siyasətinin müəyyən etdiyi hədlərə yaxın olarsa, bu barədə Müşahidə Şurasına məlumat verilir.

Aşağıdakı cədvəldə MBNP-nin tələblərinə əsasən kapital adekvatlığının hesablanması təqdim olunur:

	31 dekabr 2017 AZN*000 (audit olunmamış)	31 dekabr 2016 AZN*000 (audit olunmamış)
Cəmi normativ kapital	95,597	52,280
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	368,090	362,394
Kapital adekvatlığı əmsali (%)	26%	14%

26 Kapitalın idarə edilməsi (davamı)

Cəmi normativ kapitalla BMHS-na uyğun kapitalın üzləşdirilməsi

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə Bankın BMHS-na uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarında və MBNP-nin qayda və qanunlarına əsasən müəyyən edilmiş cəmi normativ kapitalda xalis aktivlərin tərkibində olan fərqləri əhatə edir.

	31 dekabr 2017 AZN'000 (auditi aparılmamış)	31 dekabr 2016 AZN'000 (auditi aparılmamış)
Cəmi normativ kapital	95,597	52,280
Normativ kapital və BMHS xalis aktivlər arasında fərqlər:		
- Səhm mükafatı	(449)	(484)
- bölüşdürülməmiş mənfəət	(44,712)	(18,752)
- kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(14,237)	1,501
- faiz gəlirləri	(29,402)	(19,347)
- inzibati xərclər	(1,101)	(980)
- mənfəət vergisi xərcləri	39	39
- sair fərqlər	(11)	35
- normativ kapitalın hesablanması üçün tutulmalardan yaranan fərqlər	4,870	4,805
- qeyri-maddi aktivlər	3,564	3,499
- təxirə salınmış vergi aktivləri	1,306	1,306
- dəyərsizləşmə üzrə normativ ümumi ehtiyat	(4,356)	(2,707)
- normativ hesablamalar üçün mövcud subordinasiya borcları	(25,502)	(16,525)
BMHS-na uyğun cəmi kapital	25,448	18,617

27 Kreditlə bağlı öhdəliklər

Bankın kredit vermək öhdəlikləri mövcuddur. Bu öhdəliklər təsdiqlənmiş kreditlər, kredit kartları üzrə limitlər və overdraftlar şəklindədir.

Bank müştərilərin üçüncü tərəf qarşısında öhdəliklərinin yerinə yetiriləcəyinə təminat vermək üçün maliyyə zəmanəti və akkreditivlər verir. Bu kimi müqavilələrin sabit limitləri vardır və onlar adətən beş il müddətində bağlanılır. Bank həmçinin qiymətli kağızlar vasitəsilə borcların götürülməsi və kreditləşdirmə əməliyyatlarında hesablaşma agentləri qismində çıxış edərək zəmanətləri verir.

Bank kredit vermək öhdəliyi götürdükdə, maliyyə zəmanəti və akkreditivlər verdikdə müştərilərə kredit verərkən tətbiq etdiyi kredit risklərinin idarə edilməsi siyasət və prosedurlarını tətbiq edir.

Aşağıdakı cədvəldə öhdəliklərin müqavilə üzrə məbləğləri kateqoriyalar üzrə təqdim olunur. Cədvəldə öhdəliklər üzrə göstərilmiş məbləğlər onlar üzrə tam həcmdə avansların verildiyini fərz edir. Cədvəldə zəmanətlər və akkreditivlər üzrə göstərilmiş məbləğlər tərəf müqabilləri bağladığı müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş öhdəliklərini tam həcmdə yerinə yetirmədikləri halda hesabat tarixinə tanınacaq maksimal balans itkilərini əks olunur.

	31 dekabr 2017 AZN'000	31 dekabr 2016 AZN'000
Müqavilədə nəzərdə tutulmuş məbləğ		
Zəmanətlər	23,665	74,695
İstifadə olunmamış kredit xətləri	6,348	13,924
	30,013	88,619

Cədvəldə göstərilmiş cəmi müqavilə üzrə şərti öhdəlikləri heç də mütləq gələcək nağd pul vəsaitlərinə tələbatı əks etdirmir, çünki bu şərti öhdəliklərin maliyyələşdirməsi təmin edilmədən müddəti başa çatma və ya onlara xitam verilə bilər. Kredit və kredit xətlərinin ayrılmasına dair şərti öhdəliklərin əksəriyyəti Bank tərəfindən şərtsiz öhdəlikləri təşkil etmir.

28 Əməliyyat icarələri

İcarəçi üçün icarə

Bank, əməliyyat icarələri çərçivəsində bir sıra binaları və avadanlıqları icarəyə götürür. Bu icarələr adətən beş ildən on ilədək olan ilkin müddətə bağlanılır. İcarənin ilkin müddəti başa çatdıqda, onu uzatmaq mümkündür. Bu icarələrin heç biri şərti icarə deyil. Bankın xitam verilə bilməyən icarələri mövcud deyil.

29 Şərti öhdəliklər

(a) Sığorta

Azərbaycan Respublikasında sığorta sahəsi inkişaf mərhələsindədir və dünyanın digər ölkələrində qəbul edilmiş sığortalamanın bir çox formaları Azərbaycanda hələ mövcud deyil. Bankın əmlak və avadanlıqları, biznes fəaliyyətinin dayanması və ya Banka məxsus olan ərazilərdə və ya onun əməliyyatları ilə əlaqəli baş vermiş hadisələr nəticəsində əmlak və ya ətraf mühitə zərərin vurulması ilə əlaqədar olaraq yaranan üçüncü tərəf məsuliyyətinə dair tam sığorta təminatı yoxdur. Bank tam sığorta təminatı alanadək, müəyyən aktivlərin itirilməsi və ya məhv olunması riski mövcuddur və bu riskin əməliyyatlara və maliyyə vəziyyətinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsiri ola bilər.

Bank peşəkar fəaliyyətləri və cinayətləri, o cümlədən elektron və kompüter cinayətlərini əhatə edən beynəlxalq hərtərəfli bank riski sığortası polisini ("BBB" – Bankers Blanket Bond) əldə etmişdir.

(b) Məhkəmə iddiaları

Bank fəaliyyəti ilə əlaqədar olaraq məhkəmə iddialarına və şikayətlərə məruz qalır. Rəhbərlik bu kimi iddia və şikayətlər nəticəsində yaranan maddi məsuliyyətin Bankın maliyyə vəziyyətinə və ya gələcək əməliyyatların nəticələrinə ciddi mənfi təsir göstərməyəcəyini hesab edir.

29 Şərti öhdəliklər (davamı)

(c) Vergi öhdəlikləri

Azərbaycanın vergi qoyma sistemi nisbətən yenidir və bir çox hallarda aydın olmayan, ziddiyyətli və müxtəlif vergi orqanları tərəfindən fərqli qaydada təfsir edilən qanunvericilikdə tez-tez dəyişikliklərlə, rəsmi göstərişlərlə və məhkəmə qərarları ilə səciyyələnir. Vergilər sət cərimələr və faizlər tətbiq edən orqanlar tərəfindən yoxlanılır və araşdırılır. Bir vergi ili ümumən üç növbəti təqvim ili müddətində vergi orqanları tərəfindən nəzarət üçün açıq qalır. Lakin müəyyən hallarda bir vergi ili daha uzun müddətə açıq qala bilər.

Bu hallar Azərbaycan Respublikasında digər ölkələrlə müqayisədə daha ciddi vergi risklərinin yaranmasına səbəb ola bilər. Rəhbərlik qüvvədə olan qanunvericiliyinin, rəsmi göstərişlərin və məhkəmə qərarlarının təsnifləri əsasında vergi öhdəlikləri ilə əlaqədar adekvat tədbirlər gördüyünü hesab edir. Lakin müvafiq səlahiyyətli orqanların şərtləri fərqli ola bilər və vergi orqanları öz şərtlərinin tətbiq edilməsinə nail olduqları halda, maliyyə hesabatlarına təsiri əhəmiyyətli ola bilər.

30 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

(a) Nəzarət əlaqələri

Bankın ana şirkəti “Topaz Investment Limited” MMC-dir. Banka cənab V. Ələkbərov nəzarət edir.

(b) Müşahidə Şurası və İdarə Heyətinin üzvləri ilə əməliyyatlar

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə işçi heyəti üzrə xərclərə daxil olan cəmi məvəcib haqqında məlumat təqdim olunur:

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Əməkdaşların qısamüddətli müavinətləri	1,580	927
	1,580	927

Bu məbləğlərə İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvlərinin nağd gəlirləri daxildir.

İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvləri ilə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr 2017 və 2016-cı il tarixlərinə olan qalıqlar və orta effektiv faiz dərəcələri aşağıda qeyd olunmuşdur:

	2017 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi	2016 AZN'000	Orta effektiv faiz dərəcəsi
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat				
Verilmiş kreditlər (ümumi)	615	17%	565	10%
Kreditin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat	(24)		(339)	
Müştəri hesabları	223	16%	322	13%
Kreditlər və istifadə olunmamış kredit xətləri üzrə öhdəliklər	165	17%	98	10%

30 Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

İdarə Heyəti və Müşahidə Şurasının üzvləri ilə əməliyyatlar üzrə 31 dekabr tarixində tamamlanan illərin sonuna mənfəət və ya zərər daxil edilmiş məbləğlər aşağıda qeyd olunur:

	2017 AZN'000	2016 AZN'000
Mənfəət və ya zərər		
Faiz gəlirləri	52	155
Faiz xərcləri	(84)	(30)
Dəyərsizləşmə üzrə gəlirlər (zərərlər)	315	(327)

(c) Digər əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Bank 31 dekabr 2017-ci il tarixinə olan qalıqları və onlarla əlaqəli orta effektiv faiz dərəcələrini və 31 dekabr 2017-ci il tarixində tamamlanan ilin sonuna əməliyyatlardan mənfəət və ya zərər məbləğlərini digər əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı kimi təqdim edir:

	Birbaşa nəzarətedici tərəf		Səhmdarlar		Digər əlaqəli tərəflər		Cəmi AZN'000
	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat							
AKTİVLƏR							
Müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	-	-	-	-	302	8%	302
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-	(3)		(3)
ÖHDƏLİKLƏR							
Müştəri hesabları	4,707	10%	1,959	-	14,003	-	20,669
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	-	-	25,961	3%	25,961
Kreditlər üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	-	-	-
Mənfəət (zərər)							
Faiz gəlirləri	-	-	-	-	4		4
Faiz xərcləri	(462)		(123)		(1,649)		(2,234)

Bank 31 dekabr 2016-cı il tarixinə olan qalıqları və onlarla əlaqəli orta effektiv faiz dərəcələrini və 31 dekabr 2016-cı il tarixində tamamlanan ilin sonuna əməliyyatlardan mənfəət və ya zərər məbləğlərini digər əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı kimi təqdim edir:

	Birbaşa nəzarətedici tərəf		Səhmdarlar		Digər əlaqəli tərəflər		Cəmi AZN'000
	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	AZN'000	Orta faiz dərəcəsi, %	
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat							
AKTİVLƏR							
Müştərilərə verilmiş ümumi kreditlər	-	-	-	-	1,917		1,917
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-	(38)		(38)
ÖHDƏLİKLƏR							
Müştəri hesabları	4,787	13%	2,402	-	7,938	-	15,127
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	2,285	8%	33,640	10%	35,925
Kreditlər üzrə öhdəliklər	-	-	-	-	268		268
Mənfəət (zərər)							
Faiz xərcləri	(615)		(181)		(3,052)		(3,848)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar nəticəsində yaranan qalıqların əksəriyyətinin ödəmə müddəti iki il nəzərdə tutulur. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar girovla təmin olunmur.

31 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı

(a) Uçot təsnifatı və ədalətli dəyərlər

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2017-ci il tarixlərinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN '000	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Sair amortizasiya edilmiş dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	75,323	-	-	75,323	75,323
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	1,239	-	1,239	1,239
Banklardan alınacaq vəsaitlər	45,567	-	-	45,567	83,174
Müştərilərə verilmiş kreditlər	239,616	-	-	239,616	215,074
Sair maliyyə aktivləri	3,591	-	-	3,591	3,591
	364,097	1,239	-	365,336	374,810
Bank depozitləri və hesabları	-	-	7	7	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	-	-	237,006	237,006	238,240
Sair borc öhdəlikləri	-	-	97,296	97,296	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	1,389	1,389	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	25,961	25,961	18,461
	-	-	361,659	361,659	355,393

Aşağıdakı cədvəldə 31 dekabr 2016-cı il tarixlərinə maliyyə aktivlərinin və maliyyə öhdəliklərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri haqqında məlumat təqdim olunur:

AZN '000	Kreditlər və debitor borcları	Satıla bilən aktivlər	Sair amortizasiya edilmiş dəyər	Cəmi balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	64,473	-	-	64,473	64,473
Satıla bilən maliyyə aktivləri	-	1,990	-	1,990	1,990
Banklardan alınacaq vəsaitlər	55,338	-	-	55,338	55,394
Müştərilərə verilmiş kreditlər	271,661	-	-	271,661	255,202
Sair maliyyə aktivləri	1,819	-	-	1,819	1,819
	393,291	1,990	-	395,281	378,878
Bank depozitləri və hesabları	-	-	14	14	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	-	-	269,758	269,758	270,696
Sair borc öhdəlikləri	-	-	91,828	91,828	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	-	-	912	912	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	-	36,136	36,136	32,555
	-	-	398,648	398,648	396,005

Ədalətli dəyərin hesablamaları maliyyə aləti müstəqil kommersiya əməliyyatında tərəflər qismində çıxış edən məlumatlı şəxslər arasında mübadilə oluna bildiyi məbləğini təxmin etmək məqsədinə xidmət edir. Lakin, qeyri-müəyyənlikləri və subyektiv mülahizəni nəzərə alaraq, ədalətli dəyər aktivlərin satışı və ya öhdəliklər üzrə hesablaşmanın aparılması çərçivəsində reallaşdırıla bilən kimi qəbul edilməməlidir.

31 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Fəal bazarda ticarət olunan maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri kotirovka olunan bazar qiymətlərinə və ya diler qiymət təkliflərinə əsaslanır. Bütün digər maliyyə alətləri üçün Bank digər qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə ədalətli dəyərləri müəyyən edir.

Qiymətləndirmə üsullarının məqsədi qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivi satmaq üçün əldə olunacaq və ya öhdəliyi ötürmək üçün ödəniləcək qiyməti əks etdirən ədalətli dəyərin müəyyənləşdirilməsidir.

Qiymətləndirmə metodlarına xalis cari dəyər və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkət modelləri, bazarda müşahidə oluna bilən qiymətləri mövcud olan maliyyə alətləri ilə müqayisə daxildir. Qiymətləndirmə metodlarında istifadə edilən ehtimallara və göstəricilərə riskləri olmayan və bencmark faiz dərəcələri, kredit spredi və diskont dərəcələrin qiymətləndirilməsində istifadə edilən sair premiyalar, istiqraz və kapital qiymətləri, xarici valyuta məzənnələri, kapital və kapital indeksi qiymətləri, gözlənilən açıq mövqelər və nisbətlər daxildir. Qiymətləndirmə metodlarının məqsədi kommersiyada fəaliyyət göstərən bazar iştirakçıları tərəfindən müəyyən edilən hesabat tarixində maliyyə alətinin dəyərini əks etdirən ədalətli dəyəri müəyyən etməkdir.

Faiz dərəcələri və valyuta svopları kimi adi və sadə maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini təyin etmək üçün Bank müşahidə olunan bazar məlumatları və rəhbərliyin mülahizəsini və qiymətləndirməsini tələb etməyən və ya az tələb edən geniş surətdə tanınmış qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Qiymətli kağızlar bazarlarında listinqdə olan borc qiymətli kağızları və səhm qiymətli kağızları, birjalarda alınıb-satılan derivativlər və faiz svopları kimi birjadankənar alınıb-satılan sadə derivativlər üçün müşahidə olunan qiymətlər və modellər mövcuddur.

Daha mürəkkəb alətlər üçün Bank xüsusi qiymətləndirmə modellərindən istifadə edir. Bu modellərə bəzi və ya bütün mühüm əlavələr bazarda müşahidə olunmaya bilər və bazar qiymətləri və dərəcələrdən törəyə bilər və ya mülahizələr əsasında qiymətləndirilə bilər. Mühüm müşahidə olunmayan əlavələrin aid olduğu alət nümunələrinə fəal bazarın mövcud olmadığı müəyyən kreditlər və qiymətli kağızlar, müəyyən birjadan kənar bazarın törəmə alətləri və sekyuritizasiyalarda iştirak faizləri daxildir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hesablanmasında rəhbərlik aşağıdakı mülahizələrdən istifadə edir:

- Banklardan alınacaq vəsaitlərdən və müştərilərə verilmiş kreditlərdən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmasında müvafiq olaraq 4.93% - 11.80% və 11.00% - 19.50% diskont dərəcələri istifadə olunur.
- Müştərilərin cari hesabları və depozitləri üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmasında 4.99% - 9.48% diskont dərəcələri istifadə olunur.
- Subordinasiya borc öhdəlikləri üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinin diskontlaşdırılmasında 9.27% diskont dərəcələri istifadə olunur.
- Qeyd 12-də açıqlandığı kimi, satıla bilən maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyərinin müəyyənləşdirilməsində kotirovka olunmuş bazar qiymətlərindən istifadə olunur, bazar məlumatlarının mövcud olmadığı kotirovka olunmayan səhm qiymətli kağızları isə istisna edilir.
- Sair borc öhdəlikləri üzrə diskont dərəcələrinin hesablanmasında Bank, bu borc öhdəlikləri ilə bağlı müxtəlif şərtlər, məqsədlər, müddəalar və kredit riskləri səbəbindən, bu bazarı digər kommersiya borc biznesindən fərqli ayrıca bazar hesab edir.

31 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

(b) Ədalətli dəyərin iyerarxiyası

Bank ədalətli dəyərləri ölçərkən ilkin göstəricilərin əhəmiyyətliliyini əks etdirən aşağıdakı ədalətli dəyər iyerarxiyasından istifadə edir:

- **1-ci səviyyə:** Fəal bazarda eyni bir alət üçün aktiv bazar qiymətləri (nizamlanmamış).
- **2-ci səviyyə:** birbaşa (yəni qiymətlər kimi), ya da bilavasitə (yəni qiymətlərdən törəyən) müşahidə oluna bilən, 1-ci səviyyəyə daxil edilmiş kotirovka olunan qiymətdən başqa digər ilkin göstəricilər. Bu kateqoriyaya aşağıdakı amillərdən istifadə etməklə qiymətləndirilən alətlər daxildir: analoji alətlər üçün fəal bazarda tətbiq edilən bazar qiymətləri; analoji alətlər üzrə kifayət qədər fəal hesab olunmayan bazarlarda tətbiq edilən qiymətlər; və ya bütün əhəmiyyətli ilkin göstəricilərin birbaşa, yaxud dolayısı ilə bazar məlumatlarından müşahidə oluna bildiyi sair qiymətləndirmə üsulları.
- **3-cü səviyyə:** ilkin göstəricilər müşahidə oluna bilmir. Bu kateqoriyaya aid edilən alətlərin qiymətləndirmə metoduna müşahidə edilə bilən məlumata əsaslanmayan ilkin göstəricilər daxildir və müşahidə edilə bilməyən ilkin göstəricilər həmin alətin qiymətləndirilməsində əhəmiyyətli təsirə malikdir. Bu kateqoriyaya oxşar alətlər üçün kotirovka olunan qiymətlər əsasında qiymətləndirilən alətlər daxildir və bu zaman alətlər arasında fərqi əks etdirmək üçün mühüm müşahidə olunmayan tənzimləmələr və ya mülahizələr tələb olunur.

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2017-ci il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN '000	1-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi
Satıla bilən maliyyə aktivləri	935	304	1,239
	935	304	1,239

Aşağıdakı cədvəl 31 dekabr 2016-cı il tarixinə ədalətli dəyərində ölçülən maliyyə alətlərini hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir. Məbləğlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınan dəyərlərə əsaslanır:

AZN '000	1-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi
Satıla bilən maliyyə aktivləri	925	1,065	1,990
	925	1,065	1,990

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərində ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2017-ci il tarixinə təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	75,323	-	75,323	75,323
Banklardan alınacaq vəsaitlər	83,174	-	83,174	45,567
Müştərilərə verilmiş kreditlər:	-	215,074	215,074	239,616
Sair maliyyə aktivləri	3,591	-	3,591	3,591
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank depozitləri və hesabları	7	-	7	7
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	238,240	-	238,240	237,737
Sair borc öhdəlikləri	-	97,296	97,296	97,296
Sair maliyyə öhdəlikləri	1,389	-	1,389	1,389
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	18,461	18,461	25,961

31 Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri: ədalətli dəyər və uçot təsnifatı (davamı)

Aşağıdakı cədvəl ədalətli dəyərinə ölçülməyən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin hər bir ədalətli dəyər ölçülməsinin 31 dekabr 2016-cı il tarixinə təsnifləşdirildiyi ədalətli dəyər iyerarxiyasındakı səviyyə əsasında təhlil edir:

AZN'000	2-ci səviyyə	3-cü səviyyə	Cəmi ədalətli dəyərlər	Cəmi balans dəyəri
AKTİVLƏR				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	64,473	-	64,473	64,473
Banklardan alınacaq vəsaitlər	55,394	-	55,394	55,338
Müştərilərə verilmiş kreditlər:	-	255,202	255,202	271,661
Sair maliyyə aktivləri	1,819	-	1,819	1,819
ÖHDƏLİKLƏR				
Bank depozitləri və hesabları	14	-	14	14
Müştərilərin cari hesabları və depozitləri	270,696	-	270,696	269,758
Sair borc öhdəlikləri	-	91,828	91,828	91,828
Sair maliyyə öhdəlikləri	912	-	912	912
Subordinasiya borc öhdəlikləri	-	32,555	32,555	36,136

32 Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

7 dekabr 2017-ci il tarixində Bankın Səhmdarlarının Ümumi Yığıncağında 2018-ci ildə hər birinin nominal dəyəri 2 AZN olan adi səhmlərin buraxılması ilə, nizamnamə kapitalını bir neçə emissiyada artırmaq barədə qərar qəbul edilmişdir. Hazırkı maliyyə hesabatlarının dərc olunduğu tarixdə hər birinin nominal dəyəri 2 AZN olan 12,500,000 adi səhm buraxılmış və qeydə alınmışdır.

Cənab Nikoloz Shurgala
İdarə Heyətinin Sədri



Xanım Samirə Qəhrəmanova
Maliyyə Direktoru